

**Сәулет, қала құрылысы және құрылыс  
саласындағы мемлекеттік нормативтер  
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ**

---

**Государственные нормативы в области  
архитектуры, градостроительства и строительства  
СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**АУДАНДЫҚ (ҚАЛАЛЫҚ) СОТТАРДЫҢ  
ҒИМАРАТТАРЫ**

---

**ЗДАНИЯ РАЙОННЫХ (ГОРОДСКИХ) СУДОВ**

**ҚР ЕЖ 3.02-125-2014  
СП РК 3.02-125-2014**

**Ресми басылым  
Издание официальное**

**Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігінің  
Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер  
ресурстарын басқару комитеті**

**Комитет по делам строительства, жилищно-коммунального  
хозяйства и управления земельными ресурсами  
Министерства национальной экономики Республики Казахстан**

**Астана 2015**

## АЛҒЫ СӨЗ

- 1 **ӘЗІРЛЕГЕН:** «ҚазҚСҒЗИ» АҚ, «ИННОБИЛД» ЖШС
- 2 **ҰСЫНҒАН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің Техникалық реттеу және нормалау басқармасы
- 3 **БЕКІТІЛГЕН ЖӘНЕ ҚОЛДАНЫСҚА ЕНГІЗІЛГЕН:** Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Құрылыс, тұрғын үй-коммуналдық шаруашылық істері және жер ресурстарын басқару комитетінің 2014 жылғы 29 желтоқсандағы № 156-НҚ бұйрығымен

## ПРЕДИСЛОВИЕ

- 1 **РАЗРАБОТАН:** АО «КазНИИСА», ТОО «ИННОБИЛД»
- 2 **ПРЕДСТАВЛЕН:** Управлением технического регулирования и нормирования Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан
- 3 **УТВЕРЖДЕН И ВВЕДЕН В ДЕЙСТВИЕ:** Приказом Комитета по делам строительства, жилищно-коммунального хозяйства и управления земельными ресурсами Министерства национальной экономики Республики Казахстан от 29 декабря 2014 года №156- НҚ

Осы мемлекеттік нормативті Қазақстан Республикасының сәулет, қала құрылысы және құрылыс істері жөніндегі Уәкілетті мемлекеттік органның рұқсатынсыз ресми басылым ретінде толық немесе ішінара қайта басуға, көбейтуге және таратуға болмайды

Настоящий государственный норматив не может быть полностью или частично воспроизведен, тиражирован и распространен в качестве официального издания без разрешения Уполномоченного государственного органа по делам архитектуры, градостроительства и строительства Республики Казахстан

## МАЗМҰНЫ

КІРІСПЕ .....	III
1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ.....	1
2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР .....	1
3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР .....	2
4 ҚОЛАЙЛЫ ШЕШІМДЕР.....	2
4.1 Негізгі ережелер .....	2
4.2 Өрт қауіпсіздігі .....	3
4.3 Учаске мен аумақ параметрі .....	5
4.4 Көлемдік-жоспарлық шешімдер .....	6
4.4.1 Ортақ пайдаланылатын үй-жайлар .....	6
4.4.2 Сот мәжілісінің залдары.....	7
4.4.3 Жалғаспалы үй-жайлар .....	9
4.4.4 Соттардың жұмыс үй-жайлары .....	10
4.4.5 Соттың техникалық аппаратының жұмыс үй-жайлары .....	10
4.4.6 Сотталушылар мен қарауыл жасақтар үй-жайларының тобы.....	12
4.4.7 Қосалқы және қызмет көрсететін мақсаттағы үй-жайлар.....	16
4.4.8 Лифтілер .....	18
4.4.9 Халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділік .....	18
4.4.10 Үй-жайды жарықтандыру .....	19
4.4.11 Инженерлік жүйелер .....	20
4.5 Ғимаратты пайдалану барысында қауіпсіздікті қамтамасыз ету.....	21
4.6 Конструктивтік шешімдер .....	22
4.7 Қоршаған ортаны қорғау .....	23
5 ЭНЕРГИЯ ТИІМДІЛІГІ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ .....	25
5.1 Энергия тиімділікті қамтамасыз ету .....	25
5.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану.....	26
А қосымшасы (ақпараттық) Жалпы, пайдалы және есептік ауданды, құрылыс көлемін, құрылыс ауданын және ғимарат қабаттылығын есептеу ережесі .....	27
Б қосымшасы (ақпараттық) Учаскенің ұсынылатын алаңы.....	29
В қосымшасы (ақпараттық) Сот мәжілісі залдарына кіретін есіктер.....	30
Г қосымшасы (ақпараттық) Залдардың жалғаспалы үй-жайлары .....	31
Д қосымшасы (ақпараттық) Сот аппараты .....	32
Е қосымшасы (ақпараттық) Мұрағатты жобалау мен күтуге қойылатын болжамдық талаптар .....	34
Ж қосымшасы (ақпараттық) Кассаларды жобалау бойынша ұсыныстар .....	36
К қосымшасы (ақпараттық) Үдемелі құлаудан қорғаныс бойынша шаралар .....	37
Л қосымшасы (ақпараттық) Қоршаған ортаға кері әсер тигізетін құрылыс жұмыстарының түрлері .....	39
М қосымшасы (ақпараттық) Ғимараттардың, үй-жайлардың, құрылыстардың энергиялық тиімділік кластары .....	41
Н қосымшасы (ақпараттық) Құрылыс материалдарының қалдықтарын қолдану нұсқаларының экологиялық бағасы .....	43

## **КІРІСПЕ**

Осы құжат «Қазақстан Республикасындағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі туралы» Қазақстан Республикасының Заңына, аудандық (қалалық) сот ғимараттарын жобалауға қойылатын талаптарды реттейтін нормативтік-құқықтық және техникалық актілерге сәйкес Қазақстан Республикасының құрылыс саласындағы нормативтік базаны реформалау шегінде әзірленді.

Осы ережелер жинағы сот ғимараттарына қолданылатын «Ғимараттар мен құрылыстардың, құрылыс материалдары мен бұйымдарының қауіпсіздігіне қойылатын талаптар» техникалық регламентінің дәлелдемелік базасына кіретін нормативтік құжаттардың бірі болып табылады.

Осы ережелер жинағы қолайлы шешімдер мен ҚР ҚН «Аудандық (қалалық) сот ғимараттары» жұмыс сипаттамаларының талаптарына қойылатын қолайлы шешімдерді белгілейді және оларды орындаудың бірден-бір әдісі болып табылмайды.

Осы ережелер жинағы сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы мемлекеттік нормативтерді дамыту үшін әзірленген.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ**  
**СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**  
**АУДАНДЫҚ (ҚАЛАЛЫҚ) СОТТАРДЫҢ ҒИМАРАТТАРЫ**

---

**ЗДАНИЯ РАЙОННЫХ (ГОРОДСКИХ) СУДОВ**

---

Енгізілген күні – 2015-07-01

**1 ҚОЛДАНУ САЛАСЫ**

1.1 Осы ережелер жинағы аудандық (қалалық) сот ғимараттарын орналастыруға, жер теліміне, көлемдік-жоспарлық шешіміне, инженерлік жүйелеріне қолайлы шешімдерді белгілейді.

1.2 Осы ережелер жинағы аудан орталықтар болып табылатын елді мекендерде, қалалық аудандарға бөлінуге жатпайтын облыстық бағыныстағы қалаларда, сондай-ақ үлкен, ірі қалалардың әкімшілік аудандарында орналастырылған жаңадан салынатын және реконструкцияланатын аудандық (қалалық) сот ғимараттарын (ҚР ЕЖ 3.01-101 сәйкес) жобалауға таратылады.

1.3 Сот ғимараттарын жобалаған кезде осы ережелер жинағынан басқа Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын басқа да нормативтік құжаттар талаптарын ескеру керек.

**2 НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР**

Осы ережелер жинағын қолдану үшін төмендегідей сілтемелік нормативтік құжаттар қажет:

ҚР ЕЖ 2.02-102-2012 Ғимараттар мен құрылыстардың өрт автоматикасы.

ҚР ЕЖ 2.03-101-2012 Аймақтарда және отырмалы топырақтарда орналасқан ғимараттар мен имараттар.

ҚР ЕЖ 2.04-104-2012 Табиғи және жасанды жарықтандыру.

ҚР ЕЖ 3.01-101-2013 Қала құрылысы. Қалалық және ауылдық елді мекендерді жоспарлау және құрылысын салу.

ҚР ЕЖ 3.06-101-2012 Ғимараттар мен имараттарды халықтың қимылы шектеулі топтары үшін қолжетімділіктің есебімен жобалау.

ҚР ЕЖ 4.01-101-2012 Ғимараттар мен имараттардың ішкі су құбыры және кәрізі.

ҚР ЕЖ 4.02-101-2012 Ауаны жылыту, желдету және кондиционерлеу.

ҚР ЕЖ 4.04-107-2013 Электр-техникалық құрылғылар.

ҚР ЕЖ 5.01-102-2013 Ғимараттар мен имараттардың іргелері.

Ескертпе - Осы ережелер жинағын пайдаланған уақытта «Сәулет, қала құрылысы және құрылыс саласындағы Қазақстан Республикасы аумағындағы қолданылатын нормативтік құқықтық және нормативтік-техникалық актілердің тізбесі», «Қазақстан Республикасындағы стандарттау бойынша нормативтік құжаттардың көрсеткіші» және «Мемлекетаралық нормативтік құжаттардың көрсеткіші» ақпараттық көрсеткіштері бойынша сілтеме стандарттар мен жіктегіштердің қолданысын ағымдағы жылдағы мәлімет бойынша және ағымдағы жылы басылып шығарылған ай сайын шығарылатын ақпараттық

көрсеткіш бойынша тексерген жөн. Егер сілтеме жасалатын құжат ауыстырылса (өзгертілсе), осы стандартты қолдану кезінде ауыстырылған (өзгертілген) құжатты басшылыққа алу қажет. Егер сілтеме жасалатын құжат ауыстырылмай қолданыстан алынса, сілтеме жасалған ереже осы сілтемеге қатысы жоқ бөлігінде қолданылады.

### **3 ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР**

Осы ережелер жиынтығында осы объектілерге құрылыс нормаларында келтірілген терминдер мен анықтамалар, сондай-ақ тиісті анықтамалары бар терминдер қолданылады:

**3.1 Жарықтандыру пульсациясының коэффициенті:** Беттің бірлігіне түсетін жарық ағыны кезіндегі ауытқу.

**3.2 Қоғамдық аймақ:** Сот ғимаратына, келушілер мен сот қызметкерлерінің жеке автокөліктерінің, келушілердің демалу аумағына негізгі кіреберіс алдындағы алаң құрылысына арналған учаскедегі аймақ.

**3.3 Аудандық (қалалық) сот:** Жоғарғы сот төрағасының келісімімен уәкілетті органның ұсынысы бойынша Қазақстан Республикасының Президенті құратын, қайта ұйымдастыратын, қысқартатын мемлекеттік органдар.

**3.4 Қызметтік аймақ:** (мұнда) Арнайы контингентті (сотталушыларды күзететін адамдарды) тасымалдауды жүзеге асыратын автомобильдерді қабылдау үшін арналған сот аумағындағы аймақ.

### **4 ҚОЛАЙЛЫ ШЕШІМДЕР**

#### **4.1 Негізгі ережелер**

4.1.1 Сот ғимараттарын жеке тұрған ғимараттарға жобалау мен салу ұсынылады. Кооперацияланған кешендер құрамындағы соттарды сот қызметінің дербестігі мен қауіпсіздігін қамтамасыз ету шартымен басқа әкімшілік ғимараттармен орналастыруға жол беріледі.

4.1.2 Аудандық (қалалық) сот ғимараттары 2 бастап 5 қабатқа дейінгі биіктікте, әдеттегідей, үй асты қабатында жобалануы тиіс. Қабат саны ғимаратты орналастырудың қала құрылысы шартын ескере отырып, жобалауға берілген тапсырмамен белгіленеді.

4.1.3 Сот ғимаратының қабат биіктігі еденнен еденге дейін кем дегенде 3,3 қабылданады. Ауданы 50 м<sup>2</sup> асатын сот мәжілісі залдарының биіктігі еденнен еденге дейін 3,6 м бастап 4,2 м дейін қабылдауға жол беріледі. Қабат биіктігін белгілегенде сот мәжілісі залдарында еден белгісінің деңгей айырмасын ескеру керек.

4.1.4 Ғимаратқа кіретін есіктер жердің жоспарлы деңгейінен кем дегенде 15 см астам белгіде болуы тиіс.

4.1.5 Жалпы жарамды тұрғын және есептік ауданды, құрылыс көлемін, құрылыс ауданын және сот ғимараттарының қабаттылығын есептеуді А қосымшада берілген ережелерге сәйкес жүргізу керек.

4.1.6 Сот ғимараты мен аумағындағы учаскелердің жекелеген функционалдық аймағының ауданын Б қосымшасы бойынша анықтау ұсынылады.

## 4.2 Өрт қауіпсіздігі

4.2.1 Сот ғимараттарының өрт қауіпсіздігі өрт қауіпсіздігі бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес келуі тиіс.

4.2.2 Отқа төзімділік дәрежесі мен өрт қауіптілігінің класы, қабат саны және халық көп орналасқан қабаттан эвакуацияланатындар саны 1-кестеде көзделген мәнге сәйкес келуі тиіс.

**1-кесте – Эвакуация есебі**

Ғимараттың отқа төзімділік дәрежесі	Конструктивтік өрт қауіптілігінің класы	Қабат санында ғимараттың бір қабатынан эвакуацияланатын адамдардың шекті саны		
		2	3	4-5
I және II	C0	70	35	15
II	C1			
III	C0, C1	50	35	15
IV	C0, C1			
IV	C2, C3	30	-	-
V	C1-C3			

4.2.3 Эвакуациялау жолындағы баспалдақтарды жанбайтын материалдардан жасау және REI 30 аспайтын, отқа төзімділік шегі K1 кластан аспайтын қабырғаның бітеу бөліктерінде (жарық ойықтарыңыз) орналастыру керек. Бұл баспалдақтарда эвакуациялық шығатын жерлер деңгейіндегі алаңдарда биіктігі кем дегенде 1,2 м болатын қоршаулар болуы тиіс, терезе ойықтарынан кем дегенде 1 м қашықтықта орналасып, 1:1 аспайтын еңісі болуы тиіс, тірек-қимыл аппаратының бұзушылығы бар мүмкіндігі шектеулі топтар болғанда - 1:2 артық емес және ені кем дегенде 0,7 м болуы тиіс.

4.2.4 Вестибюль мен санитарлық тораптардан басқа сот ғимараттарының барлық үй-жайлары автоматты өрт дабылымен ҚР ЕЖ 2.02-102 талаптарына сәйкес жабдықталуы тиіс.

4.2.5 Сотталушы камералары орналасқан үй асты қабатынан немесе басқа қабаттан шығатын эвакуациялық шығатын жерлер ғимараттан басқа эвакуацияланатын шығатын жерлерден бөлек болуы тиіс. Олар қызметтік есік алдына шығуы тиіс.

4.2.6 Өткелдер, дәліздер мен эвакуация жолындағы басқа да көлденең учаскелер енін эвакуациялау ағынының тығыздығы 1 м<sup>2</sup> 5 адамнан аспау есебінен қабылдау керек; бұл жағдайда үй-жайдағы өткел енін кемінде 1 м, басқа ғимараттағы дәліздің немесе өткелдің енін – кемінде 1,4 м, ал жұмыс істейтін адамдарда кресло-арбаны пайдаланатындар болған кезде – кемінде 1,4 м, ал жұмыс істейтін адамдар қатарында кресло-арбаны пайдаланатындар болса – тиісінше, кемінде 1,2 м және 1,8 м етіп қабылдау керек.

4.2.7 Қабат саны баспалдақ торының үш 50 % аспайтын отқа төзімділігі I және II дәрежелі ғимаратта 2-ші типті жоғарғы табиғи жарықтандыруды қарастыруға жол беріледі, бұл жағдайда баспалдақ марштарының арасындағы қашықтық кемінде 1,5 м болуы тиіс. Бұл ғимараттарда негізгі баспалдақтарды қалған баспалдақтарға (кемінде

екеу) 1-ші типті әдеттегі баспалдақ торларын орналастыру шартымен ғимараттың бүкіл биіктігі бойынша ашық жобалауға жол беріледі.

Бұл жағдайда ашық баспалдақтар орналастырылған вестибюльдер мен қабаттық холдар аралас үй-жайлар мен дәліздерден 1-ші типті өртке қарсы арақабырғалармен бөлінуі тиіс.

4.2.8 Терезелері жоқ ауданы  $36 \text{ м}^2$  асатын мұрағаттар және айғақты заттардың қоймалық үй-жайларын үй-жай ауданының кем дегенде 0,2 % қима ауданының түтінін жоятын және әрбір қабатта автоматты және қашықтықтан жетектеу клапандармен жабдықталған сору арналарын қарастыру керек.

4.2.9 Айғақты заттар қоймасының және мұрағаттардың есіктері EI 30 аспайтын отқа төзімділік шегіне ие болуы тиіс.

4.2.10 Өздері қарастырылатын сот мәжілісі залдары мен басқа үй-жайларды акустикалық әрлеу Г1, В1, Д2, Т2 аспайтын өрт қауіптілігінен тұратын материалдардан жасалуы тиіс.

4.2.11 Сигнализацияны хабарлағыш өртке қарсы қондырғыны орнату бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес келуі тиіс.

4.2.12 Алауды хабарлағыштан басқа, нүктелі өрт хабарлағыштарды аражабынның астына орнату керек, хабарлағышты тікелей аражабынның астына орнату мүмкін болмаған кезде, оларды қабырғаларға, ұстындарға және басқа да көтергіш құрылыс конструкцияларына орнатуға, сондай-ақ арқанға бекітуге жол беріледі.

4.2.13 Нүктелі өрт хабарлағыштарды аражабынның астына орнатқан кезде оларды қабырғадан кемінде 0,1 м қашықтықта орналастыру керек.

4.2.14 Нүктелі хабарлағыштарды қабырғаларға орнатқан кезде оларды қабырға бұрышынан кемінде 1 м қашықтықта және хабарлағыш көлемін қоса алғанда, аражабыннан 0,1 м бастап 0,3 м дейінгі қашықтықта орналастыру керек.

4.2.15 Хабарлағыштарды арқанға ілген кезде олардың тұрақты жағдайы мен кеңістіктегі бағдары қамтамасыз етілуі тиіс. Бұл жағдайда хабарлағыштың төбеден бастап төменгі нүктеге дейінгі қашықтығы 0,3 м аспауы тиіс.

4.2.16 Сот ғимараттарында дыбыстық, көрнекі сигнализациян орнату ұсынылады. Көрнекі сигнализация дыбыстық сигнализациямен қосылыста шамамен 1 Гц жиілік кезінде тұтанатын отты қамтиды. От шашыраңқы жарыққа қарағанда, барынша ашық болуы тиіс.

4.2.17 Апатты дыбыстық сигнализация үшін үй-жайдағы ең жоғары дыбыс деңгейінен 15 дБ жоғары дыбыс деңгейін қамтамасыз ететін аспаптарды қолдану керек.

4.2.18 Көру қызметінің бұзушылығы бар тұрғындардың эвакуациялық есікті дәл сәйкестендіруі үшін эвакуациялық есік тұтқасынан шамамен төмен немесе маңайында сипап сезу жолағы немесе бағдарлық сипап сезу белгісі болуы тиіс. Бұл сондай-ақ, егер үй-жай түтінге толса және эвакуациялық белгілер көрінбесе, атқарымдық болады.

### **4.3 Участке мен аумақ параметрі**

4.3.1 Жер телімінің өлшемдерін ҚР ЕЖ 3.01-101 талаптарына сәйкес қабылдау ұсынылады; олар объектіде бір судья болған кезде кемінде 0,15 га, 5 судья кезінде 0,4 га, 10 судья кезінде кемінде 0,044 га, 25 судья кезінде 0,028 га болуы тиіс.



4.3.2 Ғимарат құрылысының ауданы, әдеттегідей, жер телімі ауданынан кем дегенде 25 % құрауы тиіс.

4.3.3 Сот жер телімдерінің жеке функционалдық аймақтар ауданын 2-кесте бойынша жер телімінің жалпы ауданының пайыздық қатынасында анықтау керек.

**2-кесте - Сот жер телімдерінің функционалдық аймақтар аудандарының пайыздық арақатынасы**

Функционалдық аймақтар атауы	Жер телімінің жалпы ауданынан % функционалдық аймақтар ауданы (кем емес)
Қоғамдық	40
Қызметтік	25
Шаруашылық	10
Құрылыс алаңы	25
Барлығы	100

4.3.4 Келушілер мен сот қызметкерлерінің жеке автокөліктерін тұрақ орындарының санын 3-кесте бойынша анықтау керек.

**3-кесте - Қызметкерлер, келушілер мен соттар арнайы көліктерінің машина қоятын орын саны**

Автотұрақтарда машина қоятын орынды белгілеу	Сот санымен аудандық соттар, кем дегенде		
	10 дейін	кемінде 25	25 артық
	Машина қоятын орын саны		
Қызметкерлердің қызметтік автокөлігі	1	1	2
Қызметкерлердің жеке автокөлігі	5	12	24
Келушілердің жеке автокөлігі	10	24	48
Сотталушылардың арнайы көлігі	3	3	3

4.3.5 Мүмкіндігі шектеулі азаматтардың жеке көліктерін қоятын орнын ғимараттан 50 м аспайтын сот ғимаратының басты кіретін есігіне жақын жерде орналастыру керек.

4.3.6 Қызметтік автомобильдерінің шаруашылық аймағындағы тұрақ саны автомашина түрі мен санына қарай жобалауға берілген тапсырмада белгіленеді.

4.3.7 Сот ғимараттарында қолданыстағы нормативтік құжаттар талаптарына сәйкес үй асты қабатында немесе астыңғы қабаттарда орналастырылатын автокөліктің кіріктіріме тұрақтарын (автомобильдерге техникалық қызмет көрсету қызметінсіз) құруға жол

беріледі. Осындай тұрақтарды құру кезінде учаскеде орналастырылатын машина қоятын орын саны тиісті азайтылған түрде болуы тиіс.

4.3.8 Арнайы контингентті отырғызу-түсіру боксын қызметтік аймақ жағынан орналастыру керек.

4.3.9 Қызметтік аймақта бөтен адамдарды кіргізбейтін және осы аймақта не болып жатқандығын бақылай алмайтын мүмкіндікті қамтамасыз ететін биіктігі кем дегенде 2,5 м болатын қоршауы болуы тиіс.

4.3.10 Кіретін қақпадан сотталушыларды мінгізу-түсіру боксына дейінгі жүретін жолдың ені кем дегенде 4 м, жүретін жолдың ықтимал бұрылысы – радиусы кем дегенде 10 м болып қарастырылуы тиіс. Автомашиналар типі мен саны жобалауға берілген тапсырмада белгіленеді.

4.3.11 Қызметтік аймақта сондай-ақ, әрбіреуінің өлшемі кем дегенде 75 м<sup>2</sup> құрайтын арнайы көлік тұратын төрт орын қарастыру керек.

4.3.12 Бір ғимаратта бірнеше соттарды (мысалы: әртүрлі инстанцияларды) орналастыру кезінде осындай кешеннің учаске ауданын кооперацияланатын мекемелердің өздігінен ұйымдармен салыстырғанда 20 % артық емес азайтуға жол беріледі. Азайтуды учаскенің шаруашылық аймағын және демалу аумағын қысқарту есебінен ғана жеткізу керек.

4.3.13 Қоқыс жинағыштарды орнататын алаңдар шекарасы қоқыс жинағыштардан периметр бойынша 1 м қашықтықта болуы тиіс.

## **4.4 Көлемдік-жоспарлық шешімдер**

### **4.4.1 Ортақ пайдаланатын үй-жайлар**

4.4.1.1 Сот ғимараттарында төмендегідей мақсатты кіретін (шығатын) жерлерді қарастыру керек:

- келушілерге, соттар мен сот аппараты қызметкерлеріне арналған (негізгі кіретін есігі);

- сотталушы адамдар мен қарауыл жасақтарға арналған;

- төтенше жағдайларда қолдануға арналған эвакуациялық шығатын жерлер.

Сот ғимаратына арнайы автокөлік кіретін жердің болуы жобалауға берілген тапсырмамен анықталады.

4.4.1.2 Жобалауға берілген тапсырма бойынша сот ғимаратында шаруашылық аймақ жағынан соттарға немесе сотта жұмыс істейтін соттар мен қызметкерлерге жеке кіретін жер қарастырылуы мүмкін.

4.4.1.3 Ғимарат вестибюлінде ақпараттық дүңгіршек пен ақпараттық панель орнататын жер қарастырылуы тиіс.

4.4.1.4 Қайта жобаланатын сот ғимараттарындағы келушілердің жүруіне қарастырылмайтын дәліздер енін төменгілерден кем емес жобалау керек:

- ұзындығы 10 м дейінгі дәліз 1,2 м;

- ұзындығы 10 м асатын дәліз 1,5 м.

Қайта конструкцияланатын сот ғимараттарында олардың ұзындықтарына қарамастан, жол берілетін дәліз ені - кем дегенде 1,2 м болуға жол беріледі.

Сот мәжілісінің залдарын сот мәжілісі залдарының жанындағы холдар (кулуарлар) немесе келушілердің күту залы үшін пайдаланған кезде олардың ені кемінде 2,4 м құрауы тиіс.

4.4.1.5 Техникалық қабаттардың биіктігін орналастырылатын жабдықты, инженерлік жүйелерді және пайдалану шарттарын ескере отырып қабылдау керек, бұл жағдайда қызмет көрсететін қызметкерлердің осы үй-жайларына өтетін жердің биіктігі кем дегенде 1,8 м құрауы тиіс.

#### 4.4.2 Сот мәжілісінің залдары

4.4.2.1 Сот мәжілісі залдарының саны мен ауданын 4-кесте бойынша қабылдау ұсынылады.

**4-кесте – Сот мәжілісі залдарының ауданы**

Үй-жай атауы	Үй-жай ауданы (м <sup>2</sup> ), кем емес
Сот мәжілісі залдары (үлкен) (2 сотқа 1 зал есебімен)	
(бір құрамды соттан төрт құрамды сотқа дейін)	50
(төрт құрамды соттан он құрамды сотқа дейін)	60
(он құрамды соттан жиырма құрамды сотқа дейін)	80
Сот мәжілісінің әрбір үлкен залында аппараттық үй-жай (дыбыс жазатын және басқа аппаратураларды орналастыруға арналған)	9
Сот мәжілісі залдары (шағын) (2 сотқа 1 зал есебімен)	
(бір құрамды соттан төрт құрамды сотқа дейін)	36
(төрт құрамды соттан он құрамды сотқа дейін)	36
(он құрамды соттан жиырма құрамды сотқа дейін)	50
Кеңес бөлмесі (сот мәжілісінің әрбір залында):	
(бір құрамды соттан төрт құрамды сотқа дейін)	12
(төрт құрамды соттан он құрамды сотқа дейін)	15
(он құрамды соттан жиырма құрамды сотқа дейін)	15
Тұрақты заседательдерге арналған сот мәжілісі залы	150

4.4.2.2 Аудандық және оларға теңестірілген сот ғимараттарында қылмыстық істерді тыңдайтын залдар сот мәжілістерін сайланған заседательдердің қатысуымен және қатысуынсыз жүргізетін залдарға бөлінеді.

4.4.2.3 Сот мәжілісі залдарының геометриялық параметрі халыққа және процессуалдық аймақ өлшемдеріне арналған орын санына қарай анықталады.

Орындарды орналастыру қатар арасында ені кем дегенде 45 см болатын өтетін жол қамтамасыз етілуі тиіс.

4.4.2.4 Процессуалдық аймақ тереңдігі (зал ені 6 м бастап 9 м дейін болғанда) төмендегідей болуы тиіс:

- 20 және 30 адамға арналған орны бар азаматтық іс залында кем дегенде 4,5 м;
- 40 және 60 адамға арналған орны бар қылмыстық іс залында кем дегенде 5,5 м;
- күрделі істерді, сондай-ақ сотталушылар саны барысында процеске қатысушылар санының ұлғаю мүмкіндігін ескере отырып, 90 адамға арналған орын бар қылмыстық іс залында кем дегенде 6,5 м.

4.4.2.5 Сотқа арналған ішкі аймақ тереңдігі (судьялар мен заседательдер) кем дегенде 2 м болуы тиіс. Процестің қалған қатысушыларына арналған ішкі аймақтың ең аз тереңдігі 2,5 м (20 адамға арналған орны бар залдар үшін) бастап 4,5 м (90 адамға арналған орны және процеске қатысатын қатысушылардың екі еселенген орын саны бар залдар үшін) дейін ауытқиды.

4.4.2.6 Қарауыл жасағы бар сотталушылардың ішкі аймақ өлшемі сотталушылардың болжамдық санына және оларды орналастыру қатарының санына байланысты болады, бұл жобалауға берілген тапсырмамен анықталуы тиіс. Осы ішкі аймақтың 5 өлшемінен аспайтын сотталушылар саны барысында 1 м × 4 м, ал сотталушылар саны 5 бастап 10 дейін болғанда және оларды екі қатарға орналастыру кезінде 2 м × 4 м және т. б. құрайды.

4.4.2.7 Процессуалдық аймақтың ішкі аймағы әртүрлі деңгейде орналастырылуы тиіс: сотқа арналған ішкі аймақтың еден деңгейі (судьялар мен заседательдер) зал деңгейінің 0,45 м, процеске қатысатын қалған қатысушыларға арналған еденнің деңгейі 0,15 м асуы тиіс.

4.4.2.8 Сотталушылар үшін сотталушылар санында 10 аспайтын ішкі аймақ процеске қатысатын қалған қатысушыларға арналған ішкі аймақпен бір деңгейде, немесе халыққа арналған ішкі аймақтың еден деңгейінде орналасады. Бірінші жағдайда сотталушылар соттан бүйір жақта, ал екінші жағдайда сотқа қарама-қарсы орналастырылады. Қорғаушыларға арналған орындар сотталушыларға арналған ішкі аймақтың алдында орналастырылуы тиіс.

4.4.2.9 Қылмыстық істі тыңдайтын сот мәжілісі залында кіретін есіктер, оның ішінде қарауыл жасақ пен сотталушылар кіретін жеке кіретін есіктер болуы тиіс. Халыққа арналған кіретін жерде металды анықтайтын аз габаритті кондырғылар тұратын орындарды қарастыру керек.

4.4.2.10 Қылмыстық істі тыңдайтын залда халыққа арналған аймақ процессуалдық аймақтан бөлек биіктігі кем дегенде 1 м болатын кедергімен қоршалуы тиіс.

4.4.2.11 Сот залында сотталушылар қатысатын орындарды (қорғаныс кабиналарды) металл тордан немесе бекітілген әйнектен жасалып, бір сотталушыға арналған көлемді 0,8 м<sup>2</sup> есеппен жоспарлау қажет. Сотталушылар орындықтары бір немесе екі қатарда орналастырылады. Орындықта отыратын орынның ұсынылатын саны – 6 аспауы тиіс. Әртүрлі сыйымдылықты сот залында сотталушылар орын саны жоспарлауға берілген тапсырмамен белгіленеді.

4.4.2.12 Сот мәжілісі залдарына қатысатын сот санына және кіретін жерлерді белгілеуге қойылатын талаптар В қосымшасындағы кестеде келтірілген.

#### 4.4.3 Жалғаспалы үй-жайлар

4.4.3.1 Кеңес бөлмесінің ауданы кем дегенде 12 м<sup>2</sup> болып, судья өзінің өтуі барысында халықпен байланыспайтындай орналасып, залдан бөлек кіретін есігі бар процессуалды аймақ жағынан отырыс залына тікелей жалғасуы тиіс. Судьяның өту жолы халықтан оқшауланған шартында соттардың жұмыс үй-жайының (кабинеттерінің) аймағынан кеңес бөлмесіне қарай кіретін екінші кіретін есікті ұйымдастыруға жол беріледі. Кеңес бөлмесінде әйел мен еркекке бөлінген санторапты қарастыру керек.

4.4.3.2 Тұрақты заседательдердің кеңес ауданы кем дегенде 80 м<sup>2</sup> болып, сот залынан тұрақты заседательдер орындары жағынан ыңғайлы кіретін жері болуы тиіс.

Тұрақты заседательдерге арналған демалу бөлмесінің ауданы кем дегенде 80 м<sup>2</sup> қабылдау керек.

4.4.3.3 Сот мәжілісі залдарында қарастырылатын соттардың жалғамалы үй-жайлар құрамы мен санын Г қосымшасы бойынша қабылдау керек.

4.4.3.4 Сот мәжілісінің әрбір залында ауданы кем дегенде 9 м<sup>2</sup> құрайтын куәгерлер бөлмесі қарастырылуы тиіс.

4.4.3.5 Куәгерлерге қорғауды қамтамасыз ететін бөлменің (қылмыстық істі тыңдауға арналған сот мәжілісінің әрбір залында) ауданын 10 м<sup>2</sup> асырмай жобалау керек. Куәгер бөлмесі сот залына тікелей немесе шлюз арқылы жанасып, залға кіретін есіктен куәгер кафедрасына дейін жүретін жол мейлінше қысқа болатындай орналасуы тиіс. Бөлек жағдайларда куәгер бөлмесі мен сот мәжілісінің залы арасындағы байланысты дәліз арқылы жүргізуге жол беріледі.

4.4.3.6 Аппараттық үй-жайды ауданы 50 м<sup>2</sup> асатын сот мәжілісі залдарында орналастыру ұсынылады. Ол дыбыс жазатын немесе дыбыс шығаратын аппаратураларды орналастыруға, сондай-ақ, экранда құжаттарды көрсетуді қамтамасыз ететін диапроекторды, эпидиаскопты немесе басқа аппаратураны орналастыруға арналған. Аппараттық үй-жайдың ауданы кем дегенде 9 м<sup>2</sup> есебінен қабылдау қажет. Экран судьяларды да, халыққа да көрінетіндей залдың қабырғасында орналасуы тиіс.

4.4.3.7 Процеске қатысатын қатысушылар (прокурорлар мен қорғаушылар) саны: сот мәжілісінің 4 залына бір үй-жай есебімен анықталады. Осы үй-жайлар ауданын прокурорлар үшін кем дегенде 15 м<sup>2</sup>, ал қорғаушылар үшін кем дегенде 20 м<sup>2</sup> қабылдау керек.

4.4.3.8 Қарауылға арналған кабинеттер ауданын 1 қызметкерге кем дегенде 7,5 м<sup>2</sup> есеппен қабылдау керек.

Сот қызметтерінің белгіленген тәртібін қамтамасыз ету бойынша сот қарауылдарына арналған үй-жайдың соңғы құрамы мен ауданы жобалауға берілген тапсырмамен анықталады.

4.4.3.9 Халыққа арналған холдарды халыққа арналған ішкі аймақ жағынан сот мәжілісі залдарына жалғасатындай орналастыру ұсынылады. Сот мәжілісі залдарына жалғасатын холл (кулуар) ауданын залдағы халыққа арналған бір орынға кем дегенде 0,4 м<sup>2</sup> есеппен қабылдау керек. Келушілерге арналған холдар ретінде дәліздерді пайдаланғанда, олардың ені кем дегенде 2,4 м болуы тиіс.

4.4.3.10 Сот әкімгерінің үй-жайын ауданы кем дегенде 15 м<sup>2</sup> құрайтын ғимаратқа бір бөлме қарастыру керек.

#### **4.4.4 Соттардың жұмыс үй-жайлары**

4.4.4.1 Соттардың жұмыс үй-жай топтарына төмендегілерді қосу керек:

- ауданы кем дегенде 36 м<sup>2</sup> құрайтын сот төрағасының бөлмесі, демалу бөлмесі кем дегенде 10 м<sup>2</sup> және хатшының жұмыс орны қарастырылған, ауданы кем дегенде 10 м<sup>2</sup> құрайтын қабылдау бөлмесі;

- әрбір үй-жай кем дегенде 15 м<sup>2</sup> құрайтын сот кабинеттері

- кем дегенде 12 м<sup>2</sup> құрайтын психологиялық жеңілдену кабинеті:

а) бір құрамды сот үшін - кемінде 12 м<sup>2</sup>;

б) төрт құрамды сот үшін – кемінде 20 м<sup>2</sup>;

в) он құрамды сот үшін – кемінде 24 м<sup>2</sup>.

4.4.4.2 Екі сотқа қызмет көрсететін бір қабылдау бөлмесін жобалауға жол беріледі. Онда соттың екі хатшысына және соттардың екі көмекшілеріне арналған жұмыс орындар қарастырылуы тиіс.

4 жұмыс орынды орналастыру арқылы қабылдау бөлмесінің ауданы 24 м<sup>2</sup> бастап 30 м<sup>2</sup> дейін құрауы тиіс.

4.4.4.3 Соттардың жұмыс үй-жайлары кезінде келушілерге арналған күту үй-жайларын қарастыру керек.

Осындай үй-жайлар ретінде, егер олардың ені кем дегенде 2,4 м болса, дәліздер, сондай-ақ соттардың жұмыс үй-жайларына жалғасатын холдар қолданылады.

Холл өлшемдері әрбір судья кабинетіне 5-6 орын есебінен күту орнын орнатуды қамтамасыз етуі тиіс.

#### **4.4.5 Соттың техникалық аппаратының жұмыс үй-жайлары**

4.4.5.1 Соттың техникалық аппаратының жұмыс үй-жайлары мыналардан тұруы тиіс:

- кеңсе – бір қызметкерге кем дегенде 7,5 м<sup>2</sup> (қызметкер санын техникалық тапсырма бойынша қабылдау қажет);

- сот қызметтерін белгіленген тәртіппен қамтамасыз ету бойынша сот жасауылдарының бөлмелері;

- кеңсе меңгерушісінің кабинеті;

- мұрағат үй-жайы;

- кодтау кабинеті;

- айғақтамалық заттарды сақтауға арналған қойма;

- сот орындаушыларына арналған кабинет;

- іспен танысуға арналған бөлме;

- сот процесіне қатысатын тартылған мамандар бөлмесі;

- сақтау камерасы;

- келушілерге арналған жинақтағыш;

- ғимаратты қорғауға арналған үй-жай.

4.4.5.2 Ұсынылатын құрам және соттың техникалық аппаратына арналған үй-жай ауданының көрсеткіштері Д қосымшасында келтірілген.

4.4.5.3 Кеңсе үй-жайларын бірыңғай блокта орналастыру ұсынылады.

4.4.5.4 Сот саны 4 не одан да артық болатын соттарда қылмыстық және азаматтық істер бойынша жеке үй-жайларды қарастыру керек.

Кеңсе үй-жайының ауданын бір қызметкерге кем дегенде 7 м<sup>2</sup> құрайтын есеппен қабылдау керек.

Жұмыс орындарын компьютерлермен немесе басқа ірі габаритті жабдықтармен жабдықтау кезінде үй-жай ауданын осы жабдықты пайдаланудың техникалық шарттарына сәйкес ұлғайтуға жол беріледі.

4.4.5.5 Кеңсе үй-жайында келушілерді қабылдайтын орын қарастырылуы тиіс. Ол кедергімен бөлінуі тиіс. Кеңсе үй-жайында қорғаушыларға арналған (олардың кеңседе болатын сот істерімен танысуға арналған) бір-екі жұмыс орындарын қарастыру керек. Кеңес қызметкерлерімен (сот хатшыларымен) келушілерге арналған арнайы холлымен жапсарлас қабырғада орналасқан терезе арқылы келушілерді қабылдағанда жоспарлау нұсқалары мүмкін.

4.4.5.6 Кеңес меңгерушісінің, сот әкімгері кабинетінің ауданы кемінде 15 м<sup>2</sup> және сот қызметтерін белгіленген тәртіппен қамтамасыз ету бойынша аға сот жасауылдар үшін - кемінде 7 м<sup>2</sup> дейін болуы тиіс.

4.4.5.7 Сот саны 11 не одан да артық болатын соттарда прокурорлар мен қорғаушылардың істерімен танысатын жеке үй-жайларды қарастыру ұсынылады. Мүмкіндігінше олардың хабарламаларын терезе арқылы қарастыра отырып, кеңесмен жапсарлас орналастыру қажет, бірақ сотта хатшының арнайы лауазымы (іс жүргізуші) бар болғанда бұл үй-жайлар басқа орындарда орналаса алады.

4.4.5.8 Сот қызметінің белгіленген тәртібін қамтамасыз ету бойынша сот жасауылдары бөлмелерінің ауданын бір сот жасауылға кем дегенде 7,5 м<sup>2</sup> құрайтындай қарастыру керек.

4.4.5.9 Сот ғимараттарындағы мұрағаттар үшін жеке үй-жайды қарастыру керек:

- ағымды істер мұрағаты үшін - бір судьяға 10 м<sup>2</sup> есебімен;
- аяқталған өндіріс істерінің мұрағаты үшін - бір судьяға 6 м<sup>2</sup> есебімен.

4.4.5.10 Өндірістегі іске қарағанда, сирек жүргізілетін жұмыстардың аяқталған өндірісі істер мұрағатында құжаттарды сақтаудың жоғары тығыздығын қамтамасыз ететін жылжымалы сөрелерді пайдалану ұсынылады. Өндірістегі істер мұрағатында стационарлық сөрелерді қолдану ұсынылады.

4.4.5.11 Өндірісі аяқталған істердің мұрағаты үшін ауданы бір жұмыс орынға кем дегенде 9 м<sup>2</sup> есебімен анықталатын құжаттарды электрондық пішінге аударуға арналған онымен жапсарлас үй-жай қарастыру керек.

4.4.5.12 Мұрағаттарды жобалауға қойылатын болжамды талаптар Е қосымшасында келтірілген.

4.4.5.13 Онда сақталатын құжаттар мен заттар санының болжамды артуын ескере отырып, аяқталған өндіріс істерінің мұрағаттары мен айғақты заттар қоймалары үшін есептік көрсеткіштен ауданы 15 % - 20 % өлшемінде болатын қорды қарастыру ұсынылады.

4.4.5.14 Реконструкцияланатын және жаңадан салынатын соттар ғимараттарындағы мұрағаттарды жертелесі жоқ ғимараттың бір бөлігінің 1 қабатына орналастыру ұсынылады. Мұрағаттарды басқа қабаттарға орналастырған кезде стеллаждардан түсетін жүктемелерді қабылдайтын аражабындардың беріктігі технологиялық шешімдер жобасында қабылданған негіздерге есептелуі тиіс.

4.4.5.15 Сот ғимараттарында сондай-ақ жалпы іс қағаздарын жүргізу бөлімі үй-жайын, ауданы кемінде 12 м<sup>2</sup> электрондық мұрағатты орналастыруға арналған үй-жайды қарастыру керек.

4.4.5.16 Сот ғимараттарына сот кассаларын жобалау қажеттілігі кезінде жобалауға берілген тапсырманы және Ж қосымшасын басшылыққа алу керек.

4.4.5.17 Экспедицияға арналған үй-жайды 4 және одан көп судья бар соттарда қарастыру керек. Оның ауданы бөлмеде жұмыс істейтіндерге кемінде 6 м<sup>2</sup> есебінен, алайда кемінде 12 м<sup>2</sup> белгіленеді.

4.4.5.18 Көшіру техникасы мен компьютерлерге арналған ауданы осы техникаларын пайдаланудың техникалық шарттарына сәйкес анықталатын, алайда кем дегенде 12 м<sup>2</sup> болуы тиіс жеке үй-жайды қарастыру ұсынылады.

4.4.5.19 Айғақты заттар қоймасының ауданы қылмыстық істі тыңдау бойынша сот мәжілісі залдарының санына қарай жобалауға берілген тапсырмамен анықталады, алайда кем дегенде 12 м<sup>2</sup> құрауы тиіс.

4.4.5.20 Тәркілеу өндірісі кезінде алынған мүліктерді сақтауға арналған қойманың ауданы кемінде 2,5 м<sup>2</sup> есептен анықталады.

4.4.5.21 Кодтау кабинетінің (заң әдебиетінің кітапханасы) ауданын Д қосымшасы бойынша соттар құрамына байланысты қабылдау керек.

Кодтау кабинетінің аралас ауданы кемінде 12 м<sup>2</sup> консультант-кодификатор кабинетін орналастыру ұсынылады.

#### **4.4.6 Сотталушылар мен қарауыл жасақтар үй-жайының тобы**

4.4.6.1 Сотталушылар мен сот қарауыл жасақ үй-жайы келесі негізгі топтарға бөлінеді:

- күзетілетін сотталушыларды тасымалдайтын арнайы автомобильдер кіретін бокс;
- камералық блок;
- сотталушыларды алып баратын баспалдақ;
- қарауыл жасақ үй-жайының блогы.

4.4.6.2 Арнайы автомобильдер кіретін бокс сот ғимаратының қызметтік аймақ жағынан жер деңгейінде құрылуы тиіс. Бокс мыналардан кем емес өлшемдерге: 10 м (ені), 11 м (ұзындығы) және 4,5 м (биіктігі) ие бола отырып, бокста екі арнайы автомобильдің бір уақытта болуын қамтамасыз етуі тиіс.

4.4.6.3 Бокста әрбіреуінің өлшемі 4 м × 4 м болатын екі қақпа, күрделі қабырғалар және автомобильдер пайдаланған газдарды шығаратын күштеп желдету жүйесі болуы тиіс. Бокстан сотталушылар мен қарауыл жасақтар үй-жайының камералық блогына тікелей шығатын жер қаратырылуы тиіс.

4.4.6.4 Боксқа кіретін қақпалар аспалы құлып сырғалары бар тиек конструкциясымен



күшейтілген жазылмалы немесе айқарыла ашылатын болып орнату керек (электр механикалық жетегі бар қақпа құрылысына жол беріледі, қақпаның электр жетегін қосу бокстың ішкі жағындағы қабырғаға орнатылады). Боксқа кіретін қақпаның сыртынан қарауылшы жасақ үй-жайында шығып тұратын бейнедомофон орнатылады.

4.4.6.5 Дабыл сигнализация батырмаларын еденнен 0,8 м бағыттталатын биіктікте кем дегенде әрбір 3 м сайын қабырға бойымен бокс ішінде орнату керек. Бейнекамералар келген автокөлікті қарау үшін сырт жағынан боксқа кіретін жерде, қамаудағы адамдарды мінгізу-түсіруді бақылау үшін бокс ішіне орнатылады.

4.4.6.6 Арнайы автокөлікке, қамаудағы адамдар үй-жайына кіретін жеріне және қарауыл жасаққа кіріктіріме бокстарды құру мүмкін болмаған жағдайда, қамаудағы адамдарды отырғызу-түсіруді бақылау мүмкіндігі болмайтын арақабырғаны сыртынан қарастыру керек.

4.4.6.7 Камералық блоктар келесілерден тұруы тиіс:

- сотталушылар камерасынан;
- сотталушыларды тексеруді жүргізетін бөлмеден;
- сотталушылардың қорғаушымен сөйлесетін және іспен танысатын бөлмесінен;
- сотталушылардың жеке заттарын сақтайтын үй-жайдан;
- сотталушыларға тамақ ысытатын бөлмеден;
- сотталушыларға арналған дәретханадан.

4.4.6.8 Сотталушылар камерасын қылмыстық істерді тыңдайтын сот отырысының әрбір залына 3 камера есебінен қарастыру қажет. Әрбір камераның ауданы сот отырысының әрбір залына 2 камера есебінен - кемінде 4 м<sup>2</sup> болуы тиіс. Жобалауға берілген тапсырма бойынша камера саны еркек пен әйелдерді, ересек пен кәмелетке толмағандарды жеке орналастыруды, сондай-ақ, өзара сөйлесуге тыйым салынған адамдарды бөлек ұстауды қамтамасыз ету үшін ұлғайтылуы мүмкін.

4.4.6.9 Сотталушылар камерасының жалпы санының 20 % бір орынды, ал қалған 80 % - көп орынды деп жобалау керек.

4.4.6.10 Көп орынды камера санынан біреуін – екі орынды, біреуін үш орынды, ал қалғанын – 4 орынды болуын қарастыру керек.

4.4.6.11 Бокстан қамаудағы адамдардың және қарауыл жасақтың үй-жай топтарына тікелей шығатын жерлер қарастырылуы тиіс. Қамаудағы адамдардың және қарауылшы жасақтың үй-жай топтарындағы бокстан шығатын есіктерді сейфтік құлыппен, оптикалық кішкене тесікпен және аспалы құлып сырғалары бар тиекпен жабдықталған дыбыс оқшаулағыш толықтырғыштары бар металдан орнату керек.

4.4.6.12 Қарауылға арналған үй-жай арнайы металл есік дыбыс оқшаулағыш толықтырғышы, камералық құлпы, аспалы құлып сырғалары бар тиегі, тамақ беретін люгі және шағуға берік әйнектен жасалған қарау терезесі бар күшейтілген конструкциялық болуы тиіс. Камера есіктері сол жақтан ілінеді, сыртқа ашылуын 50° шектегіштермен жабдықталады.

4.4.6.13 Камерадағы орындықтар, (биіктігі – 0,45 м, ені – 0,50 м), әдеттегідей, қабырға бойымен орнатылып, еден мен қабырғаға берік бекітілуі тиіс. Орындық қаңқасы бұрышты металдан (50 мм × 50 мм) жасалып, шеге мен бұрандалы шегелерді қолданбай қалыңдығы кем дегенде 50 мм сүрілген ағаш тақтайлармен қапталады. Металл қаңқасы

бар тақтайлар жасырын бас тиектері бар бұрандамамен бекітіледі, арнайы өртке қарсы құрам сіңіріледі және ашық сұр түске боялады. Орындықтың шеттері металл бұрыштармен бекітіледі.

4.4.6.14 Тамақ ішетін жиналмалы үстелді үстел биіктігі – 0,75 м, үстелдің бет тақтайының енін – 0,45 м, үстелдің бет тақтайының ұзындығын – 0,7 м өлшемде қабылдау керек. Үстел қаңқасы металл түкпірден (30 мм × 30 мм) жасалып, қабырға мен еденге бекітілуі тиіс. Кем дегенде 30 мм болатын үстелдің бет тақтайы жасырын бас тиектері бар бұрандамамен металл қаңқаға бекітіледі, арнайы өртке қарсы құрам сіңіріледі және ашық сұр түске боялады. Ретімен жинастыру механизмі көтеру фиксаторы бар металл профильден жасалады.

4.4.6.15 Камераның қабырғаларын тегіс сылап, өртке қарсы бояумен бояу қажет.

4.4.6.16 Ауданы кем дегенде 12 м<sup>2</sup> камераның бірін тамақ беретін люгі және оққа төзімді әйнектен жасалған қарау терезесі бар күшейтілген конструкциялық арнайы металл есікті жабдықтау керек. Ол жұқпалы аурумен ауыратын, психикалық және басқа аурумен ауыратын айыпталушыларға арналған.

4.4.6.17 Камера аралық қоршаулар және камералық блоктың сыртқы қабырғалары күрделі, қабырға беті қосымша арматураланған қалыңдығы кем дегенде 0,25 м болуы тиіс.

4.4.6.18 Сыртқы жағынан камералардың терезе ойықтарына табиғи жарық кіретіндей металл торларды орнату керек.

4.4.6.19 Торларды бекітетін анкерлерді қабырға құрылысына бітеу керек. Терезе жақтаулары вагон түріндегі құлыптары бар желкөздермен желдету үшін жабдықталады.

4.4.6.20 Терезе ойықтарының төменгі жағы еден деңгейінен кем дегенде 1,6 м биіктікте болуы тиіс. Камералардағы терезе ойықтарында болатын терезе алды тақтайдың орнына домаланған бұрыштары бар еңістерді орнатады. Әйнектендіруді оққа төзімді әйнектен жасайды.

4.4.6.21 Камера жағынан терезе әйнектерді табиғи жарық беруді және желкөзді ашу мүмкіндігін қамтамасыз ететін металл тормен қорғау керек.

4.4.6.22 Сотталушылар камераларында жасырын, қол жетпейтін жерлерде бейнебақылау камераларын орнату ұсынылады.

4.4.6.23 Сотталушыларды тексеру бөлмесін камералық блокта, сотталушыларды арнайы автомобильден түсіретін бокстан камералық блокқа өтетін жерде орналастыру керек.

4.4.6.24 Бөлме ауданы кем дегенде 12 м<sup>2</sup> өлшемде қабылданып, арнайы металл есікті орната отырып, сотталушыларды ұстау үшін осыған ұқсас камералармен жабдықталуы тиіс.

4.4.6.25 Сотталушылардың қорғаушылармен сөйлесетін және істермен танысатын бөлме үстел және жан жағынан үш орындықпен жабдықталып, оққа төзімді әйнектен жасалған терезесі бар (15 см × 15 см) металл есігі, өз еркімен ауа келетін-соратын желдету жүйесі болуы тиіс. Бөлме ауданы кем дегенде 12 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

4.4.6.26 Сотталушылардың жеке заттарын сақтайтын үй-жай тексеру жүргізетін үй-жайға жақын орналастырылады, шкафтармен жабдықталады.

Үй-жай ауданы – кем дегенде 12 м<sup>2</sup>.

4.4.6.27 Сотталушыларға тамақ ысытатын бөлме шағын асүй ретінде жабдықталады.

Ол металл есікпен, тамақты беретін люкпен және оққа төзімді әйнектен жасалған қарау терезесімен жабдықталады. Бөлме ауданы кем дегенде 8 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

4.4.6.28 Қамаудағы адамдардың үй-жайын қарауыл жасақ үй-жайынан торлы металл қоршаумен биіктігі кем дегенде 1,8 м және өтпелі түрдегі камералық құлыппен жабдықталған ені кем дегенде 1,2 м торлы металл есікпен бөлінуі тиіс.

4.4.6.29 Сотталушыларды қарауылдап алып жүретіндердің баспалдақтар, әдеттегідей, бір уақытта сотталушыларды арнайы автомобильдерге бокстан жеткізу үшін және оларды камералық бокстан сот залына жеткізу үшін қарастырылуы тиіс. Баспалдақты металл торлармен жабдықталған оққа төзімді терезелер, сондай-ақ көшеге және сот мәжілісі залдарының қабаттарына апаратын есік ойықтарына металл есіктер орнатылады.

4.4.6.30 Қамаудағы адамдарды алып жүруге арналған сатылы торларды сот мәжілісі залдарына терезелерсіз жобалау керек. Баспалдақ аралықтары 150 мм × 150 мм ұяшықтары бар диаметрі 12 мм арматураны қолдана отырып, қорғаныс қоршаулармен тасаланады. Әрбір қабатта қарауылдап алып жүретін баспалдақ қабаттар арасында рұқсатсыз өтпейтіндей камералық түрдегі құлпы бар торлы есікпен жабдықталады.

4.4.6.31 Қайта реконструкцияланатын ғимараттарда үй асты қабатқа және техникалық қабаттарға қарауылдап алып жүретін баспалдақтан кіретін жерлер, сондай-ақ, шатырлар металл торлы есікпен қосымша жабылып, камералық түрдегі өтпелі құлыппен және аспалы құлып сырғалары бар тиектермен жабдықталуы тиіс.

Бейнебақылау камералары барлық қабаттарда және барлық баспалдақ маршын бақылау мүмкіндігімен қарауылдап алып жүретін баспалдақ аралықтарында орнатылады.

4.4.6.32 Қамаудағы адамдарды қарауылдап алып жүруді жүзеге асыратын дәлізде бейне бақылау камераларын және дабыл батырмаларын (батырмалар дәліз периметрі бойынша еденнен кем дегенде 0,8 м биіктікте, әрбір камераның есігінде орнатылады) құруды қарастыру қажет. Дәлізді өз еркімен ауа келу-сору желдеткіші жүйелерімен және бактерецидті шамдармен жабдықтау керек. Желдету жүйесінің қорабы төбе бойымен камераларға, тексеруді жүргізетін және жеке заттарды сақтайтын үй-жайға, қорғаушымен сөйлесетін және іспен танысатын үй-жайға, қамаудағы адамдардың баратын дәретханасына өтпелермен орнатылады.

4.4.6.33 Сотталушылар сантораптарын ерлер мен әйелдерге бөлек қарастыру керек. Олар ыстық және суық су жетегімен жабдықталып, раковина мен унитаздарды қабырғаға қатты бекіте отырып, металл түрде орнатылады. Есіктер ішкі ілмектерсіз, соққыға төзімді әйнектен жасалған қарау терезесі бар ағаштан орнатылады.

4.4.6.34 Сантораптарды камералардағыларға ұқсас ауаның келу-сору желдеткіші жүйесімен жабдықтау керек.

Әрбір дәретхана ауданы кем дегенде 3 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

4.4.6.35 Қарауыл жасақ үй-жайының ауданын камера саны 10 дейін болғанда кем дегенде 12 м<sup>2</sup> және камера саны 10 артық болғанда кем дегенде 18 м<sup>2</sup> қабылдау керек.

4.4.6.36 Камераларға қарай бағытталған қарауылшы жасақ бөлмесінің қабырғасына соққыға төзімді әйнектен жасалған 15 см × 15 см өлшемде қарау терезесін қарастыру керек. Бөлмеде ішкі ілмегі және оптикалық шағын тесігі бар металл есігі болуы тиіс.

4.4.6.37 Бөлмедегі оққа төзімді терезелерді ашылмайтын түрде орнату керек.

4.4.6.38 Бөлме өз еркімен ауа сору желдеткіші жүйесімен жабдықталуы тиіс.

4.4.6.39 Жайда күзеттің техникалық құралдарын: бейнебақылау пультін және бейне мониторларды; күзету-дабыл соғу жүйесінің концентраторын, қалалық (халықаралық желілерге шықпайтындай) және ішкі телефон бар басқаратын жұмыс орны жабдықталуы тиіс. Жұмыс орны арнайы құралдарды сақтайтын металл шкафпен, қызметтік құжаттарды сақтайтын шкафпен және қамаудағы адамдардың және қарауыл жасақтардың үй-жай кілттерімен жабдыкталады.

4.4.6.40 Қарауыл жасақтың жеке құрамы демалатын бөлмені құру кезінде кем дегенде диванмен, жұмсақ орындықтармен, журнал үстелімен, кітапқа арналған шкафпен (сөрмен) жабдықтау ұсынылады. Терезе кезекші қарауыл жасағының бөлмесіндей жабдыкталады. Ауаны келу-сору желдеткіш жүйесі қарастырылады.

Бөлме ауданы кем дегенде 30 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

4.4.6.41 Қарауыл жасақ гардеробы табиғи жарықсыз бола алады. Гардероб үй-жайының ауданы кем дегенде 10 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

4.4.6.42 Екі қызметтік итті бір уақытта орналастыратын үй-жайды автомобиль және камералық бокс үй-жайына шығатын жері бар ғимараттың үй асты қабатында немесе астыңғы қабатта мақсатты түрде орналастыру керек.

Үй-жай ауаның келу-сору желдеткіші жүйесімен, торлы есіктермен жабдыкталады. Үй-жай ауданы кем дегенде 16 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

#### **4.4.7 Қосалқы және қызмет көрсету мақсатындағы үй-жайлар**

4.4.7.1 Қосалқы және қызмет көрсету мақсатындағы үй-жай құрамына келесілерді қосу керек: гардеробы бар вестюбиль, ғимаратты күзететін үй-жай, буфет немесе тамақ ішетін бөлме, шаруашылық меңгеруші үй-жайы, жөндеу шеберханалары, қоймалық жабдықтар, инвентарлық қоймалар, жүргізуші үй-жайы, психологиялық жеңілдену бөлмесі, санитарлық тораптар.

4.4.7.2 Қызметтік және шаруашылық аймақты сот ғимаратына негізгі кіретін есікке қарама-қарсы жаққа орналастыру және оларда жеке кіретін жолдарды қарастыру керек. Қысылған шарттарда ғимараттарды орналастырған жағдайда, қауіпсіздік талаптарын сақтау шартында қызметтік және шаруашылық аймақтарды қосуға жол беріледі.

4.4.7.3 Вестибюль ауданы сот мәжілісі залдарында халыққа арналған әрбір орынға кем дегенде 0,22 м<sup>2</sup> оған қоса төртке дейін сот саны бар сот ғимараттарында 20 м<sup>2</sup> және оған қоса осы саннан артық әрбір төрт сотқа 10 м<sup>2</sup> есеппен анықталады.

Вестюбильдегі гардероб ауданын бір ілмекке кем дегенде 0,1 м<sup>2</sup> есеппен анықтау керек. Ілгіштердегі ілмек саны сот ғимаратында жұмыс істейтіндердің жалпы санына тең етіп қабылданады. Сот мәжілісі залдарында халыққа арналған орындардың жиынтық санына арнап есептеу ұсынылатын келушілерге арналған гардероб құрылысына жол беріледі.

4.4.7.4 Бес не одан да көп соты бар сот ғимараттарында 4-5 қызметкерге бір отыратын орын есебімен буфеттер қарастыру керек. Тамақ ішетін үй-жайдың ауданы бір отыратын орынға кем дегенде 1,4 м<sup>2</sup> есебінен, бірақ жалпы ауданы 12 м<sup>2</sup> кем емес есеппен қабылданады; тарату, буфеттің қойма үй-жайының және асхана ыдыстарын жуатын

орынның аудандары қоғамдық тамақтану кәсіпорнын жобалау нормативтеріне сәйкес есептеледі.

4.4.7.5 1 бастап 4 дейінгі судья бар сот ғимаратында тамақ ішетін бөлмені қарастыру ұсынылады. Оның ауданын бір қызметкерге кем дегенде  $1 \text{ м}^2$ , бірақ  $15 \text{ м}^2$  кем емес есеппен анықтау керек. Тамақ ішетін бөлме жуғышпен, стационарлық қайнатқышпен, электр плитасымен, тоңазытқышпен жабдықталуы тиіс.

4.4.7.6 Психологиялық тынығу үй-жайының құрамы жобалауға берілген тапсырмамен белгіленеді, олардың ауданы келесілерден кем болмауы тиіс:

- бір құрамдыдан бастап төрт құрамдыға дейін  $12 \text{ м}^2$ ;
- төрт құрамдыдан бастап он құрамдыға дейін  $20 \text{ м}^2$ ;
- он құрамдыдан бастап жиырма құрамдыға дейін  $24 \text{ м}^2$ .

4.4.7.7 Әлеуметтік-психологиялық жеңілдену үй-жайын ғимараттың «тыныш» аймағында, негізгі адам жүретін жерінен алыс жерде және сот ғимаратының орналасуын ескере отырып, көлік магистралінен орналастыру ұсынылады.

4.4.7.8 Сот ғимараттарын пайдалануды қамтамасыз ету үшін шеберханалар қарастырылуы тиіс. Олардың ауданы 7-кесте бойынша сот ғимаратының есептік (нормаланатын) ауданына сәйкес анықталады.

#### 7-кесте - Шаруашылық үй-жай ауданы

Жай	Үй-жай ауданы, $\text{м}^2$ , кем емес, ғимараттың есептік (нормаланған) алаңына сәйкес, мың $\text{м}^2$		
	1 дейін	1,5	2 және одан артық
Шаруашылық меңгерушісінің бөлмесі	12	12	18
Ағаш ұстасы шеберханасы	24	24	36
Электр механикалық және слесарлық шеберхана	18	18	24
Кеңсе техникасының шеберханасы	18	18	24
Қоймалық жабдықтар (жиынтығы)	18	24	36

4.4.7.9 Ғимаратты күзететін үй-жайды басты кіретін есік жанында орналастыру ұсынылады. Осы үй-жай құрамына келесілерді: қарауыл құрамының ортақ бөлмесін, қарауыл бастығының және оның көмекшісінің бөлмесін; тамақ ішетін бөлме мен санторапты кіргізу керек. Ғимаратты күзететін үй-жайдың ауданы кемінде  $12 \text{ м}^2$  болуы тиіс, тағам қабылдау бөлмесі 4.4.6.4 тармаққа сәйкес жобаланады.

4.4.7.10 Санитарлық тораптарды сот ғимаратының әрбір қабатында қарастыру ұсынылады, олар қызметшілер мен келушілерге бөлек болулары тиіс. Қызметкерлерге арналған санитарлық тораптардағы құралдар саны келесі есеппен қабылданады: 30 әйелге бір унитаз және 45 ер адамға бір унитаз бен бір писсуар. Ерлер мен әйелдер санының

арақатынасы жобалауға берілген тапсырмамен анықталады. Қабатта қызметкер саны 10 аз болған жағдайда, қызметкерлерге сантораптарды қабат арасында орналастыруға жол беріледі.

Келушілерге арналған санитарлық тораптардағы құралдар санын 50 әйелге 2 унитаз және 120 ер адамға бір унитаз бен 2 писсуар есебімен қабылдау керек. Келушілер саны сот мәжілісі залдарындағы халыққа арналған орын санына тең деп қабылданады. Ерлер мен әйелдер санын тең немесе жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес қабылдауға жол беріледі.

4.4.7.11 Әйелдердің санитарлық торабында 50 әйелге кем дегенде біреу есебімен әйелдердің жеке гигиена үй-жайын қарастыру керек. Үй-жай ауданы кем дегенде 4 м<sup>2</sup> болуы тиіс.

4.4.7.12 Сотталушылар үй-жайында, ғимаратты күзету үй-жайында және кеңес бөлмелерінде қарауыл жасаққа арналған сантораптар бір унитазбен және бір қолжуғышпен жабдықталады.

Қызметкерлер мен келушілерге арналған сантораптарға кіретін жерлер өздігінен жабылатын есігі бар тамбур арқылы қарастырылуы тиіс.

4.4.7.13 Әрбір қабатта ғимарат ауданының 1000 м<sup>2</sup> кем дегенде 3 м<sup>2</sup>, бірақ әрбіреуі 1,5 м<sup>2</sup> кем емес есеппен жинап сыпырушы қоймасын қарастыру керек.

4.4.7.14 Ғимараттың инженерлік жүйесіне қызмет көрсететін жұмысшылар, жөндеушілер мен жинап сыпырушылар үшін бір-екі орынды қолжуғыш немесе душ бар бір адамға кем дегенде 1,2 м<sup>2</sup> есеппен үй-жай және жұмыс киімін ауыстыратын гардероб құрылуы мүмкін.

#### **4.4.8 Лифтілер**

4.4.8.1 Сот ғимараттарындағы жолаушылар лифтілерін қолданыстағы нормативтік-техникалық құжаттар талаптарына сәйкес жобалау керек.

4.4.8.2 Жолаушылар лифтілерін биіктігі 3 не одан асатын қабаты бар сот ғимараттарында орнату керек.

4.4.8.3 Жолаушылар лифтісінің санын есеп негізінде, бірақ әдетте, кем дегенде екеу деп қабылдау керек. Лифтінің біреуінде кресло-арбадағы мүмкіндігі шектеулі адамдардың қолдануына қолжетімді болатын кабина болуы тиіс.

4.4.8.4 Ең алыс үй-жайдың есігінен жолаушылар лифтісінің есігіне дейінгі қашықтық 60 м аспауы тиіс.

4.4.8.5 Жолаушылар лифтісінен шығатын жерлерді лифт холдары арқылы жобалау керек. Лифт холының ені лифт кабинасының тереңдігінен (лифтінің бір қатарлы орналасуында) кем дегенде 1,3 болуы тиіс. Кресло-арбадағы мүгедектерге қолжетімді кабинасы бар лифт алдында лифт холының ені кем дегенде 2,5 м болуы тиіс.

4.4.8.6 Лифт шахталары мен машина бөлімдері қызметкерлердің тұрақты жүретін үй-жайға және сот мәжілісі залдарына тікелей жанаспауы тиіс.

#### **4.4.9 Халықтың мүмкіндігі шектеулі топтары үшін қолжетімділік**

4.4.9.1 Сот ғимараттарының элементтерін жобалауды ҚР ЕЖ 3.06-101 талаптарына сәйкес жүзеге асыру қажет.

4.4.9.2 Мүгедектердің жеке көлігін қоятын тұрақ орындарын сотқа келушілерге арналған тұрақ орын санынан 5 % (бірақ бір орыннан кем емес) қарастыру керек, оларды ғимаратқа кіретін негізгі есіктен 50 м аспайтын жерде орналастыру керек.

4.4.9.3 Турникеттермен жабдықталған бақылау-өткізу пункттерінің ені кем дегенде 1,2 м болатын кресло-арба өтетін жер болуы тиіс. Мүмкіндігі шектеулі қызметкерлер және көру қабілеті бұзылған келушілер жүретін жолда айналмалы турникеттер болмауы тиіс.

4.4.9.4 Әрбір баспалдақ маршының бірінші және соңғы сатысы баспалдақ маршының басында және аяғында нашар көретін қызметкерлерге ескерту ретінде қарама-қарсы түске боялуы тиіс.

4.4.9.5 Жабдықтың жеке элементтері және тірек-қимыл аппаратының қызметі бұзылған мүмкіндігі шектеулі қызметкерлердің жұмыс орындарындағы жиһаз пішінін өзгерте алатын болуы тиіс. Жұмыс үстелінде, әдеттегідей, биіктігі өзгермелі және еңкейтілетін жұмыс беті, сондай-ақ, аяққа арналған реттемелі тіреуіші болуы тиіс. Осы санаттағы қызметкерлер үшін жұмыс үстелі аяққа арналған тіреуішпен реттелетін биіктігімен отыру қалпын және еңкею қалпын өзгертетін құрылғымен, жеке жағдайларда - тұрғанда күш түсіруді жеңілдетуді қамтамасыз ететін арнайы отыратын орынмен, жұмыс құралдардың керек-жарақтарымен, бағыт бойынша жұмыс жазықтығымен жылжитын құрылғымен, сондай-ақ, электр механикалық дербес құрылғылармен жабдықталуы тиіс.

4.4.9.6 Келушілерді қабылдауды жүзеге асыратын судья қабылдайтын бөлмеде және бөлімдерде келушілердің үй-жай ауданы халықтың мүмкіндігі шектеулі топтарының оны қолдану мүмкіндігін қамтамасыз етіп, кем дегенде 6 м<sup>2</sup> құрауы тиіс.

#### **4.4.10 Үй-жайды жарықтандыру**

4.4.10.1 Сот ғимаратының үй-жайын табиғи және жасанды жарықтандыру ҚР ЕЖ 2.04-104 талаптарына сәйкес келуі тиіс.

4.4.10.2 Табиғи жарықтандырусыз мұрағаттардың және қаруды сақтайтын қоймалардың үй-жайларын жобалау керек.

Табиғи жарықтандырусыз сотталушылар камерасын, айғақты заттар қоймасын, тұтқынға алғанда сот жасауылдарымен тәркіленген заттарды сақтайтын қойманы, жинап-сыпыратын қоймаларды және санитарлық тораптарды жобалауға жол беріледі.

4.4.10.3 Сот ғимаратын жоспарлаудың ерекшеліктерімен айтылған жеке жағдайларда сот мәжілісі залдарын табиғи жарықтандырусыз жобалауға жол беріледі. Жоғарғы қабатта орналасқан сот мәжілісі залдарын жарық беретін шамдармен жарықтандыруға жол беріледі.

4.4.10.4 Шағылмайтын шамдарды кіретін есіктен камера ұзындығының 1/3 қашықтығында қарауылда болатын адамдардың камера төбесінде орнату керек. Шамдарға баратын электр сымдар жасырын түрде, төсеме құрылғыларда сылақ астына тартылады.

4.4.10.5 Камералардағы желдету жүйесінің ауа келіп, сорылатын саңылауларды (0,12 м × 0,12 м аспайтын өлшемде) камераның қарама-қарсы қабырғаларында орналастырып, 3 мм бастап 7 мм дейінгі саңылаулармен металл тілімшелермен қоршау қажет. Камераларда тік немесе көлденең желдету шахталарын жабдықтауға тыйым салынады.

#### **4.4.11 Инженерлік жүйелер**

4.4.11.1 Жылыту мен желдету жүйелерін ҚР ЕЖ 4.02-101 талаптарына сәйкес орындау керек.

4.4.11.2 Жылдың жылы кезеңінде сырқы ауаның есептік температурасы 25 °С (А параметрі) жоғары аудандардағы адамдар тұрақты келетін үй-жайда ауа қозғалысының жылдамдығын 0,3 м/с бастап 0,5 м/с дейін арттыру үшін төбе желдеткішін немесе салқындатқышты орнатуды қарастыру керек.

4.4.11.3 Ауаны шығаруды, әдеттегідей, үй-жайдан тікелей табиғи немесе механикалық қозғағышы бар жүйелермен қарастыру керек.

4.4.11.4 Жылыту, желдету жүйелеріне және ыстық суға жылуды беру жылу пунктiнен шығатын бөлек жылу құбырлары арқылы қарастыру керек.

4.4.11.5 Ғимараттың инженерлік жүйелерінде үй-жайдағы ауа температурасы автоматты немесе қолмен реттелуі тиіс.

4.4.11.6 Сот ғимараттарының сумен қамтамсыз ету, канализация жүйелері ҚР ЕЖ 4.01-101 талаптарына сәйкес жобаланады.

4.4.11.7 Ыстық суды тарту асхана мен буфеттің технологиялық қондырғыларында, түгендеу-дәретхана үй-жайының су жинау раковиналарында, санитарлық тораптардағы қолжуғыштарда, әйелдердің жеке гигиенасы кабиналарының аспаптарына және жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес басқа да аспаптарда қарастырылуы тиіс.

4.4.11.8 Ағызу құбырларын пластмассалық құбырдан жобалау ұсынылады. Санитарлық тораптарға, зертханаларға және т. б. орнатылатын барлық аспаптардан ағызу құбырларын төсеуді суға төзімді плиткаларды қаптау құрылғысы арқылы қабырғалардағы қосалқы қораптарда еден үстінде қарастыру ұсынылады.

4.4.11.9 Әкімшілік және тұрмыстық ғимараттар жанындағы тамақтандыру кәсіпорындарында май ұстағыш құрылғысы ұсынылады.

4.4.11.10 Электрмен қамтамасыз етуді, электр жарықтандыруды, автоматты өрт дабылы мен өрт жөнінде хабарлау жүйесін, телефонның төмен кернеулі желілерін, радиомен қамтамасыз етуді, басқа да байланыс түрлерін, сондай-ақ, сағаттық есеп жүргізу және т. б.; ғимаратты электрмен қамтамасыз ету және күш беретін электр жабдықтарын орнату ҚР ЕЖ 4.04-107 талаптарына сәйкес жобалау керек.

4.4.11.11 Жобалау кезінде буфет аймағына кернеуі 220 В және 380 В электрмен жабдықтауды жүргізу ұсынылады.

4.4.11.12 Компьютерлік мақсаттағы бір жұмыс орнына арналған кабинеттегі розеткалар саны жобалауға берілген тапсырмамен анықталады, алайда кемінде 2 дана.

Үшіншісі жерге тұйықтау контактісі болатын («еуростандарт») екі полюсті розеткалар пайдаланылуы тиіс.

4.4.11.13 Компьютерлер бар әкімшілік үй-жайларда электрлік тізбектерді жүктемелер мен қысқа тұйықталудан қорғау құрылғысы бар электр қалқан орнатылуы тиіс.

4.4.11.14 Серверлік үй-жайдағы желілік қондырғыны электр қуаттандыру резервтік магистральға негізгі күштеу магистралі арқылы қалалық электр желісіне автоматты қоса отырып, екі тәуелсіз қосылыстан жүргізілуі тиіс.



4.4.11.15 Үй-жайдағы қондырғыларды жинақтау схемасына сәйкес серверлік үй-жайды жабдықтау үшін «таза» компьютерлік электр қуаттандырудың 10 розеткасын орнатуды қарастыру қажет.

4.4.11.16 Күшті электрлік көздерді немесе магниттік өрістерді, сондай-ақ жоғары дірілді болдыруы ықтимал қондырғыларды жақын орналастырмау керек.

4.4.11.17 Дыбыстық сигнализация (қоңырау арқылы) келесідей орнатылуы тиіс:

- кеңес бөлмесі мен қарауылшы жасақ, кеңсе мен сот мәжілісі залдары арасында;
- күзет үй-жайы мен ғимараттың басты кіретін есік арасында;
- қарауылшы жасақ пен ғимараттың қызметтік кіретін жері арасында.

Сот ғимараттарының барлық қабаттарында ортақ қоңыраулар орнатылуы тиіс.

4.4.11.18 Сот мәжілісі залдарындағы кіретін жерлер есік ойығының үстінен мәжілістің жүріп жатқандығы жөнінде хабарлайтын жарық таблосымен жабдыкталуы тиіс.

4.4.11.19 Учаскедегі және ғимараттағы бейнебақылау құрылғысын учаскені жоспарлауға, үй-жай мақсатына және жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес сот ғимараттарының көлемдік-жоспарлық шешіміне байланысты орнату керек.

4.4.11.20 Сот ғимараттарының жұмыс үй-жайларын үштен көп артық жеке компьютерлермен жабдықтағанда оларды пайдалану тиімділігін арттыру мақсатында оларды жергілікті есептеу желісіне (ЖЕЖ), оның ішінде бөлінген сервері бар ЖЕЖ біріктіру ұсынылады.

ЖЕЖ монтаждауға, орнатуға және жөндеуге шығатын шығындарды азайту үшін ол құрылымды кабельді жүйе ҚҚЖ құрамында (ЖЕЖ телефонмен қамтамасыз ету үшін, бейне конференция және т. б.) монтаждалады. Ол үшін сот ғимараттарының қабаттарында кабельді инфрақұрылымды жылдам өзгертетін коммуникациялық панельдер, жұмыс үй-жайларында – жеке компьютерлер мен телефондарды қосатын розеткалар (модемді байланысты қамтамасыз ету үшін) орнатылып, сондай-ақ, екі арнайы– жалпы ауданы кем дегенде 18 м<sup>2</sup> құрайтын серверлік және коммуникациялық үй-жай қарастырылуы тиіс.

#### **4.5 Ғимаратты пайдалану барысында қауіпсіздікті қамтамасыз ету**

4.5.1 Қылмыстық істерді тыңдайтын сот мәжілісі залдарында сот процестерін жүргізгенде сотталушыларды орналастыратын орынның төрт жағынан қоршалған биіктігі 2,20 м металл тордан немесе соққыға берік шыныдан орнату керек. Қоршалатын тордың ауданы 3 бастап 20 дейін сотталушыны орналастыруды қамтамасыз етуі тиіс, ол жобалауға берілген тапсырмада белгіленеді.

4.5.2 Бұқараға кіреберісте шағын габаритті металл анықтағыштарды орнату үшін орын қарастыру керек.

Қоршау торында 200 см × 80 см өлшемді есік және жабынды (рабица торы) болуы тиіс. Қоршау торды дайындау үшін диаметрі кем дегенде 14 мм құрайтын металл шыбықты қолдану керек. Қоршау торды залдың төбесіне дейін жасауға жол беріледі.

4.5.3 Сот кабинеттерінің қабырғалары мен есіктерінің, куәгер бөлмесінің қабырғаларының дыбысын оқшаулау мақсатында дыбыс оқшаулаушы материалмен

капталуы тиіс; куәгер бөлмесі мен сот мәжілісі залының арасында екі еселенген есік болуы тиіс.

4.5.4 Келушілерді қабылдайтын үй-жайларда келушілер аймағын кедергімен немесе терезесі бар аракабырғамен бөлу ұсынылады. Бұл жағдайда қызметкерлердің жұмыс орындары келушілерге қол жетпейтіндей болуы тиіс.

4.5.5 Камераларда келесілерді қарастыру керек:

- қалыңдығы кем дегенде 20 см бетон едендерді;
- торлармен қорғалған және қабырғаның жоғарғы жағында немесе төбеде орналасқан қуыстарда жарық көзін орналастыруды;

- камера жанындағы дәлізде немесе қарауыл жасақ бөлмесінде жарық көзінің ажыратқыштарын орналастыруды;

- терезе мен есіктерді ашқанда дыбыстық және жарықтық сигнализациямен жабдықтауды.

4.5.6 Соттағы ахуал күрделенген жағдайда, азаматтарды және соттарды оқшаулауға арналған үй-жайды, сондай-ақ қызметтік иттер мен кинологтардың үй-жайын жобалау қажет болғанда олардың ауданын және ғимаратта орналасуын жобалауға берілген тапсырмаға сәйкес қабылдау керек.

4.5.7 Мұрағаттар және қаруды сақтайтын қойма үй-жайлар сейфтік түрдегі есіктермен қамтамасыз етілуі тиіс.

4.5.8 Күзет және дабыл сигнализация талаптарына сәйкес сот ғимараттарында келесі үй-жайлар қамтамасыз етілуі тиіс:

- сот мәжілісі залдары мен келушілер холынан басқа, оған жалғамалы үй-жайлар;
- келушілердің күту үй-жайынан басқа, судьялардың жұмыс үй-жайлары;
- соттың техникалық аппаратының жұмыс үй-жайлары;
- сотталушылар мен қарауыл жасақ үй-жайлары;
- вестибюль мен ғимаратты күзету үй-жайлары.

4.5.9 Қарастырылатын сот мәжілісі залдары мен басқа үй-жайлардың акустикалық әрленуі жанбайтын және қиын жанатын материалдан жасалуы тиіс.

## **4.6 Конструктивтік шешімдер**

4.6.1 Ғимаратты жобалау кезінде құрылыстың тиімділігі мен индустрияландыру талаптарына ең жоғары түрде жауап беретіндей конструктивтік шешімдерді қабылдау керек.

4.6.2 Белгілі көтергіш конструкцияның сенімділік деңгейін анықтағанда арқау конструкция элементтерін жіктеуді де, толығымен қоршау конструкцияны жіктеуді де жүргізуге жол беріледі.

4.6.3 Соттар ғимараты конструкциясының сенімділігін, беріктігі мен орнықтылығын механикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі Қазақстан Республикасының аумағында қолданылатын нормативтік-техникалық құжаттар ережелеріне сәйкес есептеу қажет.

4.6.4 Ғимараттар конструкцияларын қосымша аумақтарда, отыру топырағында, сейсмикалық ауданда, сондай-ақ күрделі геологиялық жағдайда есептеген кезде

ҚР ЕЖ 5.01-102, ҚР ЕЖ 2.03-101 қосымша талаптарын, сондай-ақ сейсмикалық аудандарда жобалау бойынша қолданыстағы нормативтік құжаттарды ескеру керек.

4.6.5 Сейсмикалық аудандарда немесе реконструкциялауға, күшейтуге (қалпына келтіруге) жататын құрылыстар үшін жобалатын ғимараттың конструкциясы мен негізін есептеу сейсмикалық әсерлерді ескере отырып, жүктеменің негізгі және айрықша тіркесімінде орындалуы тиіс.

4.6.6 Ғимараттар мен ғимараттарды есептегенде, көлденең және тік сейсмикалық жүктемелердің таңбаларының айнымалы сипатын ескеріп, олардың бағыттарын қарастырылып отырған элементтің кернеулі-деформацияланған жағдайы үшін ең тиімсіз етіп қабылдау керек.

4.6.7 Конструктивтік шешім және оны іске асыру үшін материалдарды таңдау ғимараттар мен құрылыстардың габариттерімен, олардық мақсатымен және функционалдық ерекшеліктерімен, талап етілетін ұзақ мерзімділікпен және күрделілікпен, сәулеттік-эстетикалық, экономикалық талаптармен және т. б. анықталады.

4.6.8 Сот ғимаратының үй-жайларындағы еденге жол берілген ең төменгі жүктеме  $1 \text{ м}^2$  450 кг болады.

4.6.9 Тіреуіштерді ғимарат осімен екі қатарға мақсатты түрде орналастыруды қарастыру керек, қажет болғанда, бірдей тереңдіктегі үй-жайды дәліздің екі жағынан орнату керек. Бұл жағдайда дәліздер фрамуга және арақабырғалардағы әйнек есіктер арқылы екінші жарықпен жарықтандырылады.

4.6.10 Ғимаратты орналастыру үшін стандартты конструктивтік-жоспарлық торлармен  $(6 \text{ м} + 3 \text{ м} + 6 \text{ м}) \times 6 \text{ м}$ ,  $(6 \text{ м} + 3 \text{ м} + 6 \text{ м}) \times 9 \text{ м}$  және т. б. қолданыстағы ғимаратты қолдануға жол беріледі.

4.6.11 Соттың қайта жобалатын ғимараттарында жұмыс алаңды үнемдеу және қызметкерлердің жұмыс орындарын қолайлы ұйымдастыру үшін жұмыс үй-жайларының тереңдігін – 7,2 м немесе 7,5 м, ғимараттың конструктивті-жоспарлық торларында  $(7,2 \text{ м} + 3,6 \text{ м} + 7,2 \text{ м}) \times 7,2 \text{ м}$ ;  $(7,2 \text{ м} + 3 \text{ м} + 7,2 \text{ м}) \times 7,2 \text{ м}$ ;  $(7,5 \text{ м} + 7,5 \text{ м}) \times 6 \text{ м}$ ;  $(7,2 \text{ м} + 7,2 \text{ м}) \times 6 \text{ м}$  қабылдау ұсынылады.

4.6.12 Олардың есептік мәндерінің бірнеше жүктемелерге бір уақытта қол жеткізу ықтималдылығы, оның есептік мәнінде бір жүктемеге қол жеткізуге сәйкес ықтималдылығы жүктеме үйлесімінің коэффициенттерімен ескеріледі, мәні 1,0 аспауы тиіс.

4.6.13 Ілгерінді бұзушылықтан қорғау бойынша шараларды өткізу қажеттілігі кезінде К қосымшасының талаптарын орындау керек.

## 4.7 Қоршаған ортаны қорғау

4.7.1 Ғимаратты жобалау кезінде құрылыста табиғи ресурстарды тиімді пайдалану бойынша ұсыныстар қатарынан және қоршаған табиғи ортаға жобаланатын объектінің кері әсерін алдын алу бойынша техникалық шешімдерден тұратын жобалық құжаттама құрамында қоршаған ортаны қорғау бөлімін жасау қажет.

4.7.2 Қоршаған ортаны қорғау бөлімін жасау келесі жұмыстардан тұруы тиіс:

- қоршаған ортаның қолда бар жағдайларға компонентті түрде бағалау;

- аумақты және аумақ теңгерімін функционалдық пайдаланудың экологиялық және санитарлық-гигиеналық талдауы (құрылған, ашық және көгалдандырылған аумақтың арақатынасы, рекреациялық аймақтар үлесі);

- санитарлық қорғау аймағын, тарихи-мәдени объектілердің қорғалатын аймағын, ерекше қорғалатын табиғат аумақтарын және олардың шекараларын талдау және бағалау;

- атмосфералық ауаны талдау және бағалау;

- су ресурстарын талдау және бағалау;

- қалдықтарды және аумақты санитарлық тазалауды талдау және бағалау;

- әсерлердің физикалық факторларын талдау және бағалау;

- топырақты санитарлық-экологиялық бағалау;

- геологиялық және гидрологиялық шарттарды бағалау;

- аумақты көркейту және көгалдандыру;

- шешім қабылдау бойынша өзгерістерді бағалау.

4.7.3 Ағынды беттерден ластануды шығаруды қысқарту үшін жол жабындарына жауын суынан топырақтың құйылуын болдырмайтын жиектерді көгалдандыру аймақтарын қоршауды қарастыру ұсынылады.

4.7.4 Әртүрлі құрылыс жұмыстары кезінде қоршаған ортаға кейбір кері әсерлер мен оларды төмендету мен алдын алу жөніндегі шаралар Л қосымшасына келтірілген.

4.7.5 Объектіні салу кезінде су бетіндегі әсерді төмендетуге мынадай шарттарды орындаумен қол жеткізіледі:

- құрылыс алаңы таза ұсталуы тиіс;

- жұмысшылардың тұрмыстық қажеттілігі үшін биодәретхана пайдаланылуы тиіс;

- құрылыс алаңының қала көшесінің жүретін жағынан топырақ тасуы болдырмау үшін құрылысты бастағанға дейін кірме жолдарды қатты жабынмен орнату қажет, ал құрылыс кезінде автомобиль көліктерінің дөңгелегін сумен шаю керек.

4.7.6 Егер құрылыс алаңының аумағында, өткелдер мен көлік қоятын жерлерде ағаштар өсіп кетсе, ағаштарды кесу басқару органымен келісіледі, ал көріктендіру кезінде жаңа ағаштар отырғызу қарастырылады.

Құрылыс кезінде қалыптасқан экологиялық жүйені қорғаудың басты шарты ағаштарды сақтау болып табылады. Жұмыс өндірісі кезінде машиналардың жүруі мен тұруына, механизмдердің ағаштар діңінің шекарасынан бастап 1 м жақын жұмысына тыйым салынады. Негізгі жүйені қорғау үшін осы талаптарды орындау мүмкін болмаған кезде, арнайы қорғаныс жабыны төселуі тиіс.

4.7.7 Ағаштар діңіндегі жер беті белгісінің артуы 0,005 жоғары болмауы тиіс. Себу үшін ірі түйіршікті құм, қиыршықты немесе ұсақтасты топырақ қолайлы. Негізгі жүйе шегінде құрғамайтын топырақты қалауға, сондай-ақ ағаш тамырынан топырақты алуға жол берілмейді.

Ойықтарды әзірлеуді діңнен 2 м алыста жүргізу қажет.

4.7.8 Аймақтағы ағаштарды сақтау мақсатында жұмыс өндірісінде мыналарға жол берілмейді:

- ағаш діңіне шеге, белгілерді, қоршауларды, сымдарды бекіту үшін қадалық істіктерді қағуға;

- діңдерге немесе бұтақтарға әртүрлі мақсат үшін сымдарды байлауға;

- бағанды, шұңқырды қазуға немесе толтыруға, аймақта қарқынды өскен ағаштарды тіреуге;

- ағаш тамырының астына материалдар, конструкциялар төсеуге, құрылыс және көлік машиналарын қоюға.

Ағаш діңінен 10 м радиустағы аймақта мыналарға тыйым салынады:

- жұмыс істейтін машиналарды орнатуға;

- жерге химиялық белсенді заттарды (тұздар, тыңайтқыштар және т. б.) төсеуге.

4.7.9 Құрылыс алаңының аумағынан қоқыстарды шығару айына кемінде 1-2 рет жүргізілуі тиіс.

## **5 ЭНЕРГИЯ ҮНЕМДЕУ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАЙДАЛАНУ**

### **5.1 Энергия тиімділікті қамтамасыз ету**

5.1.1 Энергия үнемдеу мақсатында жобалау кезінде жылу шығынын төмендету ұсынылады, бұған ғимарат көлеміне ауданның арақатынасын азайту жолымен қол жеткізуге болады.

5.1.2 Ғимарттар мен құрылыстардың энергиялық тиімділік кластарын анықтау тәртібі М қосымшасында берілген.

5.1.3 Ғимараттың қоршау конструкцияларының жарық шағылыстыратын үстіңгі бетінің ауданы қабырғаның жалпы алаңының 25 % аспауы тиіс.  $0,56 \text{ м}^2 \text{ Ч } ^\circ\text{C}/\text{Вт}$  жоғары көзделген конструкцияның жылу беру қарсылығында келтірілген жарық шағылыстыратын қоршау конструкцияларының ауданын ұлғайтуға жол беріледі.

5.1.4 Ғимаратта жылу жоғалтуды азайту үшін екі, үш қабатты шыныны, күңгірттелген әйнекті, шағылыстыратын әйнекті, қабаттар арасында оқшауланған инертті газы бар спектральді-селективті әйнекті, әйнек пакеттерді және т. б. орнату ұсынылады.

5.1.5 Энергия тиімділікті қамтамасыз ету үшін сәйкес терезелердің ішіне үлдірді орнатуға болады, бұл энергияны 25 % дейін үнемдеуге мүмкіндік береді.

5.1.6 Жолды немесе дуалдарды бағдарлау шамдары сияқты көшедегі әлсіз жарық беретін аспаптарды фотоэлектрлік түрлендіргіштер шамына тікелей орнату арқылы күннен толық қуаттандыруды қамтамасыз ету ұсынылады.

5.1.7 Электр энергиясын үнемдеу мақсатында энергия үнемдеуші шамдарды пайдалану ұсынылады.

5.1.8 Ыстық сумен қамтамасыз ету жүйесінде энергияны үнемдеуді қамтамасыз ету мақсатында дербес жылыту аспаптарын қолданған жағдайда мыналар ұсынылады:

- жылытуға бөлек және суды жылытуға бөлек қазандықтарды орнату;

- жылы ауа-райында ауаны жылытатын қазандықты өшіру;

- тұрмыстық пайдаланатын суды жылытуды  $50^\circ\text{C} - 60^\circ\text{C}$  дейін азайту;

5.1.9 Сот ғимаратындағы қолжуғыштарға су беруді тоқтату үшін қажеттілік болмаған кезде, ғимаратқа инфрақызыл датчигі бар араластырғыштарды орнату ұсынылады.

5.1.10 Энергияны ең көп үнемдеуді қамтамасыз ету үшін микроклиматты (жылумен қамтамасыз етуді, желдетуді, ауа баптау) басқару жүйесін пайдалану қарастырылады.

## **5.2 Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану**

5.2.1 Құрылысты ұйымдастыруды және жұмысты өндіруді жобалау кезінде бұру сызығының шекарасынан асырып топырақ-өсімдіктің үстіңгі қабатының тазалық күйін толығымен сақтау, сондай-ақ құрылыспен қамтылмаған бөлінген аумақтың ең аз зақымдалуын, ластану талаптарын ескеру қажет.

5.2.2 Іргетастарды тұрғызғанда және жертөлеге арналған шұңқырды қазғанда құрылыс алаңынан тыс жерге шұңқырдан алынған топырақты шығару қарастырылады. Іргетастарды тұрғызғаннан кейін қуыстарды толтырғанда топырақты автосамосвалмен салады.

5.2.3 Жер жұмыстарын ұйымдастырған кезде барлық кезеңде қардың еруі мен топырақ қабатын шайып әкететін қарастырылмаған суағарлардың жиналу кезеңінде құрылыстың төменгі жағында судың жиналуын болдырмайтын үстіңгі су бұрудың заманауи құрылғысы қарастырылуы тиіс.

5.2.4 Құрылыс материалдарын тиімді пайдалануды қамтамасыз ету мақсатында материалды қайта өңдеу, кәдеге жарату қажет.

5.2.5 Құрылыс алаңында құрылыс материалдарын қайта өңдеу үшін қайта өңдеу, кәдеге жарату және қайталама пайдалану үшін материалдарды жинау орнын нақты шектеу ұсынылады.

5.2.6 Құрылыс материалдарының қалдықтарын пайдалану нұсқасын экологиялық бағалау Н қосымшасында келтірілген.

5.2.7 Жобалау және құрылыс кезінде энергияны үнемдейтін шамдарды, газ разрядты шамдарды, аккумуляторларды, электроникаларды және т. б. қайта жарататын қоймалық үй-жайларды қарастыру ұсынылады.

5.2.8 Су тұтынуды төмендету үшін мыналар ұсынылады:

- құю жүйесінде тазартылған немесе алдын-ала тазалау және майсыздандыру арқылы жаңбыр суын пайдалану;
- әрбір тұтынушыға ыстық және суық су есептегіштерін орнату;
- су шығынын шектегіштерді орнату;
- тазалау және оны қайта пайдалану;
- ғимарат учаскесінің аумағына аз суаруды талап ететін, климатқа бейімделген өсімдіктерді отырғызу және оларды суару үшін тазартылған немесе жаңбыр суын пайдалану.

**А қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Жалпы, пайдалы және есептік ауданды, құрылыс көлемін, құрылыс ауданын және ғимарат қабаттылығын есептеу ережесі**

А.1 Сот ғимаратының жалпы ауданы барлық қабаттардың аудан жиынтығы ретінде (техникалық, мансардтық, астыңғы қабатты және жертөлені қоса алғанда) анықталады.

Ғимарат қабаттарының ауданын сыртқы қабырғалардың ішкі беті шегінде өлшеу керек. Антресольдардың, басқа ғимаратқа өтетін өтпелердің, әйнектелген дәліздердің, галерея мен көру балкондарының және басқа залдарының ауданын ғимараттың жалпы ауданына қосу керек. Көп жарықты кеңістіктің, үй-жайдың ауданын бір қабат шегінде ғана ғимараттың жалпы ауданына қосу керек.

Көлбеу сыртқы қабырғалар барысында қабат ауданы А.5 ескере отырып, еден деңгейінде өлшенеді.

А.2 Сот ғимаратының пайдалы ауданы басқыш алаңын, лифт шахталарын, ішкі ашық баспалдақтар мен пандустарды және т.б. қоспағанда, онда барлық орналастырылатын үй-жайлар, сондай-ақ балкондар, фойе ауданының жиынтығы ретінде анықталады.

А.3 Сот ғимаратының есептік ауданы дәліздерді, тамбурларды, өтпелерді, басқыш алаңдарын, лифт шахталарын, ішкі ашық баспалдақтарды, сондай-ақ, инженерлік жабдықты және инженерлік желілерді орналастыруға арналған үй-жайды есептемегенде, сол үй-жайда барлығы орналасатын аудан жиынтығы ретінде анықталады.

Демалу немесе қызмет көрсетілетіндердің күтуіне арналған ғимараттағы рекреациялық үй-жай ретінде пайдаланылатын дәліздер ауданы есептік ауданға кіреді.

Эстрада мен сахнадағы, киноаппараттардағы қуыстың ені кем дегенде 1 м және биіктігі 1,8 м және одан көп (инженерлік мақсаттағы қуыстарды есептемегенде), сондай-ақ, кірістірілген шкафтардағы (инженерлік мақсаттағы кіріктірме шкафтарды есептемегенде) қосалқы бөлімше үй-жайының ауданы ғимараттың есептік ауданына қосылады.

Есік ойығының шегінде болатын еден ауданы пайдалы және есептік ауданға қосылмайды.

А.4 Еденнен кем дегенде 1,8 м шығыңқы конструкцияның төменгі жағына дейінгі биіктікте болатын шатырдың, техникалық үй асты қоймасының (техникалық шатырдың), сондай-ақ, лоджияның, тамбурлардың, сыртқы балкондардың, діңмаңдайшалардың, кіреберістің, сыртқы ашық баспалдақтардың ауданы ғимараттың жалпы, пайдалы және есептік ауданына қосылмайды.

А.5 Ғимарат үй-жайының ауданын беттері әрленген қабырға мен еден деңгейіндегі аралықтар (плинустарды есептемегенде) арасында өлшенетін олардың өлшемдері бойынша анықтау керек. Мансард үй-жайының ауданын анықтағанда кем дегенде 1,6 м болатын көлбеу төбенің биіктігімен осы үй-жайдың ауданы ескеріледі.

А.6 Ғимараттың құрылыс көлемі  $\pm 0.00$  (жер үсті бөлігі) белгісінен жоғары және осы белгіден төмен (жер асты бөлігі) құрылыс көлемінің жиынтығы ретінде анықталады.

Ғимараттың жер үсті мен жер асты бөлігінің құрылыс көлемі шығыңқы сәулет бөлшектері мен конструктивті элементтерді, еден асты арналарды, дінмаңдайшаларды, террасаларды, балкондарды, тіреуіште (таза күйінде) ғимарат астындағы жүретін жолдар мен кеңістіктердің көлемін есептемей, ғимараттың әрбір бөлігінен таза еден белгісінен бастап, қоршау конструкцияларды, жарық беретін шамдарды, күмбездерді және т. б. қоса отырып, шектеуші беттер шегінде анықталады.

А.7 Ғимарат құрылысының ауданы шығыңқы бөлшектерді қоса отырып, цоколь деңгейінде ғимараттың сыртқы қоршауы бойынша көлденең қима ауданы ретінде анықталады. Бағандарда орналасқан ғимарат астындағы аудан, сондай-ақ, ғимарат астындағы жүретін жолдар құрылыс ауданына қосылады.

А.8 Ғимараттың қабаттылығын анықтағанда қабат санына барлық жер үсті қабаттар, соның ішінде, техникалық қабат, мансард, сондай-ақ, егер жабынының жоғарғы жағы жердің орташа жоспарлық белгісінен кем дегенде 2 м жоғары болғанда астыңғы қабат қосылады.

Ғимараттың әртүрлі бөліктеріндегі қабаттың әртүрлі саны кезінде, сондай-ақ, көлбеу есебінен қабат саны ұлғайғанда көлбеуі бар учаскеде ғимаратты орналастыру кезінде қабаттылық ғимараттың әрбір бөлігіне жеке анықталады.

Жоғары қабат үстінде орналасқан техникалық қабат ғимараттың қабаттылығын анықтағанда ескерілмейді.

А.9 Ғимарат биіктігі жердің жоспарланған белгі деңгейінің және жоғарғы техникалық қабатты есептемей, жоғарғы қабаттың еден деңгейінің (мансардты қоса алғанда) әртүрлі белгісімен анықталады.



**Б қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Учаскенің ұсынылатын алаңы**

**Б.1-кесте – Сот учаскесі ауданының ұсынылатын үлестік көрсеткіштері**

Судья саны жағдайында, адам	Аудан көрсеткіші, 1 судьяға га
1	0,15
5	0,4
10	0,044
25	0,028
Ескертпе – осы кестеге сәйкес келмейтін судья саны бар соттар үшін учаске ауданы интерполяция (экстраполяция) бойынша анықталады.	

**В қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Сот мәжілісі залдарына кіретін есіктер**

**В.1-кесте – Әртүрлі инстанциядағы сот мәжілісі залдарына кіретін есіктердің саны мен мақсатына қойылатын талаптар**

Кіретін есік мақсаты	Қылмыстық істер залдары	Азаматтық істер залдары	Ескерту
Келушілерге арналған (негізгі)	+	+	
Куәгерлерге арналған	+	+	Залға кіретін негізгі есіктің тамбуры арқылы
Судьяларға арналған	+	+	Кеңес бөлмесі арқылы
Тұрақты заседательдерге арналған	-	-	
Сотталушылар мен қарауыл жасақтарға арналған	+	-	

**Г қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Залдардың жалғаспалы үй-жайлары**

**Г.1-кесте – Соттардың сот мәжілісі залдарының жалғаспалы үй-жайларының құрамы мен саны**

Жай атауы	Қылмыстық істер залдары	Азаматтық істер залдары	Ескерту
Соттың кеңес бөлмесі	1	1	Залда
Қорғаушылар бөлмесі	Ғимаратқа біреу		
Прокурорлар бөлмесі	Сондай		
Аппарат бөлмесі	Сондай		
Куәгерлер бөлмесі	2	2	Залда
Тұрақты заседательдердің кеңес бөлмесі	—	—	Сондай
Психолог бөлмесі	Ғимаратқа біреу		
Кәмелетке толмаған зардап шегушілер бөлмесі	Сондай		
Жасырын куәгер бөлмесі	Жобалауға берілген тапсырма бойынша		
Бітістіру рәсімін жүргізетін бөлме	Ғимаратқа біреу		
Тұрақты заседательдерге үміткер бөлмесі	Сондай		

**Д қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Сот аппараты**

**Д.1-кесте – Соттың техникалық аппаратының құрамы мен үй-жай ауданының көрсеткіштері**

Жайдың және бөлімшенің атауы	Аудан көрсеткіштері, кем дегенде
Соттың қабылдау бөлмесі	10 м <sup>2</sup> – аудандық және оларға тең соттар үшін
Сот әкімгер кабинеті	15 м <sup>2</sup> – аудандық және оларға тең соттар үшін
Аға жасауыл, жасауылдар	1 жұмыс орынға 7,5 м <sup>2</sup>
Кеңсе меңгерушісінің кабинеті	15 м <sup>2</sup>
Жалпы кеңсе кабинеті (талап өтініштерді қабылдау) (1 қызметкерге)	1 жұмыс орнына 7 м <sup>2</sup>
Прокурорлардың, қорғаушылар мен сот келушілердің істерімен танысатын бөлме	2 судьяға 7,5 м <sup>2</sup>
Қызметкерлердің тамақ ішетін бөлмесі	1 қызметкерге 1 м <sup>2</sup> есеппен, бірақ 15 м <sup>2</sup> кем емес
Бөлім мамандарының кабинеті:	
(бір құрамдыдан бастап төрт құрамды сотқа дейін)	9 м <sup>2</sup>
(төрт құрамдыдан бастап он құрамды сотқа дейін)	15 м <sup>2</sup>
(он құрамдыдан бастап жиырма құрамды сотқа дейін)	20 м <sup>2</sup>
Экспедиция үй-жайы	1 жұмыс орнына 6 м <sup>2</sup> , алайда кемінде 12 м <sup>2</sup>
Ағымдық азаматтық істер мұрағаты	10 м <sup>2</sup>
Өндіріс ісі аяқталған мұрағат	1 судьяға 6 м <sup>2</sup>
Электрондық мұрағатты орналастыруға арналған үй-жай	12 м <sup>2</sup>
Құжаттарды электрондық нұсқаға ауыстыру үй-жайы	1 жұмыс орнына 9 м <sup>2</sup>
Кітапхана консультант кодтаушы кабинеті	12 м <sup>2</sup>
Қорғаушылар мен сотқа келушілер ісімен танысуға арналған бөлме	2 судьяға 7,5 м <sup>2</sup>
Көшіру техникасының бөлмесі	12 м <sup>2</sup>

## Д.1-кестенің жалғасы

Жайдың және бөлімшенің атауы	Аудан көрсеткіштері, кем дегенде
Аяқталған өндіріс істерінің айғақты заттар қоймасы:	
бір құрамдыдан бастап төрт құрамға дейінгі сот	12 м <sup>2</sup>
төрт құрамдыдан бастап он құрамға дейінгі сот	15 м <sup>2</sup>
он құрамдыдан бастап жиырма құрамға дейінгі сот	15 м <sup>2</sup>
Кодтау және кітапхананы кабинеті:	
бір құрамдыдан бастап төрт құрамға дейінгі сот	18 м <sup>2</sup>
төрт құрамдыдан бастап он құрамға дейінгі сот	30 м <sup>2</sup>
он құрамдыдан бастап жиырма құрамға дейінгі сот	40 м <sup>2</sup>
сот орындаушыларына арналған бөлме	10 м <sup>2</sup>
сақтау камерасы (азаматтардың қол жүгін сақтаудың нөмірлік ұяшығын орнату)	
(бір құрамдыдан бастап төрт құрамға дейінгі сот)	9 м <sup>2</sup>
(төрт құрамдыдан бастап он құрамға дейінгі сот)	9 м <sup>2</sup>
(он құрамдыдан бастап жиырма құрамға дейінгі сот)	15 м <sup>2</sup>
келушілерге арналған жинақтағыш (күту үй-жайы 1 судьяға 10 жұмыс орнының есебінен)	4 м <sup>2</sup>
сот ғимаратын күзетуге арналған үй-жай	12 м <sup>2</sup>
сот мәжілісінің хатшысына арналған кабинет	12 м <sup>2</sup>
зардап шегушілерге арналған бөлме (сот мәжілісінің әрбір залында)	9 м <sup>2</sup>
Ескертпе – кестеде келтірілмеген қосымша үй-жайларды жобалау қажеттілігі жағдайында, олардың ауданын жобалауға берілген тапсырма бойынша қабылдау керек.	

**Е қосымшасы**  
**(ақпараттық)**

**Мұрағатты жобалау мен күтуге қойылатын болжамдық талаптар**

Е.1. Мұрағат үй-жайы көгерудің, жәндіктердің, кеміргіштердің, шаңның пайда болуын болдырмайтын шартты қамтамасыз етуі тиіс. Үй-жайдың әрлеу жұмыстарын агрессивті емес, шаңдатпайтын материалдарды қолдана отырып жүргізеді. Үй-жайларда газ және су тасушы магистральді құбырлар болмауы тиіс. Мұрағат үй-жайының негізгі мақсаты қойма болып табылады. Қоймалар өртке қауіпсіз, су баспайтын, қосымша шығатын есігі болатындай оқшауланған үй-жайларда орналастырылуы тиіс. Мұрағат үй-жайлары телефондандырылған және өрт-күзету сигнализациясымен және өрт сөндірумен жабдықталуы тиіс. Өрт сөндіру жүйелерінде құжаттар үшін бейтарап, қауіпсіз заттар қолданылады. Мұрағат пен қойманы күзету режимі ғимаратта мұрағатты орналастыратын орынды, қорғаудың техникалық құралдарын және сигнализацияны таңдаумен қамтамасыз етіледі. Мұрағат пен қойманың сыртқы есіктерінде металл қаптама және берік бекітетін құрылғылар болуы тиіс. Терезенің сыртынан қол жететін жерінде жабылатын, сыртқа екі жағынан ашылатын металл торлар орнатылады. Мұрағат үй-жайы күзету сигнализациямен жабдықталады.

Е.2 Қоймада сағатына 2-3 еселік ауа алмасуды қамтамасыз ететін табиғи және жасанды желдету болғанда, терезесіз мұрағат қоймаларының үй-жайларын құруға жол беріледі. Ауаны баптау жүйелерімен жабдықталған қойма үй-жайларында оларды сақтау ерекшеліктері ескерілетін құжаттарды сақтайтын оңтайлы температуралық-ылғалдылық режимі қамтамасыз етілуі тиіс. Қоймаларда температура мен ылғалдылықтың кенет ауытқуларына жол берілмейді. Қойма үй-жайларында санитарлық-биологиялық арақатынаста қауіпті желдетілмейтін аймақтың түзілуін болдыртпайтын ауаның еркін циркуляциясы қамтамасыз етілген болуы тиіс. Жылдың жылы мезгілінде ашылатын терезелерін, сондай-ақ, қабырғалардағы, төбелердегі, қойма едендеріндегі желдету саңылаулары мен желдету жүйелерінің сыртқы саңылауларын ұяшық диаметрі 0,5 мм аспайтын аулы торлармен қорғау керек.

Е.3 Мұрағаттарды жарықтандыру табиғи және жасанды бола алады. Қоймаларда табиғи жарықтандыру терезелерде жарық шашыратқыштарын, жарық ағынының реттегіштерін, қорғаныс сүзгілерін, перделерді, жалюзилерді, әйнектерді бояу арқылы қолдану шарттарында шашыранды жарықпен жарықтандыруға жол беріледі. Жасанды жарықтандыру үшін беті тегіс жабық плафондарда қызатын шамдары қолданылады. ЛБ, ЛХБ, ЛТБ түрдегі спектордың қиылған ультракүлгін учаскесі бар люминесценттік шамдарды қолдануға жол беріледі. Көрінетін спектр аумағында қойманы жарықтандыру деңгейі келесілерді асырмауы тиіс: еденнен 1 м биіктікте сөрелердің тік беттерінде – 20–50 лк, жұмыс үстелдерінде – 100 лк.

Е.4 Мұрағаттардың электр сымдары жасырын, ашалы розеткалар – герметикалық орындауда болуы тиіс. Мұрағат үй-жайларында электр қалқанды жабдықтарды орналастыруға жол берілмейді.

Е.5 Мұрағат қоймаларының үй-жайлары стационарлық немесе жылжымалы металл сөрелермен, жиһазбен және жабдықтармен (кеңсе техникасымен) жабдықталады. Жабысатын жылжымалы сөрелердің ұсынылатын саны –12 артық емес.

Е.6 Өндірістегі істермен сирек өндірілетін жұмыстар жүргізілетін өндірісі аяқталған істер мұрағатының үй-жайларында құжаттарды сақтаудың жоғары тығыздығын қамтамасыз ететін жылжымалы сөрелерді пайдалану ұсынылады. Өндірістегі іс мұрағаттарында стационарлық сөрелерді пайдалану ұсынылады.

Е.7 Сақтау бірлігінің саны анықталған түрде болғанда мұрағат үй-жайының ауданы төмендегі көрсеткіштерден шыға отырып, қабылдау ұсынылады:

- сақтаудың 1 мың бірлігіне  $2,5 \text{ м}^2$  – стационарлы сөрелері бар мұрағаттар үшін;
- сақтаудың 1 мың бірлігіне  $1,5 \text{ м}^2$  – жылжымалы сөрелері бар мұрағаттар үшін.

Көрсетілген көрсеткіштер қағаз тасушылардағы материалдардың мұрағаттарына ғана қатысы бар, мұндағы сақтау бірлігі болып бір стандартты мұрағат папкасы табылады.

**Ж қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Кассаларды жобалау бойынша ұсыныстар**

Сот ғимаратындағы касса үй-жайлары келесі талаптарға жауап беруі тиіс:

- басқа қызметтік және қосалқы үй-жайлардан оқшаулануы тиіс;
- көп қабатты ғимараттың жоғарғы қабатында орналасу, күрделі қабырғаларға, еден мен төбенің берік жабындыларына, сенімді ішкі қабырға мен арақабырғаларға, екі есікке жабылу: сыртқа ашылатын сыртқы және кассаның ішкі орналасуына қарай ашылатын болат тор түрінде дайындалған ішкі есігі болуы;
- міндетті тәртіпте еден мен қабырғаның құрылыс конструкциясына берік бекітілген ақша мен құндылықтарды сақтайтын сейф (металл шкаф) болуы;
- жарамды өрт сөндіргіштеріне, өрт-күзет сигнализация датчиктеріне және өрт сөндіру жүйелеріне ие болу.

Қабырғалар, жабындылар, арақабырғалар, есіктер, терезелер, желдету жүйелері, электрмен қамтамасыз ету, күзет және күзет-өрт сигнализациялар техникалық бекітудің және сигнализацияны жабдықтаудың бірыңғай талаптарына сәйкес келуі тиіс. Көрсетілген талаптарды орындау сот ғимаратының жобалық-сметалық құжаттамасымен қарастырылуы тиіс.



**К қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Үдемелі құлаудан қорғаныс бойынша шаралар**

К.1 Үдемелі құлауға қарсы ғимараттың тұрақтылығы есеппен тексеріліп, арқау конструкцияларда және шекті жүктемелер барысында олардың түйіндеріндегі пластикалық деформациялаудың дамуына септігін тигізетін конструктивтік шаралар қамтамасыз етілуі тиіс.

Ғимараттың тұрақтылығын есептеу тұрақты, ұзақ, қысқы уақытты әсерден тұратын жүктемелердің ерекше үйлесімінде және келесі жағдайлардың бірінде жүргізу ұсынылады:

- жалпы ауданы  $40,0 \text{ м}^2$  дейінгі жабынның зақымдалуы;
- негіздің біркелкі емес шөгуі;
- тік қоршау конструкцияларға көлденең жүктемелердің әсері - бағандар үшін 35 кН және бір қабат шегінде қабырға бетінде 10 кНа;
- ғимарат іргетасының астында кез келген орында диаметрі 6,0 м болатын карстық шұңқырдың орналасуы.

К.2 Үдемелі құлауға қарсы ғимаратты есептеу үшін көтергіштің әдеттегі пайдалану шарттарында болатын элементтерді ескере алатын кеңістікті есептік модельді пайдалану ұсынылады, ал жергілікті бұзулар болғанда, жүктемені қайта таратуда белсенді түрде қатысады.

К.3 Үдемелі құлаудан ғимаратты қорғаудың негізгі құралы – көтергіш элементтердің беріктілігін резервтеу, бағандардың, ригельдердің, диафрагмалардың, аражабын дискілерінің және конструкция түйіспелерінің қажетті көтергіш қасиетін қамтамасыз ету, аражабындылардың бөлінбеуін жасау, қоршау конструкциялар арасында байланыстардың пластикалық қасиетін жоғарлату, көтергіш элементтердің кеңістік жүйесінің жұмысына қосу.

К.4 Биік ғимараттарда ғимараттың тік қоршау конструкциялармен байланыста сенімді түрде қосылған монолитті және құрама-монолитті аражабындыларды қолдану ұсынылады.

Бағандары, ригельдері, диафрагмалары және қабырғалары бар аражабынды қосатын байланыстар төмендегі қабатқа түсіп кетуден (оның бұзылған жағдайда) қорғайтын аражабындар ұстап тұру тиіс. Байланыстар оған төселген еденнің және басқа конструктивті элементтердің орналасқан аражабынның жарты аралығының қалыпты салмағына есептелген болуы тиіс.

К.5 Бір тік конструкцияның жергілікті бұзылу жағдайында монолитті аражабынға тіреу болап табылатын қабырғалар немесе бағандарда аражабындардың құлауы болмауы тиіс. Бұл жағдайда аражабындағы иілу және жарықтың ашылып кетуі шектелмейді. Осы жағдай үшін қосымша арматураның саны және орналасу орны есеппен анықталады. Көрсетілген арматура пайдалану жүктемелерінде есептеу барысында ескеріле алады.

К.6 Ғимараттың құрама конструкциялары - сыртқы және ішкі қабырға панельдері, қабықтары, темір бетонды аралықтар ықтималды апатты жергілікті бұзуларды ескере

отырып, пайдалану немесе монтаждау жүктемелеріне есептеу бойынша орнатылатын байланыс аражабындылармен қосылған болуы тиіс.

Аспалы сыртқы қабырға панельдер мен аражабын дискілер арасындағы көлденең байланыстарды байланыс аралығы 3,6 м аспайтындай, қабырғаның 1 м ұзындығына кемінде 10 кН болатын көтергіш қасиетімен белгілеу қажет.

К.7 Арақабырғаларды қаңқа бойынша табақтардан немесе жеңіл бетоннан жасалған бірыңғай құрама элементтерден жобалау ұсынылады. Жоғары жатқан аражабынға арақабырғаларды бекіту конструкциялары, сондай-ақ оларды металл байланыс түрінде орындалатын көрші арақабырғалармен, бағандармен және қабырғалармен қосу арақабырғаның өз салмағына есептелген және төменде жатқан аражабынның бұзылу жағдайында олардың асылуын қамтамасыз етуі тиіс.

К.8 Үдемелі құлауға кедергі болатын байланыстардың тиімді жұмысы арқау конструкция таусылғаннан кейін байланыс жұмыстан өшірілмей, бұзылусыз қажетті деформациялауға жол беретіндей шекті күйде олардың иілгіштігін қамтамасыз ету барысында мүмкін болады. Байланыстың осы талабын орындау үшін иілімді тақтадан немесе арматуралы болаттан қарастырылады, ал анкерлік байланыс беріктілігі олардың ағымдылығын тудыратын көп күште болуы тиіс.

**Л қосымшасы**  
(ақпараттық )

**Қоршаған ортаға кері әсер тигізетін құрылыс жұмыстарының түрлері**

**Н.1-кесте – Қоршаған ортаға әсерді азайту және алдын алу шаралары**

Жұмыс түрлері	Әсер етудің негізгі түрлері	Алдын алу шаралары
Құрылыс алаңын ұйымдастыру	Құрылыс қоқысының түзілуі және лас автокөліктің шығуы; үстірт ағындардың ластануы; топырақ эрозиясы; ландшафтың өзгеруі және т. б.	Құрылыс алаңынан шығатын жерді автокөлік дөңгелектерін жуатын пункттермен жабдықтау; бункер- жинауыштарды орнату немесе қоқыс жинайтын арнайы алаңды ұйымдастыру, жабық науалар көмегімен қоқысты тасымалдау; Тапсырыс берушімен белгіленген жерге қоқыстарды және артық топырақты шығару. Өндірістік және тұрмыстық төкпелерді тазалауды ұйымдастыру; бұрғылау жұмыстары барысында жер асты суларының «төгілуін» және әлсіз топырақтарды жасанды түрде бекіту бойынша жұмыстарда олардың ластануын алдын алу. Құрылыс алаңынан суды шығарғанда шайып кетуден қорғану; қиықтарды ұйымдастыру және топырақ қабатын қаттау; уақытша автожолдарды және кірме жолдарды дұрыс жоспарлау. Сақталатын ағаштарды қайта отырғызу және қоршау; жануарлар әлемін құрылыс алаңынан тысқары жерге шеттетуді қамтамасыз ету және т. б.
Көлік, тиеу-түсіру жұмыстары, компрессорлар жұмысы, кен балғасы және т. б. құрылыс құрал-жабдықтары	Атмосфералық ауаның топырақтың жер асты суларының ластануы, шу және т. б.	Сусымалы жүктерді тасымалдайтын автокөлікті алмалы тенттермен жабдықтау. Шаңмен тозаңдайтын материалдарды (цемент, әктас, гипс) тиеу- түсіру жұмыстарын өткізетін орынды шаң ұстайтын құрылғылармен қамтамасыз ету. Құрылыс жабдықтарын орналастыратын жерлерге (тұрғын үйлердің жанында және т.б. құрылыс барысында) шуылдан қорғайтын экрандарды қамтамасыз ету.
Дәнекерлеу, оқшаулау, жабындық және әрлеу жұмыстары	Қоршаған ортаға зиянды заттардың шығарылуы (газдар, шаңдар және т. б.)	Отқа қауіпті және зиянды заттарды бөліп шығаратын материалдарды (газ балондарды, битумдық материалдарды, еріткіштерді, бояуларды, лактарды, әйнек және қожмақталарды) және т. б. дұрыс қаттауды және

*Л.1-кестенің жалғасы*

Жұмыс түрлері	Әсер етудің негізгі түрлері	Алдын алу шаралары
		тасымалдауды ұйымдастыру
Тас және бетон жұмыстары	Қалдықтардың түзілуі және ықтимал ауаны шаңдату. Діріл және шу жүктемесі	Құрылыс алаңының аумағында арнайы бөлінген жерлерде табиғи тастарды өңдеу; шаңды ұстайтын құрылғылар жұмысын жүргізетін орынды қамтамасыз ету. Стандарттарға сәйкес келетін діріл құрылғыларды, сондай-ақ дірілден және шудан қорғайтын құрылғыларды және т. б. қолдану

**М қосымшасы**  
*(ақпараттық)*

**Ғимараттардың, үй-жайлардың, құрылыстардың энергиялық тиімділік кластары**

**Ғимараттардың, үй-жайлардың, құрылыстардың энергиялық тиімділік  
кластарын анықтау және қайта қарау тәртібі**

М.1 Жаңа ғимараттарды, құрылыстарды салу немесе қолданыстағы ғимараттарды, құрылыстарды (күрделі жөндеу, реконструкция) кеңейтудің жоба алды және (немесе) жобалық (жоба-сметалық) құжаттарын әзірлеу кезінде энергиялық тиімділік класын анықтау үшін:

1) тапсырыс беруші жоба алды және (немесе) жобалық (жоба-сметалық) құжаттарын әзірлеуде ғимараттағы энергиялық тиімділігінің талап етілген класын көрсетеді;

2) жоба алды және (немесе) жобалық (жоба-сметалық) құжат ғимаратта көрсетілген энергиялық тиімділік класын әзірлеуді есепке алумен жасалады;

3) жоба алды және (немесе) жобалық (жоба-сметалық) құжаттардағы көрсетілген энергиялық тиімділік класының сәйкестігін анықтау үшін тапсырыс беруші энергиямен жабдықтау сараптамасын жүргізу энергиялық тиімділігін көтеру үшін осы қызмет түрі бойынша тіркеу туралы куәлік алған заңды тұлғаға жүгінеді;

4) жоба алды және (немесе) жобалық (жоба-сметалық) құжаттар сараптамасының нәтижелері бойынша энергиялық тиімділік класы туралы ақпарат бар қорытынды беріледі.

М.2 Энергиялық тиімділік класы әрбір бес жыл сайын бір реттен жиі емес энергиялық аудитті өткізу арқылы қайта қаралады.

М.3 Энергиялық тиімділік класы К.1-кестеде көрсетілген көрсеткіштерге сәйкес мемлекеттік нормативтерге, сәулет, қала құрылысы және құрылыс қызметі, энергияны үнемдеу және энергия тиімділігін арттыру саласында құрылыс нормаларына және ережелеріне сәйкес анықталады.

М.4 Энергиялық тиімділік класы ғимараттың, құрылыстың техникалық паспортында көрсетіледі.

М.5 Энергиялық тиімділік класын беру және оны техникалық паспортта көрсету қолданыстағы ғимараттар, құрылыстар үшін энергоаудит (энергоаудит субъект меншігімен) тапсырыс берушімен немесе ғимараттарды, құрылыстарды пайдалануға енгізілген техникалық паспортты рәсімдеуге жауапты тұлғамен энергоаудитті жасау немесе энергиямен жабдықтау сараптамасы және энергия тиімділікті арттыру негізінде жүргізіледі.

**М.1-кесте Ғимараттың энергия тиімділік кластары**

Класты белгілеу	Энергиялық тиімділік класының атауы	Ғимаратты жылыту және желдетудің энергиялық тиімділік көрсеткішінің есептік (нақты) мәнінің нормативтік мәннен ауытқу шамасы, %
Жаңа және қайта салынған ғимараттарын жобалау және пайдалану барысында		
A++ A+ A	Өте жоғары	төмен -60 -50 бастап -60 дейін -40 бастап -50 дейін
B+ B	Жоғары	-30 бастап -40 дейін -15 бастап -30 дейін
C+ C C-	Қалыпты	- 5 бастап – 15 дейін + 5 бастап – 5 дейін + 15 бастап + 5 дейін
Қолданыстағы ғимараттарды пайдалану кезінде		
D	Төмендетілген	+ 15,1 бастап + 50 дейін
E	Төмен	+50 артық

**Н қосымшасы**  
(ақпараттық)

**Құрылыс материалдарының қалдықтарын қолдану нұсқаларының экологиялық бағасы**

**Н.1-кесте – Қалдық түрлері және қолданудың ықтимал нұсқаларын бағалау**

Қалдық түрлері	Қайта өңдеусіз екінші рет қолдану	Өңдеуден кейін екінші рет қолдану	Өртеу	Қоқыс тастайтын жер (аулақ болу қажет)
тас материалдары	1	2		3
темірбетон	1	2		
ағаш	1	2	3	4
синтетикалық материалдар		1	2	3
металдар	1	2	3	4
қағаз және картон		1	2	3
әйнек	1	2		3
химиялық қалдықтар (желім, бояу және т. б. қалдықтары)		1	2	3
қалғандары (ыдыстың, қаптаманың қалдықтары, шаруашылық қоқыс)		1	2	3
<p>Ескертпе – Қайта өңдеудің әртүрлі нұсқалары бойынша балда көрсетілген қоршаған ортаға түсетін жүктеменің сәйкес бағасы берілген (балл жоғары болған сайын, жүктемесі соғұрлым жоғары). Жоғары балы бар нұсқалардан аулақ болу қажет.</p>				

---

**ӘОЖ 725**

**МСЖ 91.040.99**

**Түйінді сөздер:** сот ғимараттары, үй-жай ауданы мен құрамы, процессуалдық аймақ, сот мәжілісі залы, үй-жайды жарықтандыру, қауіпсіздік, инженерлік жүйелер және жабдықтар

---



## СОДЕРЖАНИЕ

ВВЕДЕНИЕ .....	III
1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ .....	1
2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ .....	1
3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ .....	2
4 ПРИЕМЛЕМЫЕ РЕШЕНИЯ .....	2
4.1 Основные положения.....	2
4.2 Пожарная безопасность .....	3
4.3 Параметры участка и территории.....	5
4.4 Объемно-планировочные решения .....	6
4.4.1 Помещения общего пользования .....	6
4.4.2 Залы судебных заседаний .....	7
4.4.3 Сопутствующие помещения.....	9
4.4.4 Рабочие помещения судей .....	10
4.4.5 Рабочие помещения технического аппарата суда .....	11
4.4.6 Группа помещений для подсудимых и конвоя.....	13
4.4.7 Помещения вспомогательного и обслуживающего назначения.....	17
4.4.8 Лифты .....	19
4.4.9 Доступность для маломобильных групп населения .....	19
4.4.10 Освещение помещений .....	20
4.4.11 Инженерные системы .....	20
4.5 Обеспечение безопасности при эксплуатации здания .....	22
4.6 Конструктивные решения .....	23
4.7 Охрана окружающей среды .....	24
5 ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ .....	26
5.1 Обеспечение энергоэффективности .....	26
5.2 Рациональное использование природных ресурсов .....	27
Приложение А ( <i>информационное</i> ) Правила подсчета общей, полезной и расчетной площадей, строительного объема, площади затройки и этажности зданий.....	28
Приложение Б ( <i>информационное</i> ) Рекомендуемые площади участка .....	30
Приложение В ( <i>информационное</i> ) Входы в залы судебных заседаний .....	31
Приложение Г ( <i>информационное</i> ) Сопутствующие помещения при залах .....	32
Приложение Д ( <i>информационное</i> ) Аппарат суда .....	33
Приложение Е ( <i>информационное</i> ) Примерные требования у проектированию и содержанию архивов .....	35
Приложение Ж ( <i>информационное</i> ) Рекомендации по проектированию касс.....	37
Приложение К ( <i>информационное</i> ) Мероприятия по защите от прогрессирующего разрушения .....	38
Приложение Л ( <i>информационное</i> ) Виды строительных работ, оказывающих негативное влияние на окружающую среду .....	40
Приложение М ( <i>информационное</i> ) Классы энергоэффективности зданий, помещений и сооружений .....	42
Приложение Н ( <i>информационное</i> ) Экологическая оценка вариантов использования отходов строительных материалов .....	44

## **ВВЕДЕНИЕ**

Настоящий документ разработан в рамках реформирования нормативной базы строительной сферы Республики Казахстан, в соответствии с Законом «Об архитектурной, градостроительной и строительной деятельности в Республике Казахстан», нормативными правовыми и техническими актами, регламентирующими требования к проектированию зданий районных (городских) судов.

Настоящий свод правил является одним из нормативных документов доказательной базы Технического регламента «Требования к безопасности зданий и сооружений, строительных материалов и изделий» применительно к зданиям судов.

Настоящий свод правил устанавливает приемлемые решения к требованиям рабочих характеристик СН РК «Здания районных (городских) судов» и не является единственным способом их выполнения.

Настоящий свод правил разработан в развитии государственных нормативов в области архитектуры, градостроительства и строительства.

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ**  
**СВОД ПРАВИЛ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**  
**ЗДАНИЯ РАЙОННЫХ (ГОРОДСКИХ) СУДОВ**

---

**CITY (DISTRICT) COURT BUILDINGS**

---

Дата введения – 2015-07-01

**1 ОБЛАСТЬ ПРИМЕНЕНИЯ**

1.1 Настоящий свод правил устанавливает приемлемые решения к размещению, земельному участку, объемно-планировочным решениям, инженерным системам зданий районных (городских) судов.

1.2 Настоящий свод правил распространяется на проектирование вновь сооружаемых и реконструируемых зданий районных (городских) судов, размещаемых в населенных пунктах, являющихся районными центрами, в городах областного подчинения, не имеющих деления на городские районы, а также в административных районах больших, крупных городов (в соответствии с СП РК 3.01-101).

1.3 При проектировании зданий судов, помимо настоящего свода правил, следует учитывать требования других нормативных документов, действующих на территории Республики Казахстан.

**2 НОРМАТИВНЫЕ ССЫЛКИ**

Для применения настоящего свода правил необходимы следующие ссылочные нормативные документы:

СП РК 2.02-102-2012 Пожарная автоматика зданий и сооружений.

СП РК 2.03-101-2012 Здания и сооружения на подрабатываемых территориях и просадочных грунтах.

СП РК 2.04-104-2012 Естественное и искусственное освещение.

СП РК 3.01-101-2013 Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских населенных пунктов.

СП РК 3.06-101-2012 Проектирование зданий и сооружений с учетом доступности для маломобильных групп населения. Общие положения.

СП РК 4.01-101-2012 Внутренний водопровод и канализация зданий и сооружений.

СП РК 4.02-101-2012 Отопление, вентиляция и кондиционирование воздуха.

СП РК 4.04-107-2013 Электротехнические устройства.

СП РК 5.01-102-2013 Основания зданий и сооружений.

Примечание - При пользовании целесообразно проверить действие ссылочных документов по информационным каталогам «Перечень нормативных правовых и нормативно-технических актов в сфере архитектуры, градостроительства и строительства, действующих на территории Республики Казахстан»,

*Издание официальное*

---

«Указатель нормативных документов по стандартизации Республики Казахстан» и «Указатель межгосударственных нормативных документов по стандартизации Республики Казахстан», составляемым ежегодно по состоянию на текущий год и соответствующим ежемесячно издаваемым информационным бюллетеням-журналам. Если ссылочный документ заменен (изменен), то при пользовании настоящим нормативом следует руководствоваться замененным (измененным) документом. Если ссылочный документ отменен без замены, то положение, в котором дана ссылка на него, применяется в части, не затрагивающей эту ссылку.

### **3 ТЕРМИНЫ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ**

В настоящем своде правил применяются термины и определения, приведенные в строительных нормах к данному объекту, а также следующие термины с соответствующими определениями:

**3.1 Коэффициент пульсации освещения:** Колебания во времени светового потока, падающего на единицу поверхности.

**3.2 Общественная зона:** Зона на участке, предназначенная для устройства площадки перед главным входом в здание суда, парковочных мест личного автотранспорта посетителей и сотрудников суда, территории для отдыха посетителей.

**3.3 Районный (городской) суд:** Государственный орган, который образуется, реорганизуется, упраздняется Президентом Республики Казахстан по представлению уполномоченного органа согласованного с председателем Верховного суда.

**3.4 Служебная зона: (здесь)** Зона на территории суда, предназначенная для приема автомобилей, осуществляющих транспортировку спецконтингента (охраняемых подсудимых).

### **4 ПРИЕМЛЕМЫЕ РЕШЕНИЯ**

#### **4.1 Основные положения**

4.1.1 Здания судов рекомендуется проектировать и строить в отдельно стоящих зданиях. Допускается размещение судов в составе кооперированных комплексов с другими административными зданиями при условии обеспечения автономности и безопасности деятельности судов.

4.1.2 Здания районных (городских) судов должны проектироваться высотой от 2 до 5 этажей и, как правило, с подвальным этажом. Число этажей устанавливается в задании на проектирование с учетом градостроительных условий размещения здания.

4.1.3 Высота этажа здания суда принимается не менее 3,3 м от пола до пола. Высоту залов судебных заседаний площадью более 50 м<sup>2</sup> допускается принимать от 3,6 м до 4,2 м от пола до пола. При выборе высоты этажа следует учесть, что залы судебных заседаний должны иметь перепады отметок пола.

4.1.4 Входы в здание должны быть на отметке, превышающей планировочный уровень земли не менее чем на 15 см.

4.1.5 Подсчет общей, полезной и расчетной площадей, строительного объема, площади застройки и этажности зданий судов следует проводить в соответствии с правилами, изложенными в приложении А.

4.1.6 Площади отдельных функциональных зон участков территории и зданий судов рекомендуется определять по приложению Б.

## 4.2 Пожарная безопасность

4.2.1 Пожарная безопасность зданий судов должна соответствовать требованиям действующих нормативных документов по пожарной безопасности.

4.2.2 Степень огнестойкости и класс пожарной опасности, число этажей и число эвакуируемых с наиболее населенного этажа должны соответствовать значениям, указанным в таблице 1.

**Таблица 1 – Расчет эвакуаций**

Степень огнестойкости здания	Класс конструктивной пожарной опасности	Предельное число эвакуируемых, чел., с одного этажа здания при числе этажей		
		2	3	4-5
I и II	C0	70	35	15
II	C1			
III IV	C0, C1 C0, C1	50	35	15
IV V	C2, C3 C1-C3	30	-	-

4.2.3 Лестницы на путях эвакуаций следует выполнять из негорючих материалов и размещать у глухих (без световых проемов) частей стен класса не ниже K1 с пределом огнестойкости не ниже REI 30. Эти лестницы должны иметь площадки на уровне эвакуационных выходов, ограждения высотой не менее 1,2, располагаться на расстоянии не менее 1 м от оконных проемов и иметь уклон не более 1:1, а при наличии в числе маломобильных групп людей с нарушением функций работы опорно-двигательного аппарата - не более 1:2 м и ширину не менее 0,7 м.

4.2.4 Все помещения здания суда, кроме вестибюля и санитарных узлов, должны быть оборудованы автоматической пожарной сигнализацией в соответствии с требованиями СП РК 2.02-102.

4.2.5 Эвакуационные выходы из подвала или другого этажа, где размещены камеры подсудимых, должны быть обособлены от других эвакуационных выходов из здания. Они должны выходить в служебный двор.

4.2.6 Ширину проходов, коридоров и других горизонтальных участков путей эвакуации следует принимать из расчета, чтобы плотность потоков эвакуируемых не превышала 5 чел. на 1 м<sup>2</sup>; при этом ширину прохода в помещении следует принимать не менее 1 м, ширину коридора или перехода в другое здание - не менее 1,4 м, а при наличии

в числе работающих людей, пользующихся креслами-колясками, - не менее 1,2 м и 1,8 м, соответственно.

4.2.7 В зданиях I и II степеней огнестойкости с числом этажей не более трех 50 % лестничных клеток допускается предусматривать 2-го типа с верхним естественным освещением при этом расстояние между маршами лестницы должно быть не менее 1,5 м. В этих зданиях главные лестницы допускается проектировать открытыми на всю высоту здания при условии размещения остальных (не менее двух) лестниц в обычных лестничных клетках 1-го типа.

При этом вестибюли и поэтажные холлы, в которых размещены открытые лестницы, должны быть отделены от смежных помещений и коридоров противопожарными перегородками 1 -го типа.

4.2.8 В помещениях архивов и кладовых вещественных доказательств площадью более 36 м<sup>2</sup> при отсутствии окон следует предусматривать вытяжные каналы для дымоудаления площадью сечения не менее 0,2 % площади помещения и снабженные на каждом этаже клапанами с автоматическим и дистанционным приводом.

4.2.9 Двери кладовых вещественных доказательств и архивов должны иметь предел огнестойкости не ниже EI 30.

4.2.10 Акустическая отделка залов судебных заседаний и других помещений, где она предусматривается, должна выполняться из материалов с пожарной опасностью не выше, чем Г1, В1, Д2, Т2.

4.2.11 Извещатели сигнализации должны соответствовать требованиям действующих нормативных документов по устройству противопожарного оборудования.

4.2.12 Точечные пожарные извещатели, кроме извещателей пламени, следует устанавливать под перекрытием, при невозможности установки извещателей непосредственно под перекрытием допускается их установка на стенах, колоннах и других несущих строительных конструкциях, а также крепление на тросах.

4.2.13 При установке точечных пожарных извещателей под перекрытием их следует размещать на расстоянии от стен не менее 0,1 м.

4.2.14 При установке точечных извещателей на стенах следует размещать их на расстоянии не менее 1 м от угла стен и на расстоянии от 0,1 м до 0,3 м от перекрытия, включая габариты извещателя.

4.2.15 При подвеске извещателей на тросе должны быть обеспечены их устойчивое положение и ориентация в пространстве. При этом расстояние от потолка до нижней точки извещателя должно быть не более 0,3 м.

4.2.16 В зданиях судов рекомендуется установка звуковой, визуальной сигнализации. Визуальная сигнализация включает в себя огни, которые вспыхивают при частоте приблизительно 1 Гц в соединении со звуковой сигнализацией. Огни должны быть значительно более яркими, чем рассеянный свет.

4.2.17 Для аварийной звуковой сигнализации следует применять приборы, обеспечивающие уровень звука на 15 дБ выше максимального уровня звука в помещении.

4.2.18 Должна быть осязательная полоса или ориентировочный осязаемый символ около или предпочтительно ниже ручки эвакуационной двери, чтобы проживающие с

нарушением функций зрения могли точно идентифицировать эвакуационную дверь. Это также функционально, если помещение наполнено дымом и эвакуационные знаки не видны.

### 4.3 Параметры участка и территории

4.3.1 Размеры земельных участков рекомендуется принимать в соответствии с требованиями СП РК 3.01-101; они должны быть не менее 0,15 га на объект при одном судье, не менее 0,4 га при 5 судьях, не менее 0,044 га при 10-ти судьях, не менее 0,028 га при 25-ти судьях.

4.3.2 Площадь застройки должна составлять, как правило, не менее 25 % площади участка.

4.3.3 Площади отдельных функциональных зон участков судов следует определять в процентном отношении от общей площади участка по Таблице 2.

**Таблица 2 - Процентные соотношения площадей функциональных зон участков судов**

Названия функциональных зон	Площади функциональных зон в % от общей площади участка (не менее)
Общественная	40
Служебная	25
Хозяйственная	10
Площадь застройки	25
Всего	100

4.3.4 Количество парковочных мест личного автотранспорта посетителей и сотрудников суда следует определять по таблице 3.

**Таблица 3 - Количество машино-мест для сотрудников, посетителей и специализированного транспорта судов**

Назначение машино-мест на автостоянках	Районные суды с численностью судей		
	до 10	не менее 25	более 25
	Количество машино-мест		
Служебный автотранспорт сотрудников	1	1	2
Личный автотранспорт сотрудников	5	12	24

Продолжение таблицы 3

Назначение машино-мест на автостоянках	Районные суды с численностью судей		
	до 10	не менее 25	более 25
	Количество машино-мест		
Личный автотранспорт посетителей	10	24	48
Специальный транспорт для подсудимых	3	3	3

4.3.5 Места для личного транспорта маломобильных граждан следует размещать вблизи главного входа в здание суда, не далее 50 м от здания.

4.3.6 Число мест стоянки в хозяйственной зоне служебных автомобилей устанавливается в задании на проектирование исходя из типа и числа автомашин.

4.3.7 При создании стоянок автотранспорта (без функции техобслуживания автомобилей), размещаемых в подвальном или цокольном этажах, количество машино-мест, размещаемых на участке, должно быть, соответственно, уменьшено.

4.3.8 Боксы для посадки-высадки спецконтингента следует размещать со стороны служебной зоны.

4.3.9 Служебная зона должна иметь ограждение высотой не менее 2,5 м, исключающее доступ посторонних лиц и обеспечивающее невозможность наблюдения за происходящим в этой зоне извне.

4.3.10 Ширина проезжей части от въездных ворот до бокса посадки-высадки подсудимых должна предусматриваться не менее 4 м, а возможные повороты проезжей части – радиусом не менее 10 м. Тип и количество автомашин устанавливаются в задании на проектирование.

4.3.11 В служебной зоне также следует предусматривать четыре места стоянки спецавтотранспорта размером не менее 75 м<sup>2</sup> каждое.

4.3.12 При размещении в едином здании нескольких судов (например, разных инстанций) площадь участка такого комплекса допускается уменьшить не более, чем на 20 % по сравнению с самостоятельной организацией кооперируемых учреждений. Уменьшения следует достигать только за счет сокращения хозяйственной зоны участка и территории для отдыха.

4.3.13 Граница площадки для установки мусоросборников должна отстоять от мусоросборников на 1 м по периметру.

#### 4.4 Объемно-планировочные решения

##### 4.4.1 Помещения общего пользования

4.4.1.1 В зданиях судов следует предусматривать входы (выходы) следующего назначения:



- для посетителей, судей и работников аппарата суда (главный вход);
- для лиц, содержащихся под стражей, и конвоя;
- эвакуационные выходы, предназначенные для использования в случаях чрезвычайных ситуаций.

Наличие въезда в здание суда для специального автотранспорта определяется заданием на проектирование.

4.4.1.2 По заданию на проектирование в здание суда может быть также предусмотрен отдельный вход для судей или судей и работников суда со стороны хозяйственной зоны.

4.4.1.3 В вестибюле здания должны быть предусмотрены места для установки информационного киоска и информационной панели.

4.4.1.4 Во вновь проектируемых зданиях судов коридоры, по которым не предусматривается движение посетителей, следует проектировать шириной не менее:

- 1,2 м при длине коридора до 10 м;
- 1,5 м при длине коридора свыше 10 м.

В реконструируемых зданиях судов допускается ширина коридоров не менее 1,2 м независимо от их длины.

При использовании коридоров в качестве холлов (кулуаров) при залах судебных заседаний или для ожидания посетителей их ширина должна составлять не менее 2,4 м.

4.4.1.5 Высоту технических этажей следует принимать с учетом размещаемого оборудования, инженерных систем и условий их эксплуатации, при этом высота проходов к этим помещениям обслуживающего персонала должна составлять не менее 1,8 м.

#### **4.4.2 Залы судебных заседаний**

4.4.2.1 Число и площадь залов судебных заседаний рекомендуется принимать по таблице 4.

**Таблица 4 – Площадь залов судебных заседаний**

Наименование помещения	Площадь помещения, м <sup>2</sup> , не менее
Зал судебного заседания (большой с учетом 1 зал на 2 судей):	
от односоставных до четырехсоставных судов	50
от четырехсоставных до десятисоставных судов	60
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	80
Помещение аппаратной при каждом большом зале судебного заседания (для размещения аппаратуры звукозаписи и другие)	9

Продолжение таблицы 4

Наименование помещения	Площадь помещения, м <sup>2</sup> , не менее
Зал судебного заседания (малый с учетом 1 зал на 2 судей)	
от односоставных до четырехсоставных судов	36
от четырехсоставных до десятисоставных судов	36
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	50
Комната для совещания (при каждом зале судебного заседания):	
от односоставных до четырехсоставных судов	12
от четырехсоставных до десятисоставных судов	15
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	15
Зал судебного заседания для присяжных заседателей	150

4.4.2.2 Залы для слушания уголовных дел в зданиях районных и равных им судов могут подразделяться на залы для проведения судебных заседаний с участием и без участия присяжных заседателей.

4.4.2.3 Геометрические параметры зала судебных заседаний определяются исходя из числа мест для публики и размеров процессуальной зоны.

Расстановка мест должна обеспечивать проход между рядами шириной не менее 45 см.

4.4.2.4 Глубина процессуальной зоны (при ширине зала от 6 м до 9 м) должна составлять:

- не менее 4,5 м в залах по гражданским делам с числом мест для публики 20 и 30;
- не менее 5,5 м в залах по уголовным делам с числом мест для публики 40 и 60;
- не менее 6,5 м в залах по уголовным делам с числом мест для публики 90 с учетом возможного увеличения числа участников процесса при рассмотрении сложных дел, а также числа подсудимых.

4.4.2.5 Глубина подзоны для суда (судьи и заседателей) должна быть не менее 2 м. Минимальная глубина подзоны для остальных участников процесса колеблется от 2,5 м (для залов с числом мест для публики 20) до 4,5 м (для залов с числом мест для публики 90 и удвоенным числом участников процесса).

4.4.2.6 Размер подзоны для подсудимых с конвоем зависит от предполагаемого числа подсудимых и числа рядов для их размещения, что должно определяться заданием на проектирование. Так, при числе подсудимых не более 5, размеры этой подзоны составляют 1 м × 4 м, при числе подсудимых от 5 до 10 и размещением их в два ряда – 2 м × 4 м и т.д.

4.4.2.7 Подзоны процессуальной зоны должны размещаться на разном уровне: уровень пола подзоны для суда (судьи и заседателей) должен на 0,45 м превышать уровень зала, а уровень пола для остальных участников процесса - на 0,15 м.

4.4.2.8 При числе подсудимых не более 10 подзона для подсудимых может быть размещена на одном уровне с подзоной для остальных участников процесса, или на уровне пола подзоны для публики. В первом случае подсудимые размещаются сбоку от суда, во втором - напротив суда. Места для адвокатов должны размещаться перед подзоной для подсудимых.

4.4.2.9 Зал судебных заседаний для слушания уголовных дел должен иметь входы, в том числе отдельный вход для подсудимых с конвоем.

4.4.2.10 В залах для слушания уголовных дел зона для публики должна отделяться от процессуальной зоны барьером высотой не менее 1 м.

4.4.2.11 Места для присутствия подсудимых в зале суда (защитные кабины) необходимо изготавливать из металлической решетки или упрочненного стекла и проектировать величиной из расчета  $0,8 \text{ м}^2$  на одного подсудимого. Скамьи для подсудимых устанавливаются в один или два ряда. Рекомендуемое количество сидячих мест на скамье - не более 6. Количество мест для подсудимых в залах суда различной вместимости устанавливается заданием на проектирование.

4.4.2.12 Требования к количеству и назначению входов в залы судебных заседаний судов приведены в таблице приложения В.

#### **4.4.3 Сопутствующие помещения**

4.4.3.1 Совещательная комната должна иметь площадь не менее  $12 \text{ м}^2$ , примыкать непосредственно к залу заседаний со стороны процессуальной зоны, отдельный вход из зала, расположенный таким образом, чтобы при своем передвижении судьи не вступали в контакт с публикой. Допускается организация второго входа в совещательную комнату из зоны рабочих помещений (кабинетов) судей при условии изоляции пути движения судей от публики. При совещательной комнате следует предусматривать санузел, отдельно женский и мужской.

4.4.3.2 Совещательная комната присяжных заседателей должна иметь площадь не менее  $80 \text{ м}^2$  и удобный доступ со стороны мест присяжных заседателей из зала суда.

Комнату отдыха для присяжных заседателей следует принимать площадью не менее  $80 \text{ м}^2$ .

4.4.3.3 Состав и количество сопутствующих помещений, предусматриваемых при залах судебных заседаний в судах, следует принимать по приложению Г.

4.4.3.4 Комната для свидетелей должна предусматриваться при каждом зале судебного заседания площадью не менее  $9 \text{ м}^2$ .

4.4.3.5 Комнату для обеспечения защиты свидетелей (при каждом зале судебного заседания для слушания уголовных дел) следует проектировать площадью не более  $10 \text{ м}^2$ . Свидетельская комната должна примыкать к залу суда непосредственно или через шлюз и располагаться таким образом, чтобы путь от входа в зал до кафедры свидетелей был наиболее коротким. Допускается в отдельных случаях

связь между свидетельской комнатой и залом судебных заседаний через коридор.

4.4.3.6 Помещение аппаратной рекомендуется размещать при залах судебных заседаний площадью свыше 50 м<sup>2</sup>. Оно предназначается для размещения аппаратуры звукозаписи и звуковоспроизведения, а также для размещения диапроектора, эпидиаскопа или другой аппаратуры, обеспечивающей демонстрацию документов на экране. Площадь аппаратной необходимо принимать не менее 9 м<sup>2</sup>. Экран должен располагаться на стене зала, доступной для обозрения как судьями, так и публикой.

4.4.3.7 Число помещений для участников процесса (прокуроров и адвокатов) определяется из расчета одно помещение на 4 зала судебных заседаний. Площадь этих помещений следует принимать для прокуроров не менее 15 м<sup>2</sup> и для адвокатов не менее 20 м<sup>2</sup>.

4.4.3.8 Площадь кабинетов для приставов следует принимать из расчета на 1 работника не менее 7,5 м<sup>2</sup>.

Окончательные состав и площади помещений для судебных приставов по обеспечению установленного порядка деятельности судов определяются заданием на проектирование.

4.4.3.9 Холлы для публики рекомендуется располагать таким образом, чтобы они примыкали к залам судебных заседаний со стороны подзоны для публики. Площадь холлов (кулуаров), примыкающих к залам судебных заседаний, следует принимать из расчета не менее 0,4 м<sup>2</sup> на одно место для публики в зале.

4.4.3.10 Помещение администратора суда следует предусматривать одно на здание площадью не менее 15 м<sup>2</sup>.

#### **4.4.4 Рабочие помещения судей**

4.4.4.1 В группу рабочих помещений судей следует включать:

- кабинет председателя суда площадью не менее 36 м<sup>2</sup> с комнатой отдыха не менее 10 м<sup>2</sup> и приемной не менее 10 м<sup>2</sup>, в которой предусматривается рабочее место секретаря;
- кабинеты судей - каждое помещение не менее 15 м<sup>2</sup>;
- кабинет психологической разгрузки судей:
  - а) для односоставных судов - не менее 12 м<sup>2</sup>;
  - б) для четырехсоставных судов – не менее 20 м<sup>2</sup>;
  - в) для десятисоставных судов – не менее 24 м<sup>2</sup>.

4.4.4.2 Допускается проектировать одну приемную для обслуживания двух судей. В ней должны предусматриваться рабочие места для двух секретарей суда и двух помощников судей.

Площадь приемной с размещением 4 рабочих мест должна составлять от 24 м<sup>2</sup> до 30 м<sup>2</sup>.

4.4.4.3 При рабочих помещениях судей следует предусматривать помещения ожидания для посетителей.

В качестве таких помещений используются коридоры, если их ширина не менее 2,4 м, а также примыкающие к рабочим помещениям судей холлы.

Габариты холлов должны обеспечивать установку мест для ожидания из расчета 5-6 мест на каждый кабинет судьи.

#### **4.4.5 Рабочие помещения технического аппарата суда**

4.4.5.1 Рабочие помещения технического аппарата суда должны включать в себя:

- канцелярию - не менее 7,5 м<sup>2</sup> на одного сотрудника (количество сотрудников принимать по техническому заданию);
- комнаты судебных приставов по обеспечению установленного порядка деятельности судов;
- кабинеты заведующих канцелярий;
- помещения архивов;
- кабинет кодификации;
- кладовые для хранения вещественных доказательств;
- кабинет для судебного исполнителя;
- комнату для ознакомления с делами;
- комнату для привлеченных специалистов, участвующих в судебном процессе;
- камеры хранения;
- накопитель для посетителей;
- помещение для охраны здания.

4.4.5.2 Рекомендуемый состав и показатели площади помещений для технического аппарата суда приведены в приложении Д.

4.4.5.3 Канцелярские помещения рекомендуется размещать в едином блоке.

4.4.5.4 В судах с числом судей 4 и более следует предусматривать отдельные помещения для канцелярий по уголовным и гражданским делам.

Площадь канцелярского помещения следует принимать из расчета не менее 7,5 м<sup>2</sup> на одного сотрудника.

При оснащении рабочих мест компьютерами или другим крупногабаритным оборудованием площадь помещений допускается увеличивать в соответствии с техническими условиями на эксплуатацию этого оборудования.

4.4.5.5 В помещении канцелярии должно быть предусмотрено место для приема посетителей. Оно должно отделяться барьером. В помещении канцелярии следует предусматривать одно-два рабочих места для адвокатов (для ознакомления их с материалами судебных дел, находящихся в канцелярии). Возможны варианты планировки, когда прием посетителей сотрудниками канцелярий (секретарями суда) осуществляется через окно, расположенное в стене, смежной со специальным холлом для посетителей.

4.4.5.6 Площади кабинетов для заведующего канцелярией, администратора суда должны быть не менее 15 м<sup>2</sup>.

4.4.5.7 В судах с числом судей 11 и более рекомендуется предусматривать отдельные помещения для ознакомления с делами прокуроров и адвокатов. Желательно размещать их смежно с канцеляриями, предусматривая их сообщение через окно, однако при наличии в суде специальной должности секретаря (делопроизводителя) эти помещения могут размещаться в других местах.

4.4.5.8 Комнаты судебных приставов по обеспечению установленного порядка деятельности судов следует предусматривать площадью не менее 7,5 м<sup>2</sup> на одного судебного пристава.

4.4.5.9 Для архивов в зданиях судов следует предусматривать отдельные помещения:

- для архива текущих дел - из расчета 10 м<sup>2</sup> на одного судью;
- для архива окончанных производством дел - из расчета 6 м<sup>2</sup> на одного судью.

4.4.5.10 В архиве законченных производством дел, работа с которыми производится реже, чем с делами, находящимися в производстве, рекомендуется использовать передвижные стеллажи, обеспечивающие более высокую плотность хранения документов. В архивах дел, находящихся в производстве, рекомендуется применять стационарные стеллажи.

4.4.5.11 Для архива окончанных производством дел следует предусматривать смежное с ним помещение для перевода документов в электронную форму, площадь которого определяется из расчета не менее 9 м<sup>2</sup> на одно рабочее место.

4.4.5.12 Примерные требования к проектированию архивов приведены в приложении Е.

4.4.5.13 Для архива и кладовой вещественных доказательств окончанных производством дел с учетом прогнозируемого роста количества хранимых в них документов и вещей, рекомендуется предусматривать резерв площади в размере 15 % - 20 % от расчетной.

4.4.5.14 В реконструируемых и вновь строящихся зданиях судов архивы рекомендуется размещать на 1 этаже в части здания, не имеющей подвала. При размещении архивов на других этажах прочность перекрытий, воспринимающих нагрузку от стеллажей, должна рассчитываться на основании принятых в проекте технологических решений.

4.4.5.15 В зданиях судов следует также предусматривать помещения для общих отделов делопроизводства, помещение для размещения электронного архива площадью не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.5.16 При необходимости проектирования в зданиях судов касс следует руководствоваться заданием на проектирование и приложением Ж.

4.4.5.17 Помещение для экспедиции следует предусматривать в судах с 4 судьями и более. Ее площадь назначается из расчета не менее 6 м<sup>2</sup> на работающего в комнате, но не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.5.18 Рекомендуется предусматривать отдельные помещения для множительной техники и компьютеров с площадью, определяемой в соответствии с техническими условиями на эксплуатацию этой техники, но не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.5.19 Площадь кладовой вещественных доказательств определяется в задании на проектирование в зависимости от числа залов судебных заседаний по слушанию уголовных дел, но должна составлять не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.5.20 Площадь кладовой для хранения имущества, изъятого при производстве ареста, определяется из расчета не менее 2,5 м<sup>2</sup> на одного судью, но не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.5.21 Площадь кабинета кодификации (библиотеки юридической литературы) следует принимать в зависимости от состава судов по приложению Д.

Смежно с кабинетом кодификации рекомендуется размещать кабинет консультанта-кодификатора площадью не менее 12 м<sup>2</sup>.

#### **4.4.6 Группа помещений для подсудимых и конвоя**

4.4.6.1 Помещения подсудимых и конвоя судов могут подразделяться на следующие основные группы:

- бокс для въезда спецавтомобилей, перевозящих охраняемых подсудимых;
- камерный блок;
- лестница для конвоирования подсудимых;
- блок помещений конвоя.

4.4.6.2 Бокс для въезда спецавтомобилей должен устраиваться на уровне земли со стороны служебной зоны участка здания суда. Бокс должен иметь габариты, ширина - не менее 10 м, длина – не менее 11 м и высота – не менее 4,5 м, которые обеспечивают одновременное нахождение в боксе двух спецавтомобилей.

4.4.6.3 Бокс должен иметь двое ворот размером 4 м × 4 м каждые, капитальные стены и принудительную систему вентиляции для отвода выхлопных газов автомобилей. Из бокса должен быть предусмотрен прямой выход в камерный блок помещений подсудимых и конвоя.

4.4.6.4 Въездные ворота в бокс следует устанавливать раздвижные или распашные усиленной конструкции с дополнительным запором с проушинами под навесной замок (допускается устройство ворот с электромеханическим приводом, включение электропривода ворот устанавливается на стене с внутренней стороны бокса). С внешней стороны въездных ворот в бокс устанавливается видеодомофон с выводом в помещение для конвоя.

4.4.6.5 Кнопки тревожной сигнализации следует устанавливать внутри бокса по стенам, не менее, чем через каждые 3 м, от пола на ориентировочную высоту 0,8 м. Видеокамеры устанавливаются у въезда в бокс с внешней стороны для просмотра подъехавшего спецавтотранспорта, внутри бокса - для просмотра посадки-высадки лиц, содержащихся под стражей.

4.4.6.6 При невозможности устройства встроенных боксов для спецавтотранспорта над входом в помещения для лиц, содержащихся под стражей, и конвоя следует предусматривать навес, исключая возможность наблюдения за посадкой-высадкой лиц, содержащихся под стражей, извне.

4.4.6.7 Камерные блоки должны включать в себя:

- камеры для подсудимых;
- комнату для проведения досмотра подсудимых;
- комнату для общения подсудимых с адвокатом и ознакомления с делом;
- помещение для хранения личных вещей подсудимых;
- комнату подогрева пищи для подсудимых;
- уборные для подсудимых.

4.4.6.8 Камеры для подсудимых необходимо предусматривать из расчета 3 камеры на каждый зал судебных заседаний для слушания уголовных дел. Площадь каждой

камеры – не менее 4 м<sup>2</sup>. По заданию на проектирование число камер может быть увеличено для обеспечения раздельного размещения мужчин и женщин, взрослых и несовершеннолетних, а также изолированного содержания лиц, которым запрещено общение между собой.

4.4.6.9 20 % от общего числа камер для подсудимых следует проектировать как одноместные, остальные 80 % - как многоместные.

4.4.6.10 Из числа многоместных камер следует предусматривать одну – на два места, одну - на три места, остальные – на 4 места.

4.4.6.11 Из бокса должен быть предусмотрен прямой выход в группы помещений для лиц, содержащихся под стражей, и конвоя. Двери из бокса в группу помещений для лиц, содержащихся под стражей, и конвоя следует устанавливать металлические со звукоизолирующим наполнителем, оборудованные сейфовым замком, оптическим глазком и запором с проушинами для навесного замка.

4.4.6.12 В помещениях для конвоя специальная металлическая дверь должна быть усиленной конструкции со звукоизолирующим наполнителем, камерным замком, запором с проушинами для навесного замка, люком для передачи пищи и смотровым окном из устойчивого к пробиванию стекла. Двери камер навешиваются слева, оборудуются ограничителями на открывание наружу на 50°.

4.4.6.13 Скамьи в камерах (высота – 0,45 м, ширина – 0,50 м), как правило, должны устанавливаться вдоль стен и жестко крепить к полу и стене. Каркас скамьи выполняется из металлического уголка (50 мм × 50 мм) и обшивается деревянными строгаными досками толщиной не менее 50 мм без применения гвоздей и шурупов. Доски с металлическим каркасом скрепляются болтами с потайными головками, покрываются специальным противопожарным составом и окрашиваются в светло - серый цвет. По краям скамьи укрепляется металлическими уголками.

4.4.6.14 Раскладной стол для принятия пищи следует принимать размером: высота стола – 0,75 м, ширина столешницы – 0,45 м, длина столешницы – 0,7 м. Каркас стола должен выполняться из металлического уголка (30 мм × 30 мм) и крепиться к стене и полу. Столешница толщиной не менее 30 мм скрепляется с металлическим каркасом болтами с потайными головками, покрывается специальным противопожарным составом и окрашивается в светло-серый цвет. Механизм раскладывания выполняется из металлического профиля с фиксатором подъема.

4.4.6.15 Стены камер необходимо гладко штукатурить под покраску, окрашивать пожаробезопасной краской.

4.4.6.16 Одну из камер размером не менее 12 м<sup>2</sup> следует оборудовать специальной металлической дверью усиленной конструкции с люком для передачи пищи и смотровым окном из пулестойкого стекла. Она предназначена для обвиняемых, имеющих инфекционные, психические и другие заболевания.

4.4.6.17 Межкамерные перегородки и внешние стены камерного блока должны быть капитальными, толщиной не менее 0,25 м с дополнительным армированием поверхности стен.

4.4.6.18 На оконных проемах камер с наружной стороны следует устанавливать металлические решетки, обеспечивающие доступ естественного освещения.



4.4.6.19 Анкеры для крепления решеток следует заделывать в кладку стены. Оконные переплеты оборудуются для вентиляции форточками с замками вагонного типа.

4.4.6.20 Низ оконных проемов должен быть на высоте не менее 1,6 м от уровня пола. В оконных проемах камер вместо подоконников устраиваются откосы с закругленными углами. Остекление выполняется из пулестойкого стекла.

4.4.6.21 Со стороны камер оконные стекла следует защищать металлической сеткой, обеспечивающей доступ естественного освещения и возможностью открывания форточки.

4.4.6.22 В камерах для подсудимых, скрытно, в труднодоступных местах, рекомендуется устанавливать камеры видеонаблюдения.

4.4.6.23 Комнату для проведения досмотра подсудимых следует располагать в камерном блоке при выходе конвоируемых подсудимых в камерный блок из бокса для высадки из спецавтомобилей.

4.4.6.24 Площадь комнаты должна приниматься размером не менее 12 м<sup>2</sup> и оборудоваться аналогично камерам для содержания подсудимых с установкой специальной металлической двери.

4.4.6.25 Комната для общения подсудимых с адвокатом и ознакомления с делом должна оборудоваться столом и тремя стульями с разных сторон, иметь металлическую дверь с окном (15 см × 15 см) из пулестойкого стекла, иметь принудительную приточно-вытяжную вентиляцию. Площадь комнаты должна быть не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.6.26 Помещение хранения личных вещей подсудимых размещается поблизости от помещения для досмотра, оборудуется шкафами

Площадь помещения – не менее 12 м<sup>2</sup>.

4.4.6.27 Комната подогрева пищи для подсудимых оборудуется как небольшая кухня. Она оснащается металлической дверью, люком для передачи пищи и смотровым окном из пулестойкого стекла. Площадь комнаты должна быть не менее 8 м<sup>2</sup>.

4.4.6.28 Помещения для лиц, содержащихся под стражей, следует отделять от помещений для конвоя решетчатой металлической перегородкой с решетчатой металлической дверью высотой не менее 1,8 м и шириной не менее 1,2 м, оборудованной камерным замком проходного типа.

4.4.6.29 Лестницы для конвоирования подсудимых, как правило, должны предусматриваться одновременно для доставки подсудимых из бокса для спецавтомобилей и для их доставки из камерного бокса в залы суда. На лестнице устанавливаются пулестойкие окна, оснащенные металлическими решетками, а также – металлические двери на дверные проемы, ведущие на улицу и на этажи в залы судебных заседаний.

4.4.6.30 Лестничные клетки, предназначенные для конвоирования лиц, содержащихся под стражей, в залы судебных заседаний следует проектировать без окон. Пролеты лестниц прикрываются защитным ограждением с применением арматуры диаметром 12 мм, с ячейками 150 мм × 150 мм. Лестница для конвоирования на каждом этаже оснащается решетчатой дверью с замком камерного типа для исключения несанкционированного прохода между этажами.

4.4.6.31 В реконструируемых зданиях входы с лестницы для конвоирования в подвальные и технические этажи, а также чердаки должны дополнительно перекрываться

металлической решетчатой дверью, оборудоваться проходным замком камерного типа и проушинами для навесного замка.

Камеры видеонаблюдения устанавливаются на всех этажах и пролетах лестницы для конвоирования с возможностью просмотра всего лестничного марша.

4.4.6.32 В коридоре, по которому осуществляется конвоирование лиц, содержащихся под стражей, необходимо предусматривать установку камер видеонаблюдения и кнопок тревожной сигнализации (кнопки устанавливаются по периметру коридора, у двери каждой камеры на высоте не ниже 0,8 м от пола). Коридор следует оборудовать принудительной приточно-вытяжной вентиляцией и бактерицидными лампами. Короба системы вентиляции устанавливаются по потолку с отводами к камерам, помещению для проведения досмотра и хранения личных вещей, помещению для общения с адвокатом и ознакомления с делом, уборным для лиц, содержащихся под стражей.

4.4.6.33 Санузлы для подсудимых следует предусматривать мужской и женский. Они должны оснащаться подводками горячей и холодной воды, раковины и унитазы устанавливаются металлические с жестким креплением к стене. Двери устанавливаются

деревянные со смотровым окном из ударопрочного стекла, без внутренних запоров.

4.4.6.34 Санузлы следует оборудовать приточно-вытяжной вентиляцией аналогично камерным.

Площадь каждой туалетной должна быть не менее 3 м<sup>2</sup>.

4.4.6.35 Площадь помещения для конвоя следует принимать не менее 12 м<sup>2</sup> при числе камер до 10 и не менее 18 м<sup>2</sup> - при числе камер более 10.

4.4.6.36 В стене комнаты для конвоя, обращенной в сторону камер, следует предусматривать смотровое окно размером 15 см × 15 см из ударопрочного стекла. Комната должна иметь металлическую дверь с внутренним замком и оптическим глазком.

4.4.6.37 Окна в комнате следует устанавливать пулестойкие неоткрывающиеся.

4.4.6.38 Комната должна оснащаться принудительной приточно-вытяжной вентиляцией.

4.4.6.39 В помещении должно оборудоваться рабочее место для управления техническими средствами охраны: пульт видеоконтроля и видеомониторы, концентратор системы охранно-тревожной сигнализации, телефоны городской (с блокировкой выхода на междугородные линии) и внутренний. Рабочее место оснащается металлическим шкафом для хранения спецсредств, шкафом для хранения служебной документации и ключей от помещений для лиц, содержащихся под стражей, и конвоя.

4.4.6.40 При устройстве комнаты отдыха личного состава конвоя рекомендуется, как минимум, оборудовать диваном, мягкими стульями, журнальным столом, шкафом (стеллажом) для книг. Окна оборудуются, как в комнате дежурного конвойного наряда. Предусматривается приточно-вытяжная вентиляция.

Площадь комнаты должна быть не менее 30 м<sup>2</sup>.

4.4.6.41 Гардероб конвоя может не иметь естественного освещения. Площадь помещения гардероба должна быть не менее 10 м<sup>2</sup>.

4.4.6.42 Помещение для одновременного размещения двух служебных собак целесообразно предусматривать в подвальном или цокольном этаже здания с выходом в помещения автомобильного и камерного боксов.

Помещение оборудуется приточно-вытяжной вентиляцией, оснащается решетчатыми дверьми. Помещение должно иметь площадь не менее 16 м<sup>2</sup>.

#### **4.4.7 Помещения вспомогательного и обслуживающего назначения**

4.4.7.1 В состав помещений вспомогательного и обслуживающего назначения следует включать вестибюль с гардеробом, помещения для охраны здания, буфет или комнату приема пищи, помещение для завхоза, ремонтные мастерские, кладовую оборудования, инвентарные кладовые, помещения для водителей, комнату психологической разгрузки, санитарные узлы.

4.4.7.2 Служебную и хозяйственную зоны следует располагать со стороны, противоположной главному входу в здание суда и предусматривать для них отдельные въезды. В случае стесненных условий размещения зданий допускается объединение служебной и хозяйственной зон при условии соблюдения требований безопасности.

4.4.7.3 Площадь вестибюля определяется из расчета не менее 0,22 м<sup>2</sup> на каждое место для публики в залах судебных заседаний плюс 20 м<sup>2</sup> в зданиях судов с числом судей до четырех и плюс 10 м<sup>2</sup> на каждые четырех судей сверх этого количества.

Площадь гардероба при вестибюле следует определять из расчета не менее 0,1 м<sup>2</sup> на один крючок. Количество крючков на вешалках принимается равным общему количеству работающих в здании суда. Допускается устройство гардероба для посетителей, которое рекомендуется рассчитывать на суммарное число мест для публики в залах судебных заседаний.

4.4.7.4 В зданиях судов с 5 судьями и более следует предусматривать буфеты из расчета одно посадочное место на 4-5 сотрудников. Площадь помещения для приема пищи принимается из расчета не менее 1,4 м<sup>2</sup> на одно посадочное место, но не менее 12 м<sup>2</sup>; площади раздаточной, подсобных помещений буфета и моечной столовой посуды рассчитываются в соответствии с нормативами на проектирование предприятий общественного питания.

4.4.7.5 В зданиях судов с числом судей от 1 до 4 включительно рекомендуется предусматривать комнату для приема пищи. Ее площадь следует определять из расчета не менее 1 м<sup>2</sup> на сотрудника, но не менее 15 м<sup>2</sup>. Комната приема пищи должна быть оборудована мойкой, стационарным кипятильником, электрической плитой, холодильником.

4.4.7.6 Состав помещений для психологической разгрузки устанавливается в задании на проектирование, их площадь должна быть не менее:

- 12 м<sup>2</sup> - для от односоставных до четырехсоставных;
- 20 м<sup>2</sup> - для от четырехсоставных до десятисоставных;
- 24 м<sup>2</sup> - для от десятисоставных до двадцатисоставных.

4.4.7.7 Размещать помещения социально-психологической разгрузки рекомендуется в наиболее «тихой» зоне здания, в удалении от основных людских потоков и с учетом расположения здания суда относительно транспортных магистралей.

4.4.7.8 Для обеспечения эксплуатации зданий судов должны предусматриваться мастерские. Их площадь определяется в соответствии с расчетной (нормируемой) площадью здания суда по таблице 7.

**Таблица 7 - Площадь хозяйственных помещений**

Помещения	Площадь помещения, м <sup>2</sup> , не менее, при расчетной (нормируемой) площади здания, тыс. м <sup>2</sup>		
	до 1	1,5	2 и более
Комната завхоза	12	12	18
Столярная мастерская	24	24	36
Электромеханическая и слесарная мастерская	18	18	24
Мастерская оргтехники	18	18	24
Кладовые оборудования (суммарно)	18	24	36

4.4.7.9 Помещения для охраны здания рекомендуется размещать вблизи главного входа. В состав этих помещений следует включать общую комнату для состава караула, комнату начальника караула и его помощников, комнату приема пищи и санузел. Площадь помещения для охраны здания должна быть не менее 12 м<sup>2</sup>, комната приема пищи проектируется в соответствии с п. 4.4.6.4.

4.4.7.10 Санитарные узлы рекомендуется предусматривать на каждом этаже здания суда, они должны быть отдельные для сотрудников и посетителей. Количество приборов в санитарных узлах для сотрудников принимается из расчета один унитаз на 30 женщин, один унитаз и один писсуар - на 45 мужчин. Соотношение численности мужчин и женщин определяется заданием на проектирование. При количестве сотрудников на этаже менее 10 допускается размещать санузлы для сотрудников через этаж.

Количество приборов в санитарных узлах для посетителей следует принимать из расчета 2 унитаза на 50 женщин и один унитаз и 2 писсуара на 120 мужчин. Количество посетителей принимается равным количеству мест для публики в залах судебных заседаний. Число мужчин и женщин допускается принимать равным или по заданию на проектирование.

4.4.7.11 При женском санитарном узле следует предусматривать помещение личной гигиены женщин из расчета не менее одного на 50 женщин. Площадь помещения должна быть не менее 4 м<sup>2</sup>.

4.4.7.12 Санузлы для конвоя при помещениях для подсудимых, при помещениях для охраны здания и при совещательных комнатах оборудуются одним унитазом и одним умывальником.

Входы в санузлы для сотрудников и посетителей должны предусматриваться через тамбур с самозакрывающейся дверью.

4.4.7.13 На каждом этаже следует предусматривать кладовую уборщицы из расчета не менее 3 м<sup>2</sup> на 1000 м<sup>2</sup> площади здания, но не менее 1,5 м<sup>2</sup> каждая.

4.4.7.14 Для рабочих, обслуживающих инженерные системы здания, ремонтников и уборщиц может быть устроен гардероб домашней и рабочей одежды из расчета не менее 1,2 м<sup>2</sup> на человека с умывальной или душевой на одну-две сетки.

#### **4.4.8 Лифты**

4.4.8.1 Пассажирские лифты в зданиях судов следует проектировать согласно требованиям действующих нормативно-технических документов.

4.4.8.2 Пассажирские лифты следует устанавливать в зданиях судов высотой 3 этажа и более.

4.4.8.3 Число пассажирских лифтов следует принимать на основе расчета, но, как правило, не менее двух. Один из лифтов должен иметь кабину, доступную для пользования ею маломобильными группами населения, передвигающимися на креслах-колясках.

4.4.8.4 Расстояние от дверей наиболее удаленного помещения до двери пассажирского лифта должно быть не более 60 м.

4.4.8.5 Выходы из пассажирских лифтов следует проектировать через лифтовой холл. Ширина лифтового холла должна быть не менее 1,3 глубины кабины лифта (при однорядном расположении лифтов). Перед лифтами с кабиной, доступной для инвалидов, передвигающихся на креслах-колясках, ширина лифтового холла должна быть не менее 2,5 м.

4.4.8.6 Шахты и машинные отделения лифтов не должны примыкать непосредственно к помещениям с постоянным пребыванием сотрудников и к залам судебных заседаний.

#### **4.4.9 Доступность для маломобильных групп населения**

4.4.9.1 Проектирование элементов зданий судов необходимо производить в соответствии с требованиями СП РК 3.06-101.

4.4.9.2 Парковочные места для личного транспорта инвалидов следует предусматривать в количестве 5 % числа парковочных мест для посетителей суда (но не менее одного места), их следует размещать не далее 50 м от главного входа в здание.

4.4.9.3 Контрольно-пропускные пункты, оборудованные турникетами, должны иметь проезды для кресел-колясок шириной не менее 1,2 м. На пути передвижения маломобильных сотрудников и посетителей с нарушениями функций зрения устройство турникетов-вертушек нежелательно.

4.4.9.4 Первая и последняя ступень каждого лестничного марша должна быть окрашена в контрастные цвета для предупреждения слабовидящих работников в начале и конце лестничного марша.

4.4.9.5 Отдельные элементы оборудования и мебель на рабочих местах маломобильных сотрудников с нарушением функций опорно-двигательного аппарата должны быть трансформируемыми. Рабочий стол должен, как правило, иметь изменяемую высоту и наклон рабочей поверхности, а также регулируемую подставку для ног. Рабочий стул для сотрудников этой категории должен быть оснащен устройством для изменения положения сидения по высоте и наклону, регулируемой подставкой для ног, в отдельных случаях - специальным сидением, обеспечивающим компенсацию усилия при вставании, приспособлением для рабочих инструментов, устройством перемещения вдоль рабочей плоскости по направляющей, а также посредством электромеханических автономных устройств.

4.4.9.6 Площадь помещения для посетителя в приемной суда и отделах, осуществляющих прием посетителей, должна обеспечивать возможность ее использования маломобильными группами населения и составлять не менее 6 м<sup>2</sup>.

#### **4.4.10 Освещение помещений**

4.4.10.1 Естественное и искусственное освещение помещений зданий судов должно соответствовать требованиям СП РК 2.04-104.

4.4.10.2 Помещения архивов и кладовую для хранения оружия следует проектировать без естественного освещения.

Допускается проектировать без естественного освещения камеры для подсудимых, кладовую вещественных доказательств, кладовую для хранения имущества, изъятого судебными приставами при аресте, кладовые для уборщиц и санитарные узлы.

4.4.10.3 В отдельных случаях, обусловленных особенностями планировки здания суда, допускается проектировать без естественного освещения залы судебных заседаний. Размещенные на верхнем этаже залы судебных заседаний допускается освещать через световые фонари.

4.4.10.4 Антивандальные светильники следует устанавливать на потолке камер для лиц, находящихся под стражей, на расстоянии 1/3 длины камеры от входной двери. Электрические провода к светильнику подводятся скрытно, в закладных устройствах под штукатуркой.

4.4.10.5 Приточные и вытяжные отверстия системы вентиляции в камерах (размером не более 0,12 м × 0,12 м) необходимо размещать на противоположных стенах камеры и ограждать металлическими пластинами с отверстиями от 3 мм до 7 мм. Оборудование вертикальных или горизонтальных вентиляционных шахт в камерах запрещается.

#### 4.4.11 Инженерные системы

4.4.11.1 Системы отопления и вентиляции следует проектировать в соответствии с требованиями СП РК 4.02-101.

4.4.11.2 В районах с расчетной температурой наружного воздуха в теплый период года выше 25 °С в помещениях с постоянным пребыванием людей следует предусматривать установку потолочных вентиляторов для повышения скорости движения воздуха от 0,3 м/с до 0,5 м/с или кондиционеров.

4.4.11.3 Удаление воздуха следует предусматривать, как правило, непосредственно из помещений системами с естественным или механическим побуждением.

4.4.11.4 Подачу тепла для систем отопления, вентиляции и для горячей воды следует предусматривать по отдельным трубопроводам из теплового пункта.

4.4.11.5 Инженерные системы здания должны иметь автоматическое или ручное регулирование температуры воздуха в помещениях.

4.4.11.6 Системы водоснабжения, канализации зданий судов проектируются в соответствии с требованиями СП РК 4.01-101.

4.4.11.7 Подводка горячей воды должна предусматриваться к технологическому оборудованию столовых и буфетов, к водоразборным раковинам в инвентарно-уборочных помещениях, к умывальникам в санитарных узлах, к приборам кабин личной гигиены женщин и к другим приборам согласно заданию на проектирование.

4.4.11.8 Отводные трубопроводы рекомендуется проектировать из пластмассовых труб. Прокладку отводных трубопроводов от всех приборов, устанавливаемых в санузлах, лабораториях и т.п., рекомендуется предусматривать над полом в приставных коробах у стен с устройством облицовки водостойкими плитками.

4.4.11.9 В предприятиях питания при зданиях судов рекомендуется устройство жиросъемщиков.

4.4.11.10 Установки электроснабжения, электрического освещения, автоматической пожарной сигнализации и систем оповещения о пожаре, слаботочной сети телефона, радиосвязи, других видов связи, а также часофикации и др., электроснабжение и силовое электрооборудование зданий следует проектировать в соответствии с требованиями СП РК 4.04-107.

4.4.11.11 При проектировании рекомендуется в зону буфета подвести электроснабжение напряжением 220 В и 380 В.

4.4.11.12 Количество розеток в кабинетах на одно рабочее место компьютерного назначения определяется заданием на проектирование, но не менее 2 штук.

Розетки должны использоваться двухполюсные с третьим заземляющим контактом («евростандарт»).

4.4.11.13 В административных помещениях зданий судов с компьютерами должен быть установлен электрощит с устройствами защиты электрических цепей от перегрузок и короткого замыкания.

4.4.11.14 Электропитание сетевого оборудования в серверной должно осуществляться от двух независимых подключений к городской электросети с автоматическим переключением с основной силовой магистрали на резервную.

4.4.11.15 Необходимо предусмотреть установку 10-ти розеток «чистого» компьютерного электропитания для оборудования серверной в соответствии со схемой компоновки оборудования в помещении.

4.4.11.16 Следует избегать близкого размещения мощных источников электрических или магнитных полей, а также оборудования, которое может вызвать повышенную вибрацию.

4.4.11.17 Звуковая сигнализация (при помощи звонка) должна устанавливаться:

- между совещательными комнатами и конвойной, канцелярией и залами судебных заседаний;

- между помещением охраны и главным входом в здание;

- между комнатой конвоя и служебным входом в здание.

На всех этажах зданий судов должны устанавливаться общие звонки.

4.4.11.18 Входы в залы судебных заседаний должны быть оборудованы световым табло, информирующим о том, что идет заседание, размещаемым, как правило, над дверным проемом.

4.4.11.19 Устройства видеонаблюдения на участке и в здании следует устанавливать в зависимости от планировки участка, назначения помещений и объемно-планировочного решения здания судов в соответствии с заданием на проектирование.

4.4.11.20 При оборудовании рабочих помещений здания суда персональными компьютерами числом более трех рекомендуется их объединение в локальную вычислительную сеть (ЛВС) для повышения эффективности их использования, в том числе в ЛВС с выделенным сервером.

Для уменьшения расходов на монтаж, установку и наладку (ЛВС) она может монтироваться в составе структурированной кабельной системы СКС (для телефонизации ЛВС, видеоконференций и т.п.). Для этого в зданиях суда на этажах должны быть установлены коммуникационные панели для оперативного изменения кабельной инфраструктуры, в рабочих помещениях - розетки для подключения персональных компьютеров и телефонов (для обеспечения модемной связи), а также предусмотрены два специальных помещения - серверная и коммуникационная общей площадью не менее 18 м<sup>2</sup>.

## **4.5 Обеспечение безопасности при эксплуатации здания**

4.5.1 В залах судебных заседаний для слушания уголовных дел следует устанавливать из металлической решетки или ударопрочного стекла высотой не менее 2,20 м, огражденное с четырех сторон место для размещения подсудимых во время проведения судебных процессов. Ограждаемая решеткой площадь должна обеспечивать размещение от 3 до 20 подсудимых, она устанавливается в задании на проектирование.

4.5.2 При входе для публики следует предусматривать место для установки малогабаритных металлообнаружителей.

Заградительная решетка должна иметь дверь размером 200 см × 80 см и перекрытие (сетка рабица). Для изготовления заградительной решетки следует применять



металлический прут диаметром не менее 14 мм. Допускается выполнять заградительную решетку высотой до потолка зала.

4.5.3 В целях звукоизоляции стены и двери кабинетов судей, стены комнаты для свидетелей должны быть облицованы звукопоглощающим материалом; между комнатой для свидетелей и залом судебных заседаний должны быть двойные двери.

4.5.4 В помещениях, где ведется прием посетителей, зону посетителей рекомендуется отделять барьером или перегородкой с окном. При этом рабочие места сотрудников должны быть недосягаемыми для посетителей.

4.5.5 В камерах также следует предусматривать:

- полы бетонные толщиной не менее 20 см;
- размещение источников света в нишах, защищенных решетками и расположенных в верхней части стен или на потолке;
- размещение выключателей для источников света в коридоре возле камеры или в комнате конвоя;
- оборудование окон и дверей звуковой и световой сигнализацией на открывание.

4.5.6 При необходимости проектирования помещений, предназначенных для изоляции граждан и судей в случаях осложнения обстановки в судах, а также помещения для служебных собак и кинологов их площадь и расположение в здании следует принимать в соответствии с заданием на проектирование.

4.5.7 Помещения архивов и кладовой для хранения оружия должны быть обеспечены дверями сейфового типа.

4.5.8 В зданиях судов в соответствии с требованиями охранной и тревожной сигнализации должны быть обеспечены следующие помещения:

- залы судебных заседаний и сопутствующие им помещения, кроме холлов для посетителей;
- рабочие помещения для судей, кроме помещений ожидания для посетителей;
- рабочие помещения технического аппарата суда;
- помещения для подсудимых и конвоя;
- вестибюль и помещения для охраны здания.

4.5.9 Акустическая отделка залов судебных заседаний и других помещений, где она предусматривается, должна выполняться из негорючих и трудногорючих материалов.

## **4.6 Конструктивные решения**

4.6.1 При проектировании зданий следует применять такие конструктивные решения, которые в максимальной степени отвечают требованиям экономичности и индустриализации строительства.

4.6.2 При определении уровня надежности для определенной несущей конструкции допускается провести как классификацию элементов несущей конструкции, так и классификацию несущей конструкции в целом.

4.6.3 Надежность, прочность и устойчивость конструкций зданий судов необходимо рассчитывать в соответствии с положениями действующих на территории Республики

Казахстан нормативно-технических документов по обеспечению механической безопасности.

4.6.4 При расчете конструкций зданий на подрабатываемых территориях, на просадочных грунтах, в сейсмических районах, а также других сложных геологических условиях следует учитывать дополнительно требования СП РК 5.01-102, СП РК 2.03-101, а также действующих нормативных документов по проектированию в сейсмических районах.

4.6.5 Расчет конструкций и оснований зданий, проектируемых для строительства в сейсмических районах или подлежащих реконструкции, усилению (восстановлению), должен выполняться на основные и особые сочетания нагрузок с учетом сейсмических воздействий.

4.6.6 В расчетах зданий и сооружений следует учитывать знакопеременный характер горизонтальных и вертикальных сейсмических нагрузок, принимая их направления наиболее невыгодными для напряженно-деформированного состояния рассматриваемого элемента.

4.6.7 Конструктивное решение и выбор материалов для его реализации определяется габаритами зданий и сооружений, их назначением и функциональными особенностями, требуемой долговечностью и капитальностью, архитектурно-эстетическими, экономическими требованиями и т.д.

4.6.8 Допустимая минимальная нагрузка на пол в помещениях здания судов 450 кг на 1 м<sup>2</sup>.

4.6.9 Целесообразно предусматривать расположение опор в два ряда по оси здания, при необходимости, устройства помещений одинаковой глубины по двум сторонам коридора. Коридоры при этом освещаются вторым светом через фрамуги и остекленные двери в перегородках.

4.6.10 Для размещения зданий допускается использовать существующие здания со стандартными конструктивно-планировочными сетками (6 м+3 м+6 м)× 6 м, (6 м+3 м+6 м)×9 м и др.

4.6.11 Во вновь проектируемых зданиях судов для экономии рабочей площади и более удобной организации рабочих мест сотрудников глубину рабочих помещений рекомендуется принимать – 7,2 м или 7,5 м, при конструктивно-планировочных сетках зданий (7,2 м+3,6 м+7,2 м)×7,2 м; (7,2 м+3 м+7,2 м)×7,2 м; (7,5 м+7,5 м)×6 м; (7,2 м + 7,2 м) ×6 м.

4.6.12 Вероятность одновременного достижения несколькими нагрузками их расчетных значений, соответствующая вероятности достижения одной нагрузкой ее расчетного значения, учитывается коэффициентами сочетаний нагрузок, значение которых не должно превышать 1,0.

4.6.13 При необходимости проведения мероприятий по защите от прогрессирующего обрушения следует выполнять требования приложения К.

## 4.7 Охрана окружающей среды

4.7.1 При проектировании зданий необходима разработка раздела охраны окружающей среды в составе проектной документации, который содержит ряд предложений по рациональному использованию природных ресурсов в строительстве и технических решений по предупреждению негативного воздействия проектируемого объекта на окружающую природную среду.

4.7.2 Разработка раздела охраны окружающей среды должна состоять из следующих работ:

- покомпонентная оценка существующего положения окружающей среды;
- экологический и санитарно-гигиенический анализ функционального использования территорий и баланса территорий (соотношение застроенных, открытых и озелененных территорий, доля рекреационных зон);
- анализ и оценка зоны санитарной охраны, охранной зоны историко-культурных объектов, особо охраняемых природных территорий и их границ;
- анализ и оценка атмосферного воздуха;
- анализ и оценка водных ресурсов;
- анализ и оценка отходов и санитарной очистки территорий;
- анализ и оценка физических факторов воздействия;
- санитарно-экологическая оценка почв;
- оценка геологических и гидрогеологических условий;
- благоустройство и озеленение территорий;
- оценка изменений по принятым решениям.

4.7.3 Для сокращения выноса загрязнений с поверхностным стоком рекомендуется предусматривать ограждение зоны озеленения бордюрами, исключающими слив грунта от ливневых дождей на дорожные покрытия.

4.7.4 Некоторые негативные воздействия на окружающую среду при различных видах строительных работ и мероприятия по их минимизации и предотвращению представлены в приложении Л.

4.7.5 Снижение воздействия на поверхностные воды при строительстве объекта достигается выполнением следующих условий:

- строительная площадка должна содержаться в чистоте;
- для бытовых нужд рабочих должны использоваться биотуалеты;
- во избежание вывоза грунта со стройплощадки на проезжую часть городских улиц до начала строительства необходимо выполнить устройство подъездов с твердым покрытием, а во время строительства производить обмыв водой колес автомобильного транспорта.

4.7.6 Если на территории строительной площадки, проездов и парковок произрастают деревья, снос деревьев согласуется с органами управления, а при благоустройстве предусматривается высадка новых деревьев.

При строительстве главным условием защиты сложившейся экологической системы является сохранение деревьев. При производстве работ запрещаются проезд и стоянка машин, работа механизмов ближе 1 м от границы кроны деревьев. При невозможности

выполнить эти требования для защиты корневой системы должно укладываться специальное защитное покрытие.

4.7.7 Повышение отметки поверхности земли у стволов деревьев не должно быть более 0,05 м. Для подсыпки пригодны крупнозернистый песок, гравелистые или щебеночные грунты. Не допускается укладка в пределах корневой системы недренирующих грунтов, а также снятие грунта над корнями деревьев.

Разработку выемок необходимо производить не ближе 2 м от ствола.

4.7.8 В целях сохранения деревьев в зоне производства работ не допускается:

- забивать в стволы деревьев гвозди, штыри для крепления знаков, ограждений, проводов;

- привязывать к стволам или ветвям проволоку для различных целей;

- закапывать или забивать столбы, колья, сваи в зоне активного развития деревьев;

- складывать под кроной дерева материалы, конструкции, ставить строительные и транспортные машины.

В зоне радиусом 10 м от стволов деревьев запрещается:

- устанавливать работающие машины;

- складировать на земле химически активные вещества (соли, удобрения и т.д.).

4.7.9 Вывоз мусора с территории стройплощадки должен осуществляться не реже 1-2 раза в месяц.

## **5 ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЕ И РАЦИОНАЛЬНОЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИРОДНЫХ РЕСУРСОВ**

### **5.1 Обеспечение энергоэффективности**

5.1.1 При проектировании в целях энергосбережения рекомендуется свести к минимуму убыток тепла, достичь этого можно путем уменьшения соотношения площади к объему здания.

5.1.2 Порядок определения классов энергоэффективности зданий и сооружений приведен в Приложении М.

5.1.3 Площадь светопрозрачных поверхностей ограждающих конструкций здания не должна превышать 25 % общей площади стен. Допускается увеличивать площадь светопрозрачных ограждающих конструкций при приведённом сопротивлении теплопередаче указанных конструкций более  $0,56 \text{ м}^2 \cdot \text{°C/Вт}$ .

5.1.4 Для уменьшения потери тепла в здании рекомендуется устанавливать двух, трехслойное остекление, тонированное, отражающее, спектрально-селективное стекла с изолированным инертным газом между слоями, стеклопакеты и т.д..

5.1.5 Для обеспечения энергоэффективности возможна установка светоотражающей пленки внутри существующих окон, что позволит сэкономить до 25 % энергии.

5.1.6 Слабые осветительные приборы на улице такие как, например, фонари для ориентирования дорог или оград рекомендуется обеспечить полностью питанием от

солнца с помощью установленных непосредственно на фонаре фотоэлектрических преобразователей.

5.1.7 В целях экономии электроэнергии рекомендуется использование энергосберегающих ламп.

5.1.8 В случае применения автономных отопительных приборов в целях обеспечения экономии энергии в системе горячего водоснабжения рекомендуется:

- устанавливать отдельные котлы для отопления и отдельные для нагрева воды;
- выключать котел для отопления воздуха в теплую погоду;
- уменьшить нагрев воды для бытового использования до 50 °С – 60 °С;

5.1.9 В умывальниках в зданиях судов здании рекомендуется устанавливать смесители с инфракрасным датчиком для остановки подачи воды при отсутствии необходимости.

5.1.10 Для обеспечения максимальной экономии энергии предусматривается использование системы управления микроклиматом (теплоснабжение, вентиляция, кондиционирование).

## **5.2 Рациональное использование природных ресурсов**

5.2.1 При проектировании, организации строительства и производстве работ необходимо учитывать требования сохранения целостности чистоты почвенно-растительного покрова за границами полосы отвода, а также минимального повреждения и загрязнения на отведенной территории, не занимаемой сооружениями.

5.2.2 При возведении фундаментов и рытье котлована предусматривается вывоз вынутого из котлована грунта за пределы строительной площадки. После устройства фундаментов при засыпке пазух завозят грунт автосамосвалами.

5.2.3 При организации земельных работ на всех этапах должно быть предусмотрено своевременное устройство поверхностного водоотвода, исключающего скопление воды в понижениях рельефа в периоды таяния снега и ливней и образования непредусмотренных водотоков, смывающих почвенный слой.

5.2.4 В целях обеспечения рационального использования строительного материала необходима переработка, утилизация материала.

5.2.5 Для переработки строительного материала на стройплощадке рекомендуется четко разграничивать место сбора материала для переработки, утилизации и повторного использования.

5.2.6 Экологическая оценка вариантов использования отходов строительных материалов приведена в приложении Н.

5.2.7 При проектировании и строительстве рекомендуется предусмотреть складские помещения для утилизации энергосберегающих и газоразрядных ламп, аккумуляторов, электроники и т.д.

5.2.8 Для снижения водопотребления рекомендуется:

- использование в системе слива очищенной или дождевой воды с предварительной очисткой и обеззараживанием;

## **СП РК 3.02-125-2014**

- установка счетчиков горячей и холодной воды для каждого потребителя;
- установка ограничителей расхода воды;
- очистка и повторное ее использование;
- посадка на территории участка зданий растений, приспособленных к климату, требующих минимального полива, и использование очищенной или дождевой воды для их полива.

**Приложение А**  
(информационное)

**Правила подсчета общей, полезной и расчетной площадей, строительного объема, площади застройки и этажности зданий**

А.1 Общая площадь зданий судов определяется как сумма площадей всех этажей (включая технические, мансардный, цокольный и подвальные).

Площадь этажей зданий следует измерять в пределах внутренних поверхностей наружных стен. Площадь антресолей, переходов в другие здания, остекленных веранд, галерей и балконов, зрительных и других залов следует включать в общую площадь здания. Площадь многосветных пространств, помещений следует включать в общую площадь здания в пределах только одного этажа.

При наклонных наружных стенах площадь этажа измеряется на уровне пола с учетом А.5.

А.2 Полезная площадь зданий судов определяется как сумма площадей всех размещаемых в нем помещений, а также балконов, фойе и т. п., за исключением лестничных клеток, лифтовых шахт, внутренних открытых лестниц и пандусов.

А.3 Расчетная площадь зданий судов определяется как сумма площадей всех размещаемых в нем помещений, за исключением коридоров, тамбуров, переходов, лестничных клеток, лифтовых шахт, внутренних открытых лестниц, а также помещений, предназначенных для размещения инженерного оборудования и инженерных сетей.

Площадь коридоров, используемых в качестве рекреационных помещений в зданиях, предназначенных для отдыха или ожидания обслуживаемых, включается в расчетную площадь.

Площадь пола, находящаяся в пределах дверного проема, в полезную и расчетную площадь не включается.

А.4 Площадь чердака, технического подполья (технического чердака) при высоте от пола до низа выступающих конструкций менее 1,8 м, а также лоджий, тамбуров, наружных балконов, портиков, крылец, наружных открытых лестниц в общую, полезную и расчетную площади зданий не включается.

А.5 Площадь помещений зданий следует определять по их размерам, измеряемым между отделанными поверхностями стен и перегородок на уровне пола (без учета плинтусов). При определении площади мансардного помещения учитывается площадь этого помещения с высотой наклонного потолка не менее 1,6 м.

А.6 Строительный объем здания определяется как сумма строительного объема выше отметки  $\pm 0.00$  (надземная часть) и ниже этой отметки (подземная часть).

Строительный объем надземной и подземной частей здания определяется в пределах ограничивающих поверхностей с включением ограждающих конструкций, световых фонарей, куполов и др., начиная с отметки чистого пола каждой из частей здания, без учета выступающих архитектурных деталей и конструктивных элементов, подпольных каналов, портиков, террас, балконов, объема проездов и пространства под зданием на опорах (в чистоте).

А.7 Площадь застройки здания определяется как площадь горизонтального сечения по внешнему обводу здания на уровне цоколя, включая выступающие части. Площадь под зданием, расположенным на столбах, а также проезды под зданием включаются в площадь застройки.

А.8 При определении этажности здания в число этажей включаются все надземные этажи, в том числе технический этаж, мансардный, а также цокольный этаж, если верх его перекрытия находится выше средней планировочной отметки земли не менее чем на 2 м.

При различном числе этажей в разных частях здания, а также при размещении здания на участке с уклоном, когда за счет уклона увеличивается число этажей, этажность определяется отдельно для каждой части здания.

Технический этаж, расположенный над верхним этажом, при определении этажности здания не учитывается.

А.9 Высота здания определяется разностью отметок уровня планировочной отметки земли и уровня пола верхнего этажа (включая мансардный), не считая верхнего технического этажа.



**Приложение Б**  
*(информационное)*

**Рекомендуемые площади участка**

**Таблица Б.1 – Рекомендуемые удельные показатели площади участков судов**

При численности судей, человек	Показатели площади, га, на 1 судью
1	0,15
5	0,4
10	0,044
25	0,028
Примечание - для судов с количеством судей, не совпадающим с данными таблицы, площади участков определяются по интерполяции (экстраполяции).	

**Приложение В**  
*(информационное)*

**Входы в залы судебных заседаний**

**Таблица В.1 - Требование к количеству и назначению входов в залы судебных заседаний судов различных инстанций**

Назначение входов	Залы для уголовных дел	Залы для гражданских дел	Примечания
Для посетителей (главный)	+	+	
Для свидетелей	+	+	Через тамбур главного входа в зал
Для судей	+	+	Через совещательную комнату
Для присяжных заседателей	-	-	
Для подсудимых и конвоя	+	-	

**Приложение Г**  
(информационное)

**Сопутствующие помещения при залах**

**Таблица Г.1 - Состав и количество сопутствующих помещений при залах  
судебных заседаний судов**

Названия помещений	Залы для уголовных дел	Залы для гражданских дел	Примечание
Совещательная комната суда	1	1	При зале
Комната для адвокатов	Одна на здание		
Комната для прокуроров	То же		
Аппаратная	То же		
Комнаты свидетелей	2	2	При зале
Совещательная комната присяжных заседателей	—	—	То же
Комната психолога	Одна на здание		
Комната несовершеннолетних потерпевших	То же		

**Приложение Д**  
(информационное)

**Аппарат суда**

**Таблица Д.1 - Состав и показатели площади помещений для технического аппарата суда**

Названия помещений и подразделений	Показатели площади, не менее
Приемная суда	10 м <sup>2</sup> – для районных и равных им судов
Кабинет администратора суда	15 м <sup>2</sup> – для районных и равных им судов
Старший пристав, приставы	7,5 м <sup>2</sup> на 1 рабочее место
Кабинет заведующего канцелярией	15 м <sup>2</sup>
Кабинет общей канцелярии (прием исковых заявлений)	7,5 м <sup>2</sup> на 1 рабочее место
Комната для ознакомления с делами прокуроров, адвокатов и посетителей суда	7,5 м <sup>2</sup> на 2 судей
Кладовая вещественных доказательств по текущим уголовным делам	Из расчета 2,5 м <sup>2</sup> на одного судью, но не менее 12 м <sup>2</sup>
Комната приема пищи сотрудников	Из расчета 1 м <sup>2</sup> на 1 сотрудника, но не менее 15 м <sup>2</sup>
Кабинет специалистов отдела:	
от односоставных до четырехсоставных судов	9 м <sup>2</sup>
от четырехсоставных до десятисоставных судов	15 м <sup>2</sup>
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	20 м <sup>2</sup>
Помещение экспедиции	6 м <sup>2</sup> на 1 рабочее место, но не менее 12 м <sup>2</sup>
Архив текущих гражданских дел	10 м <sup>2</sup>
Архив окончанных производством дел	6 м <sup>2</sup> на 1 судью
Помещение для размещения электронных архивов	12 м <sup>2</sup>
Помещения для перевода документов в электронную форму	9 м <sup>2</sup> на 1 рабочее место
Кабинет консультанта кодификатора библиотеки	12 м <sup>2</sup>
Комната для ознакомления с делами адвокатов и посетителей суда	7,5 м <sup>2</sup> на 2 судей
Комната множительной техники	12 м <sup>2</sup>

Продолжение таблицы Д.2

Названия помещений и подразделений	Показатели площади, не менее
Кладовая вещественных доказательств окончанных производством дел:	
от односоставных до четырехсоставных судов	12 м <sup>2</sup>
от четырехсоставных до десятисоставных судов	15 м <sup>2</sup>
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	15 м <sup>2</sup>
Кабинет кодификации и библиотеки:	
от односоставных до четырехсоставных судов	18 м <sup>2</sup>
от четырехсоставных до десятисоставных судов	30 м <sup>2</sup>
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	40 м <sup>2</sup>
Комната для судебных исполнителей	10 м <sup>2</sup>
Камеры хранения (для установки номерных ячеек хранения гражданами ручной клади):	
от односоставных до четырехсоставных судов	9 м <sup>2</sup>
от четырехсоставных до десятисоставных судов	9 м <sup>2</sup>
от десятисоставных до двадцатисоставных судов	15 м <sup>2</sup>
Накопитель для посетителей (помещение ожидания из расчета 10 мест на 1 судью)	4 м <sup>2</sup>
Помещение для охраны здания судов	12 м <sup>2</sup>
Кабинет для секретаря судебного заседания	12 м <sup>2</sup>
Комната для потерпевшего (при каждом зале судебного заседания)	9 м <sup>2</sup>
Примечание – в случае необходимости проектирования дополнительных помещений, отсутствующих в таблице, их площади следует принимать по заданию на проектирование.	

**Приложение Е**  
(информационное)

**Примерные требования к проектированию и содержанию архивов**

Е.1. Помещения архива должны обеспечивать условия, исключаящие возможность появления плесени, насекомых, грызунов, пыли. Отделку помещений проводят с использованием неагрессивных, непылящихся материалов. В помещениях не должно быть газовых и водонесущих магистральных трубопроводов. Помещением основного назначения архива является хранилище. Хранилища должны размещаться в изолированных помещениях, которые должны быть безопасными в пожарном отношении, гарантированы от затопления, иметь запасный выход. Архивные помещения должны быть телефонизированы и оснащены системами пожарно-охранной сигнализации и пожаротушения. В системах пожаротушения применяются нейтральные, безопасные для документов вещества. Охранный режим архива и хранилищ обеспечивается выбором места размещения архива в здании, техническими средствами защиты и сигнализации. Наружные двери архива и хранилищ должны иметь металлическую облицовку и прочные запирающие устройства. На доступные извне окна устанавливают запираемые, распашные наружу металлические решетки. Помещения архива оборудуются охранной сигнализацией.

Е.2 Допускается строительство помещений хранилищ архивов без окон при наличии в хранилище естественной или искусственной вентиляции, обеспечивающей 2–3-кратный воздухообмен в час. В помещениях хранилищ, оборудованных системами кондиционирования воздуха, должен обеспечиваться оптимальный температурно-влажностный режим для хранения документов, учитывающий специфику их хранения. Резкие колебания температуры и влажности в хранилищах не допускаются. В помещениях хранилищ должна быть обеспечена свободная циркуляция воздуха, исключаящая образование непроветриваемых зон, опасных в санитарно-биологическом отношении. Открывающиеся в теплое время года окна, а также вентиляционные отверстия в стенах, потолках, полах хранилищ и наружные отверстия вентиляционных систем следует защищать сетками с диаметром ячеек не более 0,5 мм.

Е.3 Освещение архивов может быть естественным и искусственным. Естественное освещение в хранилищах допускается рассеянным светом при условии применения на окнах светорассеивателей, регуляторов светового потока, защитных фильтров, штор, жалюзи, окраски стекол. Для искусственного освещения применяют лампы накаливания в закрытых плафонах с гладкой поверхностью. Допускается применение люминесцентных ламп с урезанным ультрафиолетовым участком спектра типа ЛБ, ЛХБ, ЛТБ. Уровень освещенности хранилища в диапазоне видимого спектра не должен превышать на вертикальной поверхности стеллажа на высоте 1 м от пола 20–50 лк, на рабочих столах – 100 лк.

Е.4 Электропроводка архивов должна быть скрытой, штепсельные розетки – герметичного исполнения. Размещение электрощитового оборудования в архивных помещениях не допускается.

Е.5 Помещения хранилищ архивов оснащаются стационарными или передвижными металлическими стеллажами, мебелью и оборудованием (оргтехникой). Рекомендуемое число смыкающихся передвижных стеллажей – не более 12.

Е.6 В помещениях архивов законченных производством дел, работа с которыми производится реже, чем с делами, находящимися в производстве, рекомендуется использовать передвижные стеллажи, обеспечивающие более высокую плотность хранения документов. В архивах дел, находящихся в производстве, рекомендуется применять стационарные стеллажи.

Е.7 При известном количестве единиц хранения площади помещений архивов рекомендуется принимать исходя из показателей:

- 2,5 м<sup>2</sup> на 1 тыс. единиц хранения – для архивов со стационарными стеллажами;
- 1,5 м<sup>2</sup> на 1 тыс. единиц хранения – для архивов с передвижными стеллажами.

Приведенные показатели имеют отношение исключительно к архивам материалов на бумажных носителях, где единицей хранения является одна стандартная архивная папка.

**Приложение Ж**  
*(информационное)*

**Рекомендации по проектированию касс**

Помещение кассы в здании суда должно отвечать следующим требованиям:

- быть изолированным от других служебных и подсобных помещений;
- располагаться на верхних этажах многоэтажных зданий, иметь капитальные стены, прочные перекрытия пола и потолка, надежные внутренние стены и перегородки, закрываться на две двери: внешнюю, открывающуюся наружу и внутреннюю, изготовленную в виде стальной решетки открывающейся в сторону внутреннего расположения кассы;
- иметь сейф (металлический шкаф) для хранения денег и ценностей, в обязательном порядке прочно прикрепленный к строительным конструкциям пола и стен;
- располагать исправным огнетушителем, датчиками пожарно-охранной сигнализации и системой пожаротушения.

Стены, перекрытия, перегородки, двери, окна, системы вентиляции, электроснабжения, охранной и охранно-пожарной сигнализации должны соответствовать единым требованиям по технической укреплённости и оборудованию сигнализацией. Выполнение указанных требований должно быть предусмотрено проектно-сметной документацией на здание суда.



**Приложение К**  
*(информационное)*

**Мероприятия по защите от прогрессирующего обрушения**

К.1 Устойчивость здания против прогрессирующего обрушения должна проверяться расчетом и обеспечиваться конструктивными мерами, способствующими развитию в несущих конструкциях и их узлах пластических деформаций при предельных нагрузках.

Расчет устойчивости здания рекомендуется производить на особое сочетание нагрузок, включающее постоянные, длительные, кратковременные воздействия и одну из следующих ситуаций:

- повреждение перекрытий общей площадью до 40 м<sup>2</sup>;
- неравномерные осадки основания;
- воздействие горизонтальной нагрузки на вертикальные несущие конструкции - 35 кН для колонн и 10 кН на поверхности стен в пределах одного этажа;
- расположение карстовой воронки диаметром 6,0 м в любом месте под фундаментом здания.

К.2 Для расчета зданий против прогрессирующего обрушения рекомендуется использовать пространственную расчетную модель, которая может учитывать элементы, являющиеся при обычных эксплуатационных условиях ненесущими, а при наличии локальных разрушений активно участвуют в перераспределении нагрузки.

К.3 Основное средство защиты зданий от прогрессирующего обрушения - резервирование прочности несущих элементов, обеспечение необходимой несущей способности колонн, ригелей, диафрагм, дисков перекрытий и стыков конструкций; создание неразрезности перекрытий, повышение пластических свойств связей между несущими конструкциями, включение в работу пространственной системы ненесущих элементов.

К.4 В высотных зданиях рекомендуется применять монолитные и сборно-монолитные перекрытия, которые должны быть надежно соединены с вертикальными несущими конструкциями здания связями.

Связи, соединяющие перекрытия с колоннами, ригелями, диафрагмами и стенами, должны удерживать перекрытие от падения (в случае его разрушения) на нижележащий этаж. Связи должны рассчитываться на нормативный вес половины пролета перекрытия с расположенным на нем полом и другими конструктивными элементами.

К.5 В случае локального разрушения одной вертикальной конструкции - стены или колонны, являющейся опорой для монолитного перекрытия, не должно произойти обрушения перекрытия. При этом прогиб и раскрытие трещин в перекрытии не ограничиваются. Количество и места расположения дополнительной арматуры для этого случая определяются расчетом. Указанная арматура может учитываться при расчетах на эксплуатационные нагрузки.

К.6 Сборные конструкции здания - наружные и внутренние стеновые панели, скорлупы, железобетонные перегородки - должны быть соединены с перекрытиями

связями, устанавливаемыми по расчету на эксплуатационные или монтажные нагрузки с учетом возможности аварийных локальных разрушений.

Горизонтальные связи между навесными наружными стеновыми панелями и дисками перекрытий следует назначать с несущей способностью не менее 10 кН на 1 м длины стены, шаг связей - не более 3,6 м.

К.7 Перегородки рекомендуется проектировать из листов по каркасу либо едиными сборными элементами из легкого бетона. Конструкции крепления перегородок к вышележащему перекрытию, а также соединения их с соседними перегородками, колоннами и стенами, выполняемые в виде металлических связей, должны быть рассчитаны на восприятие собственного веса перегородок и обеспечивать их зависание в случае обрушения нижележащего перекрытия.

К.8 Эффективная работа связей, препятствующих прогрессирующему обрушению, возможна при обеспечении их пластичности в предельном состоянии, чтобы после исчерпания несущей способности связь не выключалась из работы и допускала без разрушения необходимые деформации. Для выполнения этого требования связи должны предусматриваться из пластичной листовой или арматурной стали, а прочность анкеровки связей должна быть больше усилий, вызывающих их текучесть.

**Приложение Л**  
(информационное)

**Виды строительных работ, оказывающих негативное влияние на окружающую среду**

**Таблица Л.1 – Меры по минимизации и предотвращению влияния на окружающую среду**

Виды работ	Основные виды воздействий	Предупреждающие мероприятия
Организация строительной площадки	Образование строительного мусора и выезд загрязненного автотранспорта, загрязнение поверхностных стоков, эрозия почвы, изменение ландшафта и т.д.	Оборудование выездов со строительной площадки пунктами мойки колес автотранспорта; установка бункеров-накопителей или организация специальной площадки для сбора мусора, транспортировка мусора при помощи закрытых лотков; вывоз мусора и лишнего грунта в места, определенные Заказчиком. Организация очистки производственных и бытовых стоков; предотвращение «излива» подземных вод при буровых работах и их загрязнения при работах по искусственному закреплению слабых грунтов. Защита от размыва при выпуске воды со стройплощадки; организация срезки и складирования почвенного слоя; правильная планировка временных автодорог и подъездных путей. Пересадка и ограждение сохраняемых деревьев; обеспечение оттеснения животного мира за пределы стройплощадки и пр.
Транспортные, погрузочно-разгрузочные работы, работа компрессоров, отбойных молотков и др. строительного оборудования	Загрязнение атмосферного воздуха, почвы, грунтовых вод, шумовое загрязнение и пр.	Оборудование автотранспорта, перевозящего сыпучие грузы, съемными тентами. Обеспечение мест проведения погрузочно-разгрузочных работ пылевидных материалов (цемент, известь, гипс) пылеулавливающими устройствами. Обеспечение шумозащитными экранами мест размещения строительного оборудования (при строительстве вблизи жилых домов и т.п.)
Сварочные, изоляционные, кровельные и отделочные работы	Выбросы в окружающую среду вредных веществ (газы, пыль и т.д.)	Организация правильного складирования и транспортировки огнеопасных и выделяющих вредные вещества материалов (газовых баллонов, битумных материалов, растворителей, красок, лаков, стекло- и шлаковаты) и пр.

*Продолжение таблицы Л.1*

Виды работ	Основные виды воздействий	Предупреждающие мероприятия
Каменные и бетонные работы	Образование отходов и возможность запыления воздуха. Вибрационная и шумовая нагрузки	Обработка естественных камней в специально выделенных местах на территории стройплощадки; обеспечение мест производства работ пылеулавливающими устройствами. Применение а также вибро- и шумозащитных устройств и т.д. соответствующих стандартам.

**Приложение М**  
*(информационное)*

**Классы энергоэффективности зданий, помещений, сооружений**

**Порядок определения и пересмотра классов энергоэффективности  
зданий, строений, сооружений**

М.1 Для определения класса энергоэффективности при разработке предпроектной и (или) проектной (проектно-сметной) документации строительства новых или расширения (капитальный ремонт, реконструкция) существующих зданий, строений, сооружений:

1) заказчик указывает требуемый класс энергоэффективности в задании на разработку предпроектной и (или) проектной (проектно-сметной) документации;

2) предпроектная и (или) проектная (проектно-сметная) документация разрабатывается с учетом указанного в задании на разработку класса энергоэффективности;

3) для определения соответствия указываемого класса энергоэффективности в предпроектной и (или) проектной (проектно-сметной) документации заказчик обращается к юридическому лицу для проведения экспертизы энергосбережения и повышения энергоэффективности, получившему свидетельство об аккредитации по данному виду деятельности;

4) по результатам экспертизы предпроектной и (или) проектной (проектно-сметной) документации выдается заключение, которое содержит информацию о классе энергоэффективности.

М.2 Класс энергоэффективности пересматривается путем проведения энергоаудита не реже одного раза каждые пять лет.

М.3 Класс энергоэффективности определяется в соответствии с показателями, указанными в Таблице К.1, в соответствии с государственными нормативами, нормативами в области архитектурной, градостроительной и строительной деятельности, и энергосбережения и повышения энергоэффективности.

М.4 Класс энергоэффективности указывается в техническом паспорте здания, строения, сооружения.

М.5 Присвоение класса энергоэффективности и указание ее в техническом паспорте производятся заказчиком энергоаудита (собственником субъекта энергоаудита) для существующих зданий, строений, сооружений или лицом, ответственным за оформление технического паспорта введенного в эксплуатацию здания, строения, сооружения, на основании заключения энергоаудита или экспертизы энергосбережения и повышения энергоэффективности.

Таблица М.1 Классы энергоэффективности зданий

Обозначение класса	Наименование класса энергоэффективности	Величина отклонения расчетного (фактического) значения показателя энергоэффективности на отопление и вентиляцию здания от нормативного, %
При проектировании и эксплуатации новых и реконструируемых зданий		
A++ A+ A	Очень высокий	ниже -60 от -50 до -60 от -40 до -50
B+ B	Высокий	от -30 до -40 от -15 до -30
C+ C C-	Нормальный	от - 5 до - 15 от + 5 до - 5 от + 15 до + 5
При эксплуатации существующих зданий		
D	Пониженный	от + 15,1 до + 50
E	Низкий	более +50

**Приложение Н**  
(информационное)

**Экологическая оценка вариантов использования отходов строительных материалов**

**Таблица Н.1 – Виды отходов и оценка возможных вариантов использования**

Виды отходов	Повторное использование без переработки	Повторное использование после переработки	Сжигание	Свалка (необходимо избегать)
каменные материалы	1	2		3
железобетон	1	2		
дерево	1	2	3	4
синтетические материалы		1	2	3
металлы	1	2	3	4
бумага и картон		1	2	3
стекло	1	2		3
химические отходы (остатки клея, краски и т.п.)		1	2	3
остальное (остатки тары, упаковки, хозяйственный мусор)		1	2	3
<p>Примечание - Дана соответствующая оценка нагрузок на окружающую среду в баллах по различным вариантам переработки (чем выше балл, тем выше нагрузка). Вариантов с высокими баллами необходимо избегать.</p>				

---

**УДК 725**

**МКС 91.040.99**

**Ключевые слова:** здания судов, площадь и состав помещений, процессуальная зона, зал судебных заседаний, освещение помещений, безопасность, инженерные системы и оборудование

---



*Ресми басылым*

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҰЛТТЫҚ ЭКОНОМИКА МИНИСТРЛІГІНІҢ  
ҚҰРЫЛЫС, ТҰРҒЫН ҮЙ-КОММУНАЛДЫҚ ШАРУАШЫЛЫҚ ІСТЕРІ ЖӘНЕ  
ЖЕР РЕСУРСТАРЫН БАСҚАРУ КОМИТЕТІ**

**Қазақстан Республикасының  
ЕРЕЖЕЛЕР ЖИНАҒЫ**

**ҚР ЕЖ 3.02-125-2014**

**АУДАНДЫҚ (ҚАЛАЛЫҚ) СОТТАРДЫҢ ҒИМАРАТТАРЫ**

Басылымға жауаптылар: «ҚазҚСҒЗИ» АҚ

050046, Алматы қаласы, Солодовников көшесі, 21  
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – қабылдау бөлмесі

*Издание официальное*

**КОМИТЕТ ПО ДЕЛАМ СТРОИТЕЛЬСТВА, ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНОГО  
ХОЗЯЙСТВА И УПРАВЛЕНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫМИ РЕСУРСАМИ МИНИСТЕРСТВА  
НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**СВОД ПРАВИЛ  
Республики Казахстан**

**СП РК 3.02-125-2014**

**ЗДАНИЯ РАЙОННЫХ (ГОРОДСКИХ) СУДОВ**

Ответственные за выпуск: АО «КазНИИСА»

050046, г. Алматы, ул. Солодовникова, 21  
Тел./факс: +7 (727) 392-76-16 – приемная